

RP 80/2015 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om småbarnspedagogik och lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna i lagen om småbarnspedagogik. I bestämmelserna föreskrivs om barnets rätt till småbarnspedagogik som ordnas vid ett daghem eller inom familjevården av kommunen, dvs. om den s.k. subjektiva rätten till småbarnspedagogik. Varje barn föreslås ha rätt till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan. Däremot ska ett barn inte ha rätt till småbarnspedagogik på deltid utöver förskoleundervisning eller grundläggande utbildning.

Enligt förslaget har barnet dock rätt till småbarnspedagogik på heltid, ifall barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare antingen arbetar eller studerar på heltid eller är sysselsatta på heltid som företagare eller i eget arbete. Därtill föreslås att barnet vid behov ska ha rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 20 timmar i veckan om någon av föräldrarna är sysselsatta på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsbefrämjande service, rehabilitering eller av någon annan motsvarande anledning.

Enligt propositionen ska det dock alltid ordnas småbarnspedagogik i nuvarande omfattning om det behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller i övrigt är i enlighet med barnets bästa.

Därtill föreslås att ett barn som har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 20 timmar i veckan, skulle innan det uppnår läropliktig ålder ha utöver rätt till förskoleundervisning eller grundläggande utbildning också rätt till småbarnspedagogik på deltid.

De föreslagna ändringarna i omfattningen av rätten till småbarnspedagogik får inte leda till att ett barn som redan har en plats inom småbarnspedagogiken tvingas byta plats på grund av dem. I propositionen föreslås att barnets rätt till samma plats på daghemmet och om möjligt inom familjedagvården kvarstår även om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik till följd av de föreslagna ändringarna ändras.

I propositionen föreslås att småbarnspedagogik ordnas i enlighet med barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares val för barnet antingen varje dag en del av dagen eller en del av veckan.

Motsvarande ändringar föreslås även i den reglering som gäller stödet för privat vård av barn enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. För privat vård av barn ska i regel betalas ett lägre stöd. På motsvarande sätt ska stöd för privat vård av barn i regel inte betalas alls i sådana fall där rätt till sådan småbarnspedagogisk verksamhet som ordnas utöver förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen inte föreligger. Ett högre stöd för privat vård av barn ska betalas om barnet har rätt till småbarnspedagogik som omfattar mer än 20 timmar.

Som för närvarande ska stödet för privat vård av barn omfatta en vårdpenning och ett inkomstbundet vårdtillägg, vilka kan höjas genom ett kommuntillägg då den kommun som ansvarar för finansieringen av stödet har fattat ett sådant beslut. I sådana situationer där vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn betalas på motsvarande sätt som vid rätt till

RP 80/2015 rd

småbarnspedagogik omfattande 20 timmar per vecka, är beloppet av vårdtillägget hälften av vad det är annars.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	3
ALLMÅN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	6
2.1 Lagstiftning och praxis.....	6
Lagen om småbarnspedagogik och förordningen om barndagvård.....	6
Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården	8
Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	9
Finansiering av småbarnspedagogiken och av stödet för privat vård av barn.....	10
Lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	10
Utvecklingen av den subjektiva rätten till barndagvård och småbarnspedagogik... 11	
Åländsk lagstiftning	13
Småbarnspedagogiken i ljuset av statistiken.....	13
Statistik över kvinnors och mäns ställning på arbetsmarknaden och över hur familjeledigheterna utnyttjas.....	15
Rättspraxis.....	16
2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet.....	18
Sverige.....	18
Norge.....	19
Danmark.....	19
Småbarnspedagogik i EU	20
Småbarnspedagogik och OECD.....	21
2.3 Bedömning av nuläget	21
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	23
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	25
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	25
4.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	30
4.3 Samhälleliga konsekvenser	32
4.4 Konsekvenser för barnen	33
4.5 Konsekvenser för jämställdheten.....	35
4.6 Konsekvenser för företagen.....	36
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	37
5.1 Beredningsskeden och material	37
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	37
DETALJMOTIVERING	39
1 LAGFÖRSLAG	39
1.1 Lagen om småbarnspedagogik.....	39
1.2 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn	48
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	51
3 IKRAFTTRÄDANDE	52
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	52
LAGFÖRSLAG	59
1. Lag om ändring av lagen om småbarnspedagogik	59
2. Lag om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	61
BILAGA	65
PARALLELLTEXTER	65

RP 80/2015 rd

1. Lag om ändring av lagen om småbarnspedagogik	65
2. Lag om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.....	69

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Enligt statsminister Juha Sipiläs regeringsprogram (förhandlingsresultatet för det strategiska regeringsprogrammet den 27 maj 2015) genomförs ett program för servicen för barn och familjer. Utgångspunkten för programmet är de olika familjeformerna och att barnens intressen ska främjas. Föräldraskapet och lågtröskeltjänster ska stödjas. Servicen ska ges utifrån barnens och familjernas behov och vara tvärsektoriell. Också skolan och förskolverksamhet ska vidareutvecklas för att stödja barnets välbefinnande.

Integrationen ska effektiviseras t.ex. så att språkundervisningen ökas genom att utgångsnivån för personerna beaktas bättre än för närvarande, verksamheten med stödpersoner förbättras och genom att barnen deltar i förskolverksamheten.

Den subjektiva rätten till dagvård begränsas till halvdagsvård när en av föräldrarna är moderskaps-, faderskaps- eller vårdledig eller lyfter hemvårdsstöd för att sköta av familjens andra barn. En motsvarande begränsning görs i fråga om stödet för privat vård. Ändringen föreslås kunna träda i kraft den 1 januari 2016 och kostnadsinbesparingarna uppskattas till 24 miljoner euro på årsnivå från och med 2016. I reformens andra skede föreslås den subjektiva rätten till dagvård begränsas till halvdagsvård också när en förälder är arbetslös. Vid arbetslöshet ska begränsningen inte vara ovillkorlig utan basera sig på arbetslöshetens längd. Kostnadsinbesparingarna uppskattas till 30 miljoner euro på årsnivå.

Motsvarande förslag om en begränsning av den subjektiva rätten till dagvård ingick i statsminister Jyrki Katainens regerings beslut av den 29 november 2013 om genomförande av regeringens strukturpolitiska program.

Beredningen av lagstiftningen om småbarnspedagogik och dagvårdstjänster, liksom förvaltningen och styrningen av desamma, överfördes från social- och hälsovårdsministeriet till undervisnings- och kulturministeriet genom lagen om ändring av lagen om barndagvård (909/2012). Samtidigt ändrades 17 § i socialvårdslagen (710/1982, ändrad 910/2012) genom att bestämmelserna om barndagvården ströks. Barndagvården är inte längre en sådan social service som avses i socialvårdslagen. Överföringen genomfördes så att den inte orsakade några kvalitetsförsämringar i dagvårdssystemet eller förändringar för dem som anlitar dagvårdstjänsterna. Även efter överföringen tillämpas delvis socialvårdens bestämmelser på dagvården. Avsikten var att det ska beredas en lagstiftning för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som kan tillämpas på dagvården. Därmed skulle hänvisningar till författningar inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde som gäller socialvård inte längre behövas. Först då blir överföringen av förvaltningen fullt genomförd. Överföringen gällde inte de ekonomiska stöd som beviljas som alternativ till barndagvården och som regleras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). Beredningen av lagstiftningen om stöden samt förvaltningen och styrningen av dem ska fortfarande skötas av social- och hälsovårdsministeriet.

Genom lag 580/2015 ändrades rubriken på lagen om barndagvård till lagen om småbarnspedagogik, och begreppet småbarnspedagogik togs i bruk i lagen. Ändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2015.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagen om småbarnspedagogik och förordningen om barndagvård

Om varje barns rätt till småbarnspedagogik föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik (36/1973) och i förordningen om barndagvård (239/1973), nedan *dagvårdsförordningen*. Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas. Till den del lagen föreskriver om barndagvård, avses småbarnspedagogik.

Kommunen ska se till att ordna småbarnspedagogik för kommuninvånarna. Av småbarnspedagogik kan sådana barn komma i åtnjutande, som ännu inte uppnått läropliktsåldern. Enligt 28 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) börjar läroplikten det år då barnet fyller 7 år. Enligt 2 § i lagen om småbarnspedagogik kan också läropliktiga barn för vilka vård inte ordnats på annat sätt komma i åtnjutande av småbarnspedagogik, om särskilda omständigheter påkallar det.

En kommun kan anordna småbarnspedagogik på olika sätt. Enligt 10 § i lagen om småbarnspedagogik kan en kommun ordna de uppgifter som hör till småbarnspedagogiken genom att sköta verksamheten själv, genom avtal tillsammans med en annan kommun eller andra kommuner, genom att vara medlem i en samkommun som sköter verksamheten, genom att anskaffa service från staten, en annan kommun, en samkommun eller någon annan offentlig eller privat serviceproducent eller genom att serviceanvändaren ges en servicesedel. Enligt 11 § i lagen ska kommunen se till att den småbarnspedagogik som kommunen ordnar eller övervakar står till buds i den omfattning och i sådan form som behovet inom kommunen förutsätter. Enligt 2 § ska småbarnspedagogiken såvitt möjligt ordnas så att den erbjuder en för barnets vård och fostran lämplig vårdplats och fortgående vård under den tid av dygnet då sådan vård behövs. Enligt 11 b § ska man när småbarnspedagogik ordnas se till att barn inom småbarnspedagogiken har möjlighet att delta i förskoleundervisning enligt i lagen om grundläggande utbildning.

I 11 a § i lagen om småbarnspedagogik föreskrivs om den så kallade subjektiva rätten till småbarnspedagogik. Enligt paragrafen ska kommunen se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare får en sådan av kommunen anordnad plats inom småbarnspedagogiken som avses i 1 § 2 eller 3 mom. (i daghem eller i familjedagvård) efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) får betalas. Denna rätt gäller dock inte under den tid för vilken det betalas ut sådan faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen. Kommunen ska se till att barnet kan få delta i den småbarnspedagogiska verksamheten tills det såsom läropliktigt enligt lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen. Enligt paragrafen ska småbarnspedagogiken dock anordnas under en del av dagen, när barnet innan det har nått den i lagen om grundläggande utbildning nämnda läropliktsåldern deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning, eller när barnet i enlighet med 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning inleder sin grundläggande utbildning ett år tidigare än vad som anges i 1 mom. i den paragrafen. Småbarnspedagogiken ska om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

I 11 a § i lagen om småbarnspedagogik föreskrivs dessutom att föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett barn som inte för ordnande av vården av barnet väljer en plats inom

RP 80/2015 rd

småbarnspedagogik som kommunen anordnar, för ordnande av barnets vård på något annat sätt har rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) så som närmare bestäms i den lagen. Lagstiftningen möjliggör därmed tre alternativ när det gäller stöd från samhället för ordnande av vård av barn som ännu inte är läropliktiga: barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare kan ansöka om en plats inom småbarnspedagogiken som kommunen anordnar, välja småbarnspedagogik som ordnas av en privat serviceproducent och få stöd för privat vård av barn eller vårda barn under 3 år hemma och få hemvårdsstöd. För en hemvårdare som är i anställningsförhållande och som inte är en familjemedlem kan man dock ansöka om hushållsavdrag vid beskattningen, om familjen inte har ansökt om stöd för vården.

Enligt 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik kvarstår rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken även om barnet inte får småbarnspedagogik under de avsnitt av faderskapspenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen. Frånvaro som beror på avsnitt av faderskapspenningsperioden ska anmälas till platsen inom småbarnspedagogiken senast två veckor före den planerade periodens början.

Enligt 30 a § i lagen om småbarnspedagogik får ändring inte sökas genom besvär i ett beslut om antagning av ett barn till småbarnspedagogik som fattats av det organ som avses i 11 d § 1 mom. i den lagen eller av en tjänsteinnehavare som är underställd det organet. Den som är missnöjd med en tjänsteinnehavares beslut har dock rätt att få beslutet behandlat i det organ som avses i 11 d § 1 mom., om han eller hon yrkar detta inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet. Enligt 31 § i lagen om småbarnspedagogik får, trots det som föreskrivs i 30 a §, en ändring i ett i 11 a § avsett beslut om antagning av ett barn till småbarnspedagogik som fattats av det kollegiala organ som avses i 11 d § 1 mom., sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. Rätten att överklaga ett beslut som fattats av ett sådant kollegialt organ i kommunen gäller sålunda enbart den subjektiva rätten till en plats inom småbarnspedagogiken, beslutet kan inte i övrigt överklagas.

I 32 a § i lagen om småbarnspedagogik föreskrivs om samarbetskyldigheten mellan undervisnings- och kulturministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Undervisnings- och kulturministeriet bereder i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet sådana ändringar av lagen om småbarnspedagogik som kan ha konsekvenser för det som föreskrivs i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. Social- och hälsovårdsministeriet bereder i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet sådana ändringar i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn som kan ha konsekvenser för dagvårdssystemet.

I 2 § i dagvårdsförordningen föreskrivs det att de föräldrar eller andra vårdnadshavare som önskar en sådan plats inom småbarnspedagogiken för sitt barn som avses i 11 a § i lagen om barndagvård ska ansöka därom senast fyra månader innan barnet behöver platsen. Om behovet av småbarnspedagogik dock beror på sysselsättning, studier eller utbildning och det inte är möjligt att förutsäga när behovet uppstår, ska ansökan om plats inom småbarnspedagogiken göras så snart som möjligt, dock senast två veckor innan barnet behöver platsen. Om behovet av småbarnspedagogik hos ett barn en ändras från halvdagsvård eller annan deltidsvård till heldagsvård på grund av oförutsedd sysselsättning eller utbildning eller oförutsedda studier ska kommunen dock enligt paragrafens 3 mom. av ovan nämnda skäl omedelbart efter det att det ändrade behovet har kommit den till känna ordna en plats som fyller det utvidgade vårdbehovet.

Enligt 4 § i dagvårdsförordningen ordnas småbarnspedagogik som halvdagsvård och heldagsvård. Vårdtiden för barn i heldagsvård får i allmänhet fortgå i en fortsättning högst tio timmar per dygn och i halvdagsvård fem timmar per dygn.

RP 80/2015 rd

I dagvårdsförordningen utfärdas bestämmelser om antalet barn som vårdas i daghem och familjedaghem och om antalet personer som deltar i vård- och uppfostringsuppgifter. Enligt 6 § i förordningen ska det för varje grupp på högst sju barn som har fyllt tre år och är i heldagsvård finnas minst en person som uppfyller behörighetsvillkoren. På motsvarande sätt ska det finnas en sådan person för varje grupp på högst fyra barn under tre år. Barn som har fyllt tre år och är i halvdagsvård omfattas av en annan bestämmelse. I daghemmet ska för varje grupp på högst 13 barn som har fyllt 3 år och är i halvdagsvård i vård- och uppfostringsuppgifter finnas minst en person i vård- och uppfostringsuppgifter som uppfyller behörighetsvillkoren. I familjedagvård kan samtidigt vårdas högst fyra sådana barn som inte ännu deltar i grundläggande utbildning, familjedagvårdarens egna barn medräknade. Dessutom kan där vårdas ett barn som får förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning, eller som har inlett grundläggande utbildning eller ett sådant barn som är i halvdagsvård som kommunen ordnar och som inleder den grundläggande utbildningen året efter verksamhetsåret. I förordningen finns dessutom bestämmelser om antalet barn som vårdas i s.k. gruppfamiljedagvård.

Lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

Enligt 13 § i lagen om småbarnspedagogik tillämpas på avgifter som tas ut för småbarnspedagogik lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992, nedan klientavgiftslagen) och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, sådana de lyder den 1 januari 2013. Enligt 7 a § i klientavgiftslagen kan det för daghemsvård och familjedagvård enligt lagen om småbarnspedagogik bestämmas en månadsavgift. Månadsavgiften för heldagsvård får uppgå till högst det eurobelopp som betalningsprocenttalet för familjestorleken i fråga anger för den del av inkomsten som överstiger minimiinkomstgränsen. Vid ingången av 2014 var avgiften för heldagsvård högst 283 euro per månad och barn. En avgift som var mindre än 26 euro per barn togs inte ut.

Om fler än ett barn i samma familj är i småbarnspedagogik som ordnas av kommunen, får avgiften för det yngsta barnet i heldagsvård bestämmas enligt den högsta avgiftsprocenten. För nästa barn i åldersordningen i heldagsvård får en lika stor avgift bestämmas som för det yngsta barnet, från början av augusti 2014 dock högst 255 euro per månad. För varje följande barn ska avgiften vara 20 procent av avgiften för det yngsta barnet. Avgiften för familjens andra barn eller fler barn i familjen ska bestämmas utifrån den kalkylerade avgiften för heldagsvård för det yngsta barnet.

Vartannat år justeras eurobeloppen för de inkomstgränser som ligger till grund för avgifterna för småbarnspedagogik samt de eurobelopp som avses i 7 a § 4, 5 och 9 mom. i lagen. Eurobeloppen för inkomstgränserna och eurobeloppen enligt 7 a § 4 mom. justeras i enlighet med förändringen i det allmänna förtjänstnivåindexet och eurobeloppen enligt 5 och 9 mom. i enlighet med förändringen i social- och hälsovårdsväsendets prisindex. Undervisnings- och kulturministeriet har i november 2013 utfärdat ett meddelande om vissa indexjusterade klientavgifter inom barndagvården (829/2013). Indexjusteringarna trädde i kraft den 1 augusti 2014. Enligt 7 a § 6 mom. i klientavgiftslagen ska kommunen om ett barn är i dagvård en del av dagen eller om vårdtiden per dag, vecka eller månad annars fortgående är betydligt kortare än den regelrätta vårdtiden i heldagsvård på de grunder som den bestämmer ta ut en avgift i relation till vårdtiden som är lägre än avgiften för heldagsvård. Även avgiftsfri förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning ska beaktas som en faktor som sänker avgiften för småbarnspedagogiken.

Kommunernas praxis när det gäller att fastställa klientavgifterna för halvdagsvård och framför allt för deltidsvård varierar. I största delen av kommunerna har det för halvdagsvård, dvs. högst fem timmar småbarnspedagogik om dagen, tagits ut en klientavgift som motsvarar 60

RP 80/2015 rd

procent av avgiften för heldagsvård. Det är möjligt att ta ut en avgift för småbarnspedagogik som heldagsvård om vårdtiden överstiger fem timmar per dag. I vissa kommuner har man tagit i bruk en separat avgift, t.ex. 80 procent av avgiften för heldagsvård, om vårdtiden är längre än fem timmar, men högst sju timmar per dag. För småbarnspedagogik som behövs utöver förskoleundervisningen tas det vanligen ut en egen separat procentandel av avgiften för heldagsvård. Avgiften påverkas av det sammanlagda antalet timmar förskoleundervisning och småbarnspedagogik. På fastställandet av avgiften för deltidsvård (t.ex. småbarnspedagogik tre dagar i veckan) inverkar särskilt hur frånvarodagar eller lediga dagar kompenseras vid fastställandet av avgiften. Kommunerna har mycket olika praxis i fråga om dem. I vissa kommuner har man infört vårdavgifter i relation till vårdtiden. De modeller som används skiljer sig dock från varandra exempelvis när det gäller hur flexibla och heltäckande de är.

Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn föreskrivs om ekonomiskt stöd för ordnande av vård av barn. Stödet betalas på det villkor att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte väljer en plats inom småbarnspedagogiken enligt 11 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

Med hemvårdsstöd avses ett ekonomiskt stöd som betalas till en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning och vårdtillägg. Det är möjligt att få hemvårdsstöd endast om barnet inte har fyllt 3 år eller om det hör till samma familj som ett annat barn som är under 3 år, som berättigar till vårdpenning och som vårdas på samma sätt. Vårdpenningen betalas separat för varje barn som har rätt till stöd. År 2015 är vårdpenningen för ett barn under 3 år 342,53 euro per månad, för familjens övriga barn under 3 år 102,55 euro per månad och barn samt för barn över 3 år men under skolåldern 65,89 euro per månad och barn. Familjens storlek och bruttoinkomster påverkar vårdtillägget och det betalas endast för ett barn. År 2015 är vårdtillägget högst 183,31 euro per månad.

Med stöd för privat vård avses ett ekonomiskt stöd som betalas till en vårdproducent som anges av en förälder eller annan vårdnadshavare för ordnande av vården av ett barn och som kan bestå av vårdpenning eller vårdtillägg. Med vårdproducent avses en enskild person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt 28 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik och som bedriver barndagvårdsverksamhet mot ersättning. Vårdproducenten kan också vara en person som har ingått arbetsavtal om barndagvård med den förälder eller andra vårdnadshavare som har rätt till stöd, men som dock inte är en medlem i samma hushåll. Vårdpenningen och vårdtillägget enligt stödet för privat vård betalas separat för varje barn som har rätt till stödet. Stödet kan vara högst lika stort som vårdavgiften för barnet. Vårdpenningen enligt stödet för privat vård år 2015 är 174,38 euro i månaden per barn. Den sänkta vårdpenningen för barn som deltar i förskoleundervisningen eller barn som omfattas av förlängd läroplikt är 64,16 euro per månad och barn. Vårdtillägget är högst 146,64 euro per månad och barn.

Vårdpenning och vårdtillägg kan betalas förhöjt med ett belopp som kommunen bestämmer (kommuntillägg). Enligt Kommunförbundets enkät 2014 betalade 30 procent av kommunerna kommuntillägget till hemvårdsstödet. Kommuntillägget till stödet för privat vård betalades av 43 procent av kommunerna.

År 2013 omfattades 4,6 procent av barnen i 7 års ålder av stödet för privat vård av barn.

Tillsynen över sådan småbarnspedagogik för vilken det betalas stöd för privat vård av barn sköts alltid av kommunen. Inom den privata småbarnspedagogiken ska man följa de gällande gemensamma principerna, bestämmelserna och styrdokumentet för småbarnspedagogiken.

RP 80/2015 rd

Finansiering av småbarnspedagogiken och av stödet för privat vård av barn

Kostnaderna för småbarnspedagogiken finansieras genom statsandel, kommunens finansieringsandel och intäkter från klientavgifter. Lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) tillämpas på statsandel som beviljas för driftskostnader i fråga om sådana uppgifter för kommunerna som det föreskrivs om i lagen om småbarnspedagogik. Finansministeriet beviljar kommunen statsandel och beslutar om utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. Statsandelsfinansieringen för småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen beviljas centraliserat via ett och samma system som förvaltas av finansministeriet. Statsandelen grundar sig på invånarantal enligt åldersklass och beviljas kommunerna.

Enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik kan för verksamhet enligt den lagen för kommuner och samkommuner, inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten, beviljas statsunderstöd så som föreskrivs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). För investeringar kan statsunderstöd också beviljas enligt statsunderstödslagen (688/2001).

Kommunen ansvarar för finansieringen av de stöd för privat vård av barn som betalas till dess egna invånare. Staten ansvarar för finansieringen till den del stöden betalas till de personer vars hemkommun inte är i Finland. För verkställigheten av stödet för privat vård av barn svarar Folkpensionsanstalten. Detta gäller även kommuntilläggen, om Folkpensionsanstalten och kommunen har gjort en sådan överenskommelse. I annat fall är det kommunen som ansvarar för verkställigheten av kommuntilläggen. Beloppet av de stöd som ska betalas varje månad betalar kommunen på förhand till folkpensionsanstalten. Grunden för den ersättning som ska betalas av kommunen utgörs av det antal personer som har kommunen som hemkommun den första dagen i månaden.

Kommunerna får själva bestämma huruvida de betalar kommuntillägg samt på vilka villkor och hur mycket. Beloppet av kommuntillägget kan variera beroende på barnets ålder, men oftast så att det betalas ett större kommuntillägg för barn under tre år än för äldre barn. Andra eventuella villkor för att få kommuntillägg enligt stödet för privat vård av barn innefattar bl.a. vård på heltid, en minimitidsgräns, föräldrarnas gällande anställningsförhållande eller studier samt att stöd kan fås endast för hela månader och för ett barn som är i behov av särskilt stöd (Kommunförbundet: Selvitys lasten kotihoidon lasten kotihoidon sekä yksityisen hoidon tuen kuntalisistä sekä palvelusetelistä 2012). Kommuntilläggets andel av kostnaderna för stödet för privat vård av barn är 63,4 procent. Således är kommuntillägget betydande när det gäller stödet för privat vård av barn.

Lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Enligt definitionen i 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) avses med heltidsarbete arbete som utförs i ett anställningsförhållande där arbetstiden överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Med deltidarbete avses arbete som utförs i ett anställningsförhållande där arbetstiden är högst 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Tjänsteförhållanden jämföras med anställningsförhållanden.

Företagare definieras separat i lagen. Ställningen som företagare påverkas av skyldigheten att försäkra sig, arbetssökandens egen och hans eller hennes ägarandel eller annan beslutsrätt i företaget samt den arbetssökandes ställning inom företaget. För att uppfylla definitionen på företagare krävs alltid att ifrågavarande person också är sysselsatt som företagare. Om den arbets-

sökande anses vara företagare, ska man bedöma om han eller hon är sysselsatt som företagare i huvudsyssla eller bisyssla. Sysselsättning som företagare eller i eget arbete på heltid bedöms enligt den mängd arbete sysslan kräver. En person anses vara sysselsatt på heltid som företagare eller i eget arbete, om den arbetsinsats som verksamheten kräver är så stor att den hindrar honom eller henne att ta emot ett heltidsarbete.

Som heltidsstudier betraktas enligt 2 kap. 10 §: 1) studier där målsättningen är att avlägga yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen vid universitet, 2) gymnasiestudier när deras omfattning enligt lärokursen är sammanlagt minst 75 kurser; gymnasiestudier som ordnas i internat betraktas dock alltid som heltidsstudier, 3) andra studier än de som avses i 1 och 2 punkten, vars omfattning enligt studieplanen i genomsnitt är minst fem studiepoäng, tre studieveckor eller 4,5 kompetenspoäng per studiemånad, och 4) andra studier än de som avses i 1—3 punkten, vars omfattning enligt undervisningsprogrammet är i genomsnitt minst 25 veckotimmar.

Enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012) är sysselsättningsbefrämjande service, träning för jobbsökning, karriärträning, utbildningsprövning, arbetsprövning, arbetskraftsutbildning och arbets sökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån. Sysselsättningsbefrämjande service är också sådan arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte som avses i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) och sådana frivilliga studier som främjar invandrares integration som ska stödjas med arbetslöshetsförmån som avses i 22—24 § i lagen om främjande av integration (1386/2010). Övriga sysselsättningsbefrämjande åtgärder är till exempel de olika slags sakkunnigbedömningar samt sådan vägledning för yrkesval och karriär som avses i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice.

Utvecklingen av den subjektiva rätten till barndagvård och småbarnspedagogik

Lagen om småbarnspedagogik (ursprungligen med rubriken lagen om barndagvård) och förordningen om barndagvård trädde i kraft 1973. Före detta fanns det bestämmelser om dagvården i barnskyddslagen som trädde i kraft 1936. I regleringen betonades tjänstens vårdande och socialvårdande aspekt. Dagvårdslagen och dagvårdsförordningen har ändrats ofta, över 50 gånger. En av de största principiella förändringarna har varit förändringen av dagvård från behovsprövad tjänst till subjektiv rätt.

Med subjektiv rätt avses en sådan rätt, förmån eller service som grundar sig på lag och som ska beviljas de personer som uppfyller de villkor som föreskrivs i lag. Det är vanligen fråga om en skyldighet för kommunen att anordna viss service. Om en person uppfyller förutsättningarna för att få service, har kommunen inte prövningsrätt när det gäller att bevilja servicen. Rätten att få service beror inte på om kommunen har reserverat anslag för att anordna servicen. I 11 a § i dagvårdslagen är det fråga om den subjektiva rätten för barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare att få en dagvårdsplats för barnet. I och med att lagen om barndagvård från och med den 1 augusti 2015 ändrades till lagen om småbarnspedagogik, föreskrivs i 11 a § om barnets rätt till en plats inom småbarnspedagogiken av motsvarande omfattning.

År 1985 ändrades lagen om stöd för vård av barn i hemmet och lagen om barndagvård (RP 202/1984 rd). Ändringarna trädde stegvis i kraft, så att alla föräldrar eller andra vårdnadshavare med barn under tre år vid ingången av 1990 hade rätt att efter föräldrapenningsperioden för ordnande av vården av barnet få stöd för hemvård av barn eller en kommunal dagvårdsplats. Till de barn under tre år vars föräldrar valde en kommunal dagvårdsplats var kommunen tvungen att ordna en vårdplats för att föräldrarnas rätt att välja skulle kunna tillgodoseas.

I regeringspropositionen motiverades reformen med utvecklandet av familjepolitiken. Utvecklandet av familjepolitiken hade tagits upp i flera olika sammanhang. De familjepolitiska åtgärderna som helhet hade behandlats bl.a. i regeringens familjepolitiska redogörelse till riksdagen den 25 mars 1980. Förbättrade vårdarrangemang för små barn ansågs allmänt vara det mest brådskande utvecklingsområdet. Målet för utvecklingen av vårdssystemet för barn var att skapa ett vårdssystem som beaktar barnfamiljernas olika behov, är tillräckligt mångsidigt och som tryggar verkliga valmöjligheter. Delfaktorer i ett heltäckande vårdssystem var moderskapspenningen, där utvecklingsmålet var moderskapspenning under 13 månader och en utveckling av moderskapspenningen till föräldraledighet, utvecklande av ett system för vårdersättning för hela åldersklassen, kommunala dagvårdstjänster som motsvarar behovet samt ett tillräckligt täckande ekonomiskt stöd i form av hemvårdsstöd för familjerna. Till de centrala utvecklingsmålen i anslutning till en förbättring av systemen för vård för barn ansågs också höra en förbättring av anställningsskyddet för föräldrar som skötte ett barn under tre år hemma samt en förbättring av vårdsystemen när det gällde sjuka barn. I motiveringen till regeringspropositionen konstaterades det enligt de undersökningar som hade gjorts att föräldrarna efter det att moderskapspenningsperioden hade upphört i större utsträckning än vad som då var fallet ville vårda sina små barn i hemmet om det ekonomiskt var möjligt. Men det hade samtidigt också varit brist på kommunala dagvårdsplatser. Familjerna hade varit tvungna att lösa frågan om vård för barnen på mycket varierande, och ur barnens synvinkel ofta otillfredsställande, sätt. I motiveringen konstaterades det att osäkerheten i anslutning till arrangemangen för barnens vård inverkar negativt på både föräldrarnas och barnens trygghet. Tillgängliga forskningsresultat visar att en tillräcklig kontinuitet och trygghet i barnets vårdförhållanden och människo- relationer är synnerligen viktiga för en balanserad psykisk utveckling. Därför ansågs det att samhället skulle se till att olika vårdarrangemang som uppfyller förutsättningarna skulle vara tillgängliga.

För att vidareutveckla vårdssystemet för barn föreslogs 1990 en stegvis genomförd kommunal dagvård för barn under skolåldern som fyllt tre år (RP 319/1990 rd). År 1991 ändrades lagen om stöd för vård av barn i hemmet (631/1991) så att rätten till valfrihet när det gällde stöd för vård av barn i hemmet och kommunal dagvård utvidgades med en åldersklass så att den omfattade familjer med barn under fyra år. En motsvarande ändring som gällde utvidgad rätt till valfrihet gjordes i dagvårdslagen (630/1991). Ändringarna trädde i kraft vid ingången av 1993. Dessutom ändrades 11 a § 1 mom. i lagen om barndagvård så att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare efter föräldrapenningsperioden hade rätt att få kommunal dagvård för barnet tills det som läropliktigt enligt grundskolelagen (476/1983) började i grundskolan. Dagvård skulle ordnas under en del av dagen, när barnet innan det nått läropliktsåldern enligt grundskolelagen deltog i förundervisningen i skolan. Ändringen av ordnandet av dagvården trädde i kraft i början av augusti 1995.

Lagen om stöd för hemvård av barn och 11 a § 2 mom. i lagen om barndagvård ändrades genom temporära lagändringar (1287/1992 och 1288/1992) som trädde i kraft vid ingången av 1993. Av statsfinansiella skäl och med beaktande av den rådande dåliga situationen i kommunerna ändrades bestämmelserna om valet av vårdform så att den utvidgning med en åldersklass av rätten till valfrihet när det gäller kommunal dagvård och av stödet för hemvård av barn som skulle omfatta föräldrar till och andra vårdnadshavare för barn under fyra år och som skulle träda i kraft vid ingången av 1993 sköts upp och trädde i kraft den 1 augusti 1995. Senare sköts ikraftträdandet av utvidgningen av rätten till valfrihet upp ett flertal gånger tills det föreslogs en ändring av hela stödsystemet som gäller vård av små barn. Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) trädde i kraft den 1 augusti 1997.

År 1995 lades det fram ett förslag om att den ändring som skulle garantera barn under skolåldern rätt till kommunal dagvårdsplats och som planerats träda i kraft i början av augusti 1995

RP 80/2015 rd

skulle träda i kraft i början av augusti 1997. Detta motiverades av statsfinansiella skäl och med tanke på det rådande dåliga läget i kommunerna. Förslaget godkändes dock inte, utan utvidgningen av den subjektiva dagvårdsrätten till att omfatta alla barn som ännu inte var läropliktiga trädde i kraft vid ingången av 1996.

Senare ändringar av 11 a § i dagvårdslagen har närmast gällt faderskapspenningssperioderna och ändringar av dem. År 2003 trädde en lagändring (1077/2002) i kraft enligt vilken rätten till dagvårdsplats inte gäller under den tid för vilken partiell föräldrapenning betalas eller under faderskapspenningssperiod omedelbart efter föräldrapenningssperioden. Den ändring (1344/2006) som trädde i kraft vid ingången av 2007 har samband med att pappamånaden blev mer flexibel. Enligt den ändring (905/2012) som trädde i kraft vid ingången av 2013 har man fortfarande inte rätt att utnyttja dagvårdsplatsen under faderskapspenningssperioden, men rätten till samma dagvårdsplats kvarstår, fastän barnet inte får vård under faderskapspenningssperioden.

Åländsk lagstiftning

Bestämmelserna om rätten till barndagvård (på Åland barnomsorg) skiljer sig på Åland från bestämmelserna i Fastlandsfinland. Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om socialvården, som barnomsorgen har hört till. På Åland föreskrivs det om rätten till barnomsorg i barnomsorgslagen för landskapet Åland (ÅFS 2011:86). I 17 § finns bestämmelser om vårdnadshavares rätt till kommunal barnomsorg i daghemsverksamhet. För barn som har fyllt tre år omfattar rätten 25 timmar per vecka till dess läroplikten börjar. Rätten till barndagvård gäller också under den tid då vårdnadshavaren förvärvsarbetar, studerar eller är arbetssökande, till dess läroplikten börjar, under den tid då moderskapspenning utbetalas för i hushållet boende barn som är under tre år och som har en barnomsorgsplats, under den tid då barnet har behov av särskilt stöd som avses i lagens 4 § 2 mom., i den omfattning som bedöms vara lämpligt för barnet samt under den tid det är nödvändigt för barnet till följd av flerbarnsfödelse (flerlingsfamiljer), eller till följd av funktionshinder på grund av handikapp eller sjukdom i familjen eller andra liknande skäl. Dessutom kan vårdnadshavare beviljas rätt till barnomsorg i daghemsverksamhet av andra än ovan nämnda skäl.

I samband med den i 19 § i självstyrelselagen föreskrivna lagstiftningskontrollen av barnomsorgslagen för landskapet Åland inhämtade justitieministeriet högsta domstolens utlåtande om lagen. Högsta domstolen fann i sitt utlåtande om landskapslagen (OH 2011-114) i juni 2011 bl.a. att lagtinget inte genom 17 § i landskapslagen har genomfört en otillåten avvikelse från de krav som ställs på det allmänna enligt 19 § 3 mom. i grundlagen, fastän den paragraf i landskapslagen som avses innebar en skärpning i jämförelse med den gällande lagstiftningen om barnomsorg. Enligt högsta domstolen hade lagtinget därför inte överskridit sin lagstiftningsbehörighet genom att föreskriva om skärpta villkor för rätten till barnomsorg i landskapet.

Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om socialvården, som stödet för privat vård av barn har hört till. På Åland betalas inga stöd för privat vård av barn.

Småbarnspedagogiken i ljuset av statistiken

Följande statistik baserar sig på rapporten Barndagvård 2013 från Institutet för hälsa och välfärd (THL 33/2014) och Barndagvård 2013 – delrapport om kommunenkäten (THL 16/2014) och Statistikcentralens statistik över den kommunala ekonomin och verksamheten samt befolkningsstatistik.

År 2013 var sammanlagt 228 981 barn inom småbarnspedagogiken, vilket innebär att 63 procent av alla barn i åldern 1—6 år antingen var inom kommunal eller privat småbarnspedagogik. Majoriteten av barnen, 92 procent (211 541 barn), deltog i småbarnspedagogisk verksamhet som kommunen ordnade. Av de barn som deltog i kommunal småbarnspedagogisk verksamhet vårdades 80 procent i kommunernas egna daghem, 16 procent i kommunal familjedagvård och 4 procent i privata daghem som kommunerna köper tjänster av. Inom den privata småbarnspedagogiken vårdades 17 440 barn med hjälp av stöd för privat vård. Andelen barn inom småbarnspedagogiken som vårdas med hjälp av stöd för privat vård uppgår till 8 procent. År 2013 uppgick antalet barn som fick förskoleundervisning till 59 671.

Det finns stora skillnader åldersmässiga skillnader i antalet barn inom småbarnspedagogiken. Barn under ett år vårdas i regel hemma. År 2013 var 17 261 ettåringar i dagvård, vilket motsvarar knappt 30 procent av barnen i den åldern. Av de tvååriga barnen deltog ca 52 procent i småbarnspedagogisk verksamhet, av treåringarna cirka 68 procent, av fyraåringarna cirka 75 procent och av femåringarna cirka 79 procent. Av sexåringarna i förskoleåldern deltog 71 procent i småbarnspedagogisk verksamhet. Det fanns också regionala skillnader när det gäller andelen barn inom småbarnspedagogiken. I Mellersta Finland och Norra Österbotten deltog cirka hälften av barnen i åldern 1—6 år i småbarnspedagogisk verksamhet, medan motsvarande andel i Nyland uppgick till 69 procent.

År 2013 var 79 procent (167 166 barn) av barnen i heldagsvård och 21 procent i halvdagsvård (44 375 barn) inom småbarnspedagogik som ordnades av kommunen. Största delen av barnen i halvdagsvård inom småbarnspedagogiken, 33 560 barn, var sexåringar. Av barnen i åldern 3—5 år fick 8 010 halvdagsvård inom småbarnspedagogiken. Enligt den senaste statistiken från år 2013 fick cirka 80 procent av barnen som deltog i den småbarnspedagogiska verksamheten i heldagsvård och cirka 62 procent av barnen i halvdagsvård vård regelbundet fem dagar per vecka.

Av de barn som deltog i småbarnspedagogisk verksamhet som ordnades av kommunen 2013 var 8 procent barn som fick särskilt stöd (cirka 16 800 barn).

År 2013 fanns det i Finland 28 582 barn under skolåldern (0—6 år) med invandrarbakgrund som vistades stadigvarande i landet. Av dem var 6 291 första generationens invandrare och 22 291 andra generationens invandrare. År 2013 deltog 15 600 barn med invandrarbakgrund i kommunal småbarnspedagogisk verksamhet, dvs. cirka 7 procent av alla barn som deltar i kommunal småbarnspedagogisk verksamhet.

År 2013 fick 92 033 barn stöd för hemvård. Andelen barn som fick stöd motsvarade 49,3 procent av alla barn i åldern 9 månader—2 år och 24,2 procent av alla barn i åldern 9 månader—6 år. Stöd för privat vård betalades för 17 440 barn. Av de barn som fick stöd var andelen barn i åldern 9 månader—tvååringar 3,3 procent och andelen 9 månader—sexåringar 4,6 procent.

År 2012 uppgick antalet anställda inom småbarnspedagogiken till sammanlagt 55 500 personer. Personalen, som delas in i personer i ledande, sakkunnig- och utvecklingsuppgifter samt i barnträdgårdslärare, närvårdare och familjedagvårdare, uppgick till sammanlagt ca 49 900 personer. Därtill arbetade sammanlagt 5 600 personer inom småbarnspedagogiken som biträden, i lekverksamhet och öppen småbarnspedagogik samt i övriga uppgifter. Andelen kvinnor uppgår beroende på yrkeskategori till 93,7—99,9 procent av personalen.

År 2013 uppgick kommunernas kostnader inom ramen för statsandelssystemet för småbarnspedagogiken till ca 2,4 miljarder euro. Av beloppet stod kostnaderna för den kommunala daghemsvården för cirka 2 miljarder euro och kostnaderna för familjedagvården för 400 miljoner

euro. År 2013 uppgick intäkterna från klientavgifterna för daghemsvård och familjedagvård till sammanlagt 330 miljoner euro. År 2013 täckte de sammanlagda intäkterna knappt 14 procent av omkostnaderna för dessa verksamhetsformer.

Sedan den subjektiva rätten till dagvård trädde i kraft 1990, först för barn under 3 år och 1996 för barn under skolåldern, har det inte längre varit nödvändigt för kommunerna att för ordnande av dagvården samla in information om varför barnens föräldrar och andra vårdnadshavare använder dagvårdstjänsterna. Uttömmande statistik över i vilken utsträckning föräldrar som är hemma med barn använder dagvård som ordnas i daghem och familjedagvård är inte tillgänglig. Social- och hälsovårdsministeriet genomförde tillsammans med Kommunförbundet år 2004 en kommunenkät om situationen inom barndagvården (Utredning om dagvårdssituationen i fråga om barn vars föräldrar är hemma, social- och hälsovårdsministeriets arbetsgruppspromemorior 2004:16). I utredningen deltog 24 kommuner, och den omfattade 36 procent av både Finlands befolkningens mängd och antalet barn i kommunal dagvård. Utredningen gjordes ur kommunernas synvinkel och varken föräldrarnas åsikter om eller orsaker till behovet av barndagvård har klarlagts.

Enligt utredningen fanns det inte många barn i den kommunala dagvården vars föräldrar var hemma. Andelen barn i heldagsvård vars föräldrar var hemma till följd av moderskaps-, föräldra- eller vårdledighet utgjorde 3 procent av alla barn i dagvård. Sammanlagt hade vart tionde barn i kommunal heldagsvård den ena föräldern eller båda föräldrarna hemma. I dessa fall var orsaken till dagvården för barnet utöver moderskaps-, föräldra- eller vårdledigheten stödåtgärder inom barnskyddet (1,0 procent), specialdagvård (1,0 procent), invandrarfamiljer (2,1 procent), den ena förälderns eller båda föräldrarnas arbetslöshet (2,3 procent) och andra orsaker till att en förälder eller båda föräldrarna var hemma (0,8 procent). Största delen av de barn som var i dagvård var över tre år. Enligt dagvårdspersonalens uppskattningar var de barn vars föräldrar var hemma i dagvård i medeltal 26 timmar per vecka, men det fanns stora skillnader mellan kommunerna i fråga om antalet timmar.

Statistik över kvinnors och mäns ställning på arbetsmarknaden och över hur familjeledigheterna utnyttjas.

Traditionellt är sysselsättningsgraden för män något högre än för kvinnor. År 2013 var sysselsättningsgraden för män i åldern 20—59 år i snitt 79 procent och för kvinnornas del 77 procent.

År 2013 var cirka hälften av de mammor som hade barn under 3 år sysselsatta. Av mammor med barn i åldern 3—6 år var 78 procent sysselsatta, och av mammor med barn i skolåldern cirka 88 procent. Sysselsättningsgraden för papporna varierar däremot nästan inte alls beroende på barnens ålder. Sysselsättningsgraden visar dock inte hur många av småbarnsföräldrarna som de facto arbetar, eftersom arbetskraftsundersökningarna klassificerar dem som är på moderskaps- eller faderskapsledighet som sysselsatta, liksom personer varit borta från arbetslivet i mindre än tre månader. När det gäller småbarnsmammor finns det många mödrar som räknas som sysselsatta, som de facto är hemma med sina barn. Däremot klassificeras flera av de mammor som är vårdlediga oftast som personer utanför arbetslivet, eftersom många håller vårdledigt efter moderskaps- och föräldraledigheterna, vilket innebär att den sammanlagda lediga tiden överskrider tre månader.

Av mammorna till barn under 3 år var drygt en tredjedel faktiskt förvärvsarbetande, knappt en tredjedel var familjelediga från sitt arbete och cirka en tredjedel vårdade barn hemma utan att ha ett anställningsförhållande. Till den sistnämnda kategorin räknas både mammor som huvudsakligen är hemma med barnen och de som huvudsakligen ägnar sig åt något annat än att

ta hand om sina barn, till exempel studier, eller är arbetslösa. Andelen mammor som förvärvsarbetar stiger tämligen snabbt med barnets ålder, och för mammor med barn i skolåldern är sysselsättningsgraden nästan densamma som för pappor med barn i samma ålder. Mammornas sysselsättningsgrad varierar med antalet barn; år 2013 var 78 procent av mammorna som hade ett eller två barn sysselsatta, medan sysselsättningsgraden för mammor med flera barn var 57 procent. Sysselsättningsgraden för papporna varierar däremot nästan inte alls beroende på antalet barn.

År 2014 var ca 16 procent av löntagarna i åldern 15—74 år anställda på viss tid. Anställning på viss tid var vanligare bland kvinnor än bland män. Av det totala antalet löntagare var 18 procent av kvinnorna och 13 procent av männen anställda i arbete på viss tid år 2014.

Av samtliga sysselsatta personer i åldern 15-74 år var 15 procent deltidanställda. Det är vanligare med deltidanställning bland kvinnor än bland män. Av samtliga löntagare var 20 procent av kvinnorna och 11 procent av männen anställda på viss tid år 2014. År 2014 var 41 procent av mammorna till barn under ett år på jobb. Av samtliga arbetande mammor till barn under ett år var 28 procent deltidanställda och av mammorna till barn i åldern 2-3 år arbetade en femtedel på deltid. I takt med att barnens ålder steg sjunker andelen deltidanställda, och av mammorna till fyraåringarna arbetade 12 procent deltid.

Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning fanns det 324 000 arbetslösa i maj 2015, vilket är 28 000 fler än året innan. Arbetslösheten är 11,8 procent, mot 10,7 procent i maj året innan. År 2013 var cirka 8,3 procent av mammorna som hade barn under 3 år arbetslösa. Av mammorna med barn i åldern 3—6 år var 8,4 procent arbetslösa, och av mammorna med barn i skolåldern cirka 4,7 procent. På motsvarande sätt var ca 5,2 procent av papporna till barn under 3 år arbetslösa, av papporna till barn i åldern 2—6 år ca 3,2 procent och av papporna till barn i skolåldern ca 3,6 procent.

Kvinnorna ser ut att utnyttja föräldraledigheter och -förmåner i högre grad än männen. År 2014 använde mammorna 91,7 procent av föräldradagpenningen och pappornas andel var 8,3 procent. Under 2000-talet har den procentuella andelen mammor som utnyttjar föräldradagpenningen minskat något, och pappornas andel har vuxit något. År 2014 uppgick antalet barn som fick hemvårdsstöd till sammanlagt 92 033, dvs. ca 24 procent av alla barn i åldern 2—6 månader. Andelen familjer där pappan skötte barnen med hjälp av stöd för hemvård uppgick till 5,7 procent. År 2011 använde papporna 8,8 procent av alla vårdledighetsdagar.

Rättspraxis

Ärenden som gäller den subjektiva rätten till dagvård har behandlats i de högsta rättsinstanserna, även om det skett sällan. I högsta domstolens avgörande HD 2001:93 var det fråga om stadens skadeståndsansvar i en situation där staden inte hade anordnat dagvårdsplats för sökandens barn. Händelserna i fallet inträffade år 1996. Skyldigheten att ordna dagvård utvidgades vid ingången av det året till att omfatta barn under skolåldern.

Sökanden hade genom en ansökan den 15 maj 1996 sökt om dagvårdsplats för sina två barn från och med den 20 november 1996, då sökandens rätt till föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen tog slut. Staden hade först meddelat sökanden att barnen får vänta på vårdplats, eftersom det inte fanns någon vårdplats att anvisa dem. Men efter att sökanden sökt ändring i stadens beslut anvisades barnen vårdplatser från och med den 2 december 1996. Sökanden hade varit tvungen att vara borta från arbetet 20—29 november 1996 och gick miste om lön för denna tid.

Högsta domstolen ansåg att staden hade försummat sin skyldighet att se till att föräldrar till barn under skolåldern fick en dagvårdsplats anordnad av staden, och staden var skyldig att betala skadestånd till barnets föräldrar. Högsta domstolen har i sin motivering bl.a. konstaterat att det i dagvårdslagen föreskrivs en entydig skyldighet för kommunen att sörja för ordnandet av dagvårdsplats för dem som har rätt till dagvårdsplats, och att det inkomstbortfall som drabbat sökanden utgör en i 3 kap. 2 § 1 mom. i skadeståndslagen (412/1974) avsedd skada som förorsakats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning.

I motiveringen till avgörandet dryftas framför allt vilken betydelse 3 kap. 2 § 2 mom. i skadeståndslagen har när det gäller stadens skadeståndsansvar. Enligt momentet uppkommer skadeståndsskyldigheten endast om de krav blivit åsidosatta som med hänsyn till verksamhetens art och ändamål skäligen kan ställas på fullgörandet av uppgiften. Staden hade åberopat att den 1994—1996 hade ökat antalet dagvårdsplatser och också vidtagit andra åtgärder för att förbättra dagvårdssituationen.

I motiveringen till högsta domstolens avgörande konstateras det att avsikten med 11 a § uttryckligen har varit att skapa ett system där kommunen har en ovillkorlig skyldighet att sörja för ordnandet av dagvårdsplatser för dem som har rätt till det. Det är därmed fråga om en situation där kommunen enligt dagvårdslagen åläggs en skyldighet gentemot enskilda medborgare, nämligen skyldigheten att erbjuda en viss förmån för sökande som uppfyller de krav som anges i lagen. Kommunens lagstadgade skyldighet är till innehållet sådan att om en dagvårdsplats inte anvisas den som har rätt till en plats innebär detta redan i sig att de krav som ställts på uppgiften inte heller när det gäller 3 kap. 2 § 2 mom. i skadeståndslagen har uppfyllts. Fallet kunde vara ett annat om frågan gällde t.ex. placeringen av eller nivån på den vårdplats som kommunen ordnar. Sökanden har från och med den 20 november 1996 haft rätt till dagvårdsplats för sitt barn, men en dagvårdsplats erbjöds först från och med den 2 december 1996. Enligt högsta domstolen begränsar bestämmelserna i 3 kap. 2 § 2 mom. i skadeståndslagen inte stadens ersättningsskyldighet. Av motiveringen framgår dessutom att staden har hänvisat till att det dröjde innan vårdplatser ordnades, eftersom staden i enlighet med barnets bästa strävade efter att hitta dagvårdsplatser i närheten av hemmet. Högsta domstolen har ansett att detta inte hade någon betydelse med tanke på stadens ersättningsskyldighet, eftersom ingen dagvårdsplats hade erbjudits från och med den tidpunkt då sökanden hade rätt till den. Det faktum att staden åtta arbetsdagar efter den nämnda tidpunkten hade anordnat lämpliga dagvårdsplatser och att sökanden inte orsakades inkomstbortfall för en längre tid än detta upphävde eller minskade inte sökandens rätt till ersättning för den tidsperiod då staden försummade sina skyldigheter mot honom eller henne.

I ett avgörande om hävning 11.04.2001/842 har högsta förvaltningsdomstolen behandlat dagvården för barn och rätten till heldagsvård. Kommunens socialdirektör hade den 26 augusti 1999 genom sitt beslut beviljat sökandens barn under skolåldern en dagvårdsplats i heldagsvård i ett daghem, för perioden 1.8.1999—31.7.2000. Socialdirektören hade senare, genom ett beslut den 29 december 1999, beslutat att dagvården i daghemmet skulle avslutas den 31 december 1999, eftersom det inte fanns uppgifter om sådana omständigheter som enligt kommunens dagvård motiverade heldagsvård. Socialnämnden hade konstaterat att socialdirektören i ärendet hade handlat i enlighet med det förfarande som tillämpas i kommunen och i enlighet med nämndens anvisningar, eftersom något sakkunnigutlåtande om barnets behov av heldagsvård från och med den 1 januari 2000 inte hade lämnats in till nämnden.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i motiveringen bl.a. att föräldrar till och andra vårdnadshavare för barnet enligt bestämmelserna i 11 a § i dagvårdslagen har rätt att för sitt barn få en kommunal dagvårdsplats med heldagsvård utan att lägga fram särskilda grunder för behovet av heldagsvård. Socialdirektören kunde därmed inte avsluta barnens dagvård i dag-

hemmet med den motivering som nämns i beslutet, dvs. att det inte fanns uppgifter om grunder för heldagsvård. Beslutet stred till denna del mot dagvårdslagen. Socialnämnden ansågs genom sitt beslut ha avslagit sökandens rättelseyrkande och i strid med bestämmelserna i 11 a § i dagvårdslagen avslutat dagvårdsplatserna på heltid för sökandens barn den 31 december 1999. Beslutet var fortfarande lagstridigt trots att socialnämnden genast hade gett ledaren för familjedagvården i uppdrag att placera sökandens barn i kommunal familjedagvård, som senare erbjöds dem från och med den 13 januari 2000.

Riksdagens biträdande justitieombudsman ansåg i sitt avgörande den 22 augusti 2012 (Dnr 1172/4/11) att kommunen på ett lagstridigt sätt begränsat rätten för barn och vårdnadshavare att få dagvård. Enligt kommunens plan för småbarnsfostran erbjöds dagvård i alla verksamhetsenheter inom dagvården mellan kl. 6.30 och kl. 17, och vid behov till följd av föräldrarnas arbete eller studier redan från kl. 6 på morgonen till kl. 18 på kvällen. Vård för dem som av andra orsaker behövde dagvård ordnades från kl. 8.30 till kl. 15.30. Därtill begränsades dagvården under semestertider om vårdbehovet inte berodde på arbete eller studier. Biträdande justitieombudsmannen konstaterar i sitt avgörande bl.a. att det beslut som kommunens nämnd för småbarnsfostran och undervisning har fattat och som innebär att barnets dagliga vårdtid begränsas till följd av föräldrarnas omständigheter på det sätt som avses i beslutet (till kl. 8.30—15.30) strider mot dagvårdslagen. Den vedertagna tolkningen av 11 a § i dagvårdslagen har varit att momentet garanterar föräldrarna en ovillkorlig rätt att få kommunal heldagsvård utan att föräldrarna behöver lägga fram någon närmare utredning av behovet av dagvård på heltid. Också begränsningen av rätten till dagvård under sommaren och skollov har ansetts strida mot dagvårdslagen. Biträdande justitieombudsmannen har i sitt avgörande konstaterat att det beslut som nämnden för småbarnsfostran och undervisning fattat om en begränsning av barnets dagliga vårdtid och som gäller sådana familjer där den ena föräldern eller båda föräldrarna är hemma på heltid är problematiskt också när det gäller 6 § i grundlagen.

2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

Sverige

I Sverige består småbarnspedagogiken som i sin helhet av separata verksamhetsformer. I Sverige använder man termen förskola om den verksamhet som motsvarar småbarnspedagogiken i Finland, och den finländska förskoleundervisningen motsvaras av termen förskoleklass. Bestämmelserna om förskolan finns i skollagarna (Skollag 2010:800).

I Sverige är förskolan avsedd för barn i åldern 1—5 år. Barn ska från och med ett års ålder erbjudas förskola om det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller på grund av barnets eller familjens situation i övrigt. Barn, vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga för vård av annat barn, ska från och med ett års ålder erbjudas förskola under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan. För den här verksamheten kan uppbäras en skälig avgift. Barn ska även alltid erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola. Från och med 2003 har barn i åldern 4—5 år i Sverige erbjudits avgiftsfri förskola minst 525 timmar om året. År 2010 utsträcktes rätten också till treåringar. I Sverige behöver det inte erbjudas förskola under kvällar, nätter och veckoslut.

År 2012 deltog 86,9 procent av barnen i åldern 1—5 år i Sverige i den småbarnspedagogiska verksamheten. Största delen av barnen gick i förskola (84,1 procent), 2,9 procent av barnen

RP 80/2015 rd

var i familjedagvård. Det finns både kommunal och privat verksamhet. Cirka 80 procent av barnen gick i kommunal förskola.

I Sverige är förskolan underställd Utbildningsdepartementet. Verksamheten styrs av nationella läroplaner som utarbetats av Skolverket, som är en myndighet som lyder under Utbildningsdepartementet. Läroplanerna utfärdas genom förordningar. Den första läroplanen är från 1998 och den har senast reviderats 2010. Avsikten är att främja kvaliteten på förskolan med hjälp av verksamheten vid Skolinspektionen, som är en utvärderande myndighet.

Norge

I lagen om daghem (Lov om barnehager, Lov-2005-06-17 Nr 64) finns bestämmelser om dagvården. Kommunen ska erbjuda en plats i ett daghem till alla de barn i kommunen som är under skolåldern. I det norska systemet för småbarnspedagogik finns det inte någon separat period för förskoleundervisningen, utan barnen är i daghem och börjar skolan som sexåringar. Rätt till en plats i ett daghem har från och med augusti de barn som har fyllt 1 år före utgången av augusti året i fråga. Kommunen ska ordna ansökning om plats i ett daghem minst en gång per år. Barn med funktionsnedsättning och barn som med stöd av barnskyddslagen behöver en plats har företrädesrätt vid utdelningen av platser. Barnens rätt att delta i småbarnspedagogik påverkas inte av att barnets föräldrar är föräldralediga eller av någon annan anledning inte arbetar. Föräldrarna får bestämma om barnet ska delta i verksamheten på deltid eller i heldagsvård.

I Norge gick 90 procent av barnen i åldern 1—5 år i daghem år 2012. Barnen deltog främst i institutionell småbarnspedagogik, 2012 uppgick andelen barn i familjedagvård till 2,2 procent. Kommunen ansvarar för verksamheten och ser till att den motsvarar kraven i lagen. Kommunen kan ställa villkor för verksamheten, t.ex. när det gäller antalet barn, barnens ålder och enheternas öppettider.

I Norge är småbarnspedagogiken underställd undervisnings- och vetenskapsministeriet, Kunnskapsdepartementet. Ministeriet gör upp en bindande nationell plan för daghemmen. Vid ingången av 2012 grundades det ett nytt centralt ämbetsverk (Utdanningsdirektoratet) som är underställt ministeriet.

Danmark

I Danmark har alla barn rätt till dagvård fram till skolstarten. Rätten till dagvård börjar när barnet är 26 veckor, dvs. 6,5 månader gammalt. Skolan börjar när barnet är 7 år, men sedan 2009 har skolstarten föregåtts av en obligatorisk klass (bornehaveklasse) som omfattar ett år. Bestämmelser om dagvården finns i dagvårdslagen (Dagtilbudsloven no. 501 06/06/2007; reviderad 17/06/2011).

I Danmark deltar merparten av barnen i den offentliga småbarnspedagogiska verksamheten. År 2012 var 90,9 procent av barnen i åldern 1—2 år och 97,4 procent av barnen i åldern 3—5 år i dagvård. Nästan alla barn var i heldagsvård. Av de barn som omfattas av servicen vårdades cirka 83 procent i daghem och 17 procent i familjedagvård. Rätten att delta i småbarnspedagogik för barn, vars föräldrar är föräldralediga eller som av någon annan orsak inte arbetar, är inte begränsad i Danmark.

Det administrativa ansvaret för dagvården har under de senaste åren ändrats ofta i Danmark. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling ansvarar för småbarnspedagogiken från och

RP 80/2015 rd

med den 28 juni 2015. Det finns inte en nationell läroplan i Danmark, utan varje enhet ska utarbeta en separat läroplan för barn i åldern 0-2 år och för de barn som fyllt 3 år.

Småbarnspedagogik i EU

I Europeiska unionen (EU) hör småbarnspedagogiken till medlemsstaternas behörighet. Även om medlemsstaterna ansvarar för systemens organisation och innehåll är det möjligt att genom samarbete på europeisk nivå underlätta kartläggningen och utbytet av god praxis, uppmuntra utvecklandet av infrastrukturen och kapaciteten när det gäller småbarnspedagogiken samt stödja den forskning på EU-nivå som gäller den kvalitet och de verkningar som småbarnspedagogiken har.

Europeiska gemenskapen utarbetade 1996 kvalitetsmål för barndagvård och förskoleundervisning. Kvalitetsmålen innehöll ett handlingsprogram i form av 40 mål för förskoleundervisningen och dagvården. Målen utgjorde en europeisk syn på delfaktorererna när det gäller kvaliteten på småbarnuppfostran.

I Europeiska rådet i Barcelona år 2002 satte medlemsstaterna som mål att fram till 2010 öka antalet platser i det officiella vårdssystemet för barn så att åtminstone 90 procent av de barn under skolåldern som fyllt 3 år och minst 33 procent av de barn som är under 3 år ska kunna erbjudas en dagvårdsplats i heldagsvård. En uppföljning av hur målet uppfylldes har gjorts. År 2011 bedömde kommissionen att målet hade uppnåtts mycket ojämnt och att en stor del av länderna fortfarande är långt från målet.

EU:s utbildningspolitik styrs av de målsättningar som utbildningsrådet har kommit överens år 2009 om i den strategiska ramen för europeiskt utbildningssamarbete (ET2020). Ramarna behandlar utbildningssystemen i sin helhet på alla nivåer, från småbarnspedagogik till vuxenutbildning och ställer upp fyra strategiska mål för samarbetet. För att man skulle kunna försäkra sig om ett framgångsrikt genomförande av processen ET 2020 och följa upp processen kom man i ramarna överens om referensnivåer för genomsnittliga europeiska resultat, dvs. europeiska riktmärken. Ett av dem gäller småbarnspedagogiken. För att öka deltagandet i förskoleverksamhet som en grund för senare goda utbildningsresultat, särskilt för barn från mindre gynnade miljöer, ska enligt riktmärket minst 95 procent av alla barn som har fyllt fyra år, men ännu inte uppnått åldern för obligatorisk skolstart, delta i förskoleverksamhet senast 2020. Med hjälp av kommissionens övervakningsrapport om utbildningen följs målen för ET2020 årligen upp.

Betydelsen av småbarnspedagogiken har i EU setts framför allt som en faktor som främjar jämlik utbildning, förebygger marginalisering och aktiverar. I slutsatserna från utbildningsrådet år 2006 (Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar om effektiv och rättvis utbildning EUT C 298, 8.12.2006) konstaterade undervisningsministrarna att småbarnspedagogiken ger den största avkastningen för ett kontinuerligt livslångt lärande, framför allt när det gäller dem som är mest missgynnade. EU:s tioårsstrategi för tillväxt, strategin Europa 2020, strävar efter att skapa förhållanden som gynnar en intelligentare, hållbarare och mer inkluderande ekonomisk tillväxt. I strategin sätts fem huvudmål upp. Avsikten är att uppnå målen inom de tio åren. Även om tyngdpunkten för strategin ligger på ekonomi, ingår småbarnspedagogiken ofta i medlemsstaternas strategier när det gäller att uppnå målen för Europa 2020-strategin. Småbarnspedagogiken anses spela en viktig roll vid minskandet av antalet personer som avbryter sin skolgång och den påverkar också utbildningens betydelse för den sociala integrationen.

Undervisningsministrarna antog i utbildningsrådet 2011 slutsatser om förskola och barnomsorg: att ge våra barn bästa möjliga grund för morgondagens värld (2011/C175/03). I slutsatserna konstateras det bl.a. att den samhällseliga nyttan av förskola och barnomsorg är stor och av särskilt stor betydelse för barn med socioekonomiskt missgynnad bakgrund. Allmän och lika tillgång till förskola och barnomsorg av hög kvalitet kan enligt slutsatserna i hög grad bidra till Europa 2020-strategins framgång. I slutsatserna uppmanas medlemsstaterna att se till att det införs åtgärder som syftar till att tillhandahålla allmän och lika tillgång till förskola och barnomsorg och att förbättra kvaliteten. Dessutom uppmanas medlemsstaterna att investera effektivt i förskola och barnomsorg som en tillväxtfrämjande åtgärd på lång sikt.

Småbarnspedagogik och OECD

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD har varit aktiv inom sektorn för småbarnspedagogik sedan slutet av 1990-talet. Organisationen har bl.a. i två skeden under åren 1998—2005 genomfört en internationell tematiserad bedömning av småbarnspedagogiken. De landsvisa bedömningarna har publicerats i OECD:s rapporter *Starting Strong* och *Starting Strong II*. I bedömningarna per tema har det finska systemet för småbarnspedagogiken fått positiv bedömning. Som starka sidor lyfte OECD fram de universella tjänsterna: subjektiv rätt till dagvård garanterar en möjlighet för var och en att delta och tryggar lika villkor för alla barn. Enligt OECD var andra starka sidor den sammanhängande helheten av vård och undervisning, integreringen av barn som behöver särskilt stöd i basservicen samt dimensioneringen av personalstyrkan med hänsyn till antalet barn och vuxna och regleringen av behörighetsvillkoren för personalen. Bedömningen tog också upp relevanta utvecklingsbehov, t.ex. behovet av att utarbeta en nationell handling om styrning av innehållet.

Som en fortsättning på bedömningarna per tema har OECD 2009—2011 genomfört ett kvalitetsprojekt som gäller småbarnspedagogik. *Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care*) som erbjuder verktyg för beslutsfattare att bedöma och förbättra kvaliteten på småbarnspedagogiken. Utöver handboken skapades nationella landsprofiler. Finlands landsprofil ägnades åt personalfrågor. I jämförelsen mellan de olika länderna placerade sig Finland i täten på många delområden som gällde kvalitetsbedömning. Exempelvis den pedagogiska personalens utbildningsnivå och personalmängden i förhållande till antalet barn är högre än i OECD-länderna i genomsnitt. Också personalens möjligheter till fortbildning var goda. För att kontinuerligt kunna säkra en småbarnspedagogik av hög kvalitet, bör Finland inrikta sig på att stärka personalens kunnande och locka i all synnerhet unga män till branschen. Ledarförmågan bör dessutom förbättras. OECD fäste uppmärksamhet vid det låga antalet barn i åldern 3—5 år som deltar i verksamheten jämfört med läget i de andra OECD-länderna.

Åren 2013-2015 har OECD genomfört ett utvecklingsprojekt inom kvalitetssäkring och -kontroll. Rapporten om projektet *Starting Strong IV: Monitoring Quality in Early Childhood Education and Care* publiceras 2015.

2.3 Bedömning av nuläget

Lagen om barndagvård trädde i kraft 1973. Efter att lagstiftningen om dagvården trädde i kraft har en av de viktigaste ändringarna handlat om förändringen av dagvård från behovsprövad tjänst till subjektiv rätt. Sedan ingången av 1990 har föräldrar till eller andra vårdnadshavare för barn under 3 år haft rätt att få en kommunal dagvårdsplats för sitt barn, och från och med 1996 utvidgades rätten till att omfatta alla barn som ännu inte är läropliktiga. Förändringen utgjorde en del av utvecklandet av systemet för småbarnsomsorg, och den hade sitt ursprung i bristen på kommunala dagvårdsplatser. Genom att lagstifta om den subjektiva rätten till en av kommunen anordnad dagvårdsplats, ville man tillförsäkra alla barn under skolåldern lika möj-

ligheter att delta i småbarnspedagogiken inom dagvården oberoende av föräldrarnas socioekonomiska ställning eller familjens boningsort. Förändringarna genomfördes trots att de inföll på 1990-talet då det i Finland i början av decenniet rådde ekonomisk recession. Allt sedan den subjektiva rätten infördes har det med jämna mellanrum diskuterats om rätten till heldagsvård endast ska gälla sådana föräldrar som på grund av arbete eller studier behöver dagvårdsplats för sitt barn eller när det är fråga om barnskyddsskäl.

Den subjektiva rätten till dagvård har i rättspraxis tolkats så att den innebär ovillkorlig rätt till heldagsvård för barnet. Ett typiskt drag i det finländska systemet har varit att erbjuda alternativ och valmöjligheter i fråga om barnets vård. Den kommunala dagvården har varit ett av flera alternativ, och om föräldrarna eller de andra vårdnadshavarna inte väljer kommunal dagvård, har föräldrarna för ordnande av barnets vård på något annat sätt rätt till stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn på det sätt som anges närmare i den lagen.

Eftersom den subjektiva rätten till heldagsvård har varit ovillkorlig, har föräldrarna eller andra vårdnadshavare inte varit tvungna att motivera eller ange någon orsak till behovet av heldagsvården. Eftersom kommunen bara kan behandla sådana personuppgifter som med tanke på kommunens verksamhet är sakligt motiverade, finns det inte att tillgå statistikuppgifter om i vilken utsträckning och av vilken orsak föräldrar eller andra vårdnadshavare som är hemma använder sig av servicen inom småbarnspedagogiken. Såsom ovan konstateras har detta undersökts i en kommunenkät som social- och hälsovårdsministeriet gjort tillsammans med Kommunförbundet 2004. Sammanlagt hade vart tionde barn i kommunal heldagsvård den ena föräldern eller båda föräldrarna hemma. Andelen barn i heldagsvård vars föräldrar var hemma till följd av moderskaps-, föräldra- eller vårdledighet utgjorde 3 procent av alla barn inom småbarnspedagogiken. Andelen barn vars föräldrar är arbetslösa var däremot 2,3 procent. Andelen barn i heldagsvård på grund av behovet av stöd för barnets utveckling eller av något annat familjeskäl uppgick till 2,8 procent och på grund av andra orsaker till 2,1 procent.

Det småbarnspedagogiska och dagvårdssystemet i Finland har internationellt ansetts vara bra och omfattande. OECD har i de landsvisa bedömningarna som gäller Finland som starka sidor lyft fram att den subjektiva rätten till småbarnspedagogik garanterar en möjlighet för var och en att delta och tryggar lika villkor för alla barn. OECD fäste också uppmärksamhet vid den låga procenten barn i åldern 3—5 år som deltar i verksamheten jämfört med läget i de andra OECD-länderna. EU har ställt upp mål för deltagande i förskolepedagogisk verksamhet, senast som en del av de strategiska ramarna för det europeiska utbildningssamarbetet (ET2020). Senast 2020 ska minst 95 procent av alla barn som har fyllt fyra år, men ännu inte är i skolåldern, ta del av småbarnspedagogiken. EU ser småbarnspedagogiken framför allt som en faktor som främjar jämlik utbildning, förebygger marginalisering och aktiverar.

Genom lagen om småbarnspedagogik som trädde i kraft vid ingången av augusti 2015 ändrades den subjektiva rätten till barndagvård (11 a §) så att bestämmelsen betonar varje barns rätt till småbarnspedagogik antingen i ett daghem eller inom familjedagvården. Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik har emellertid inte ändrats jämfört med skyldigheten att ordna barndagvård enligt lagen om barndagvård.

Den subjektiva rätten till småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik är omfattande, och förorsakar kostnader för den som ordnar verksamheten. Redan innan den ekonomiska tillväxten började försvagas fanns det ett hållbarhetsunderskott i den finländska offentliga ekonomin. Detta innebär att den offentliga ekonomins inkomster utan kompletterande åtgärder inte ens vid normal ekonomisk utveckling och sysselsättningsutveckling räcker till för att finansiera de på nuvarande grunder fastställda offentliga utgifterna, som snabbt växer i och med förändringen i åldersstrukturen, så att skuldsättningen inom den offentliga sektorn skulle

hållas under kontroll. Samtidigt bör man notera vikten av att satsa på småbarnspedagogiken. I den informations- och utvärderingsöversikt som statsrådets kansli har gett ut (Vad vet vi om effekterna av de politiska åtgärder som syftar till att minska utslagningen av barn och unga och minska skillnaderna i deras välbefinnande? Informations- och utvärderingsöversikt över effekterna av de politiska åtgärderna. Statsrådets kanslis rapportserie 2/2013) har det förts fram att investeringar i bastjänster för barn och familjer, t.ex. småbarnspedagogik, på längre sikt leder till större inbesparingar när behovet av barnskydd och korrigerande specialtjänster minskar. Också i samband med de slutsatser som EU:s utbildningsråd har gjort, konstateras det att småbarnspedagogiken ger den största avkastningen för ett kontinuerligt livslångt lärande, framför allt när det gäller de barn som är mest missgynnade.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med förslaget är att trygga rätten till dagvård för alla barn och familjer på en tillräcklig nivå, med beaktande av de ekonomiska realiteterna.

I propositionen föreslås en ändring av bestämmelserna i 11 a § om den subjektiva rätten till småbarnspedagogik. Enligt förslaget har varje barn efter det att moderskaps- och föräldralelighetspenningen eller den partiella föräldralelighetspenningen upphört och före det uppnår läropliktsålder enligt lagen om grundläggande utbildning rätt till småbarnspedagogik som ordnas av kommunen.

Enligt förslaget ska varje barn tryggas rätten till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan. Genom de undantag som ingår i paragrafen kan ett barn dock ha rätt till mer omfattande småbarnspedagogik enligt individuella behov. Småbarnspedagogiken ska på motsvarande sätt som i den gällande lagen ordnas som heldagsvård, om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare antingen arbetar på heltid eller studerar på heltid, eller är sysselsatta på heltid som företagare eller i eget arbete. När ovan nämnda situation upphör ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas för barnet enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att sköta ett annat barn som bor i familjen eller om en förälder eller annan vårdnadshavare pensioneras. Syftet är att sporra vårdnadshavaren att sysselsätta sig inom nämnda tidsfrist.

Enligt förslaget ska småbarnspedagogik inte ordnas på deltid när ett barn som har rätt till småbarnspedagogik i 20 timmar i veckan innan det uppnått läropliktig ålder deltar i förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. Dock ska småbarnspedagogik i det fallet ordnas på deltid, ifall barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik.

Även i övrigt ska småbarnspedagogikens omfattning enligt förslaget anpassas med utgångspunkt i familjens situation och t.ex. möjliggöra för en förälder eller annan vårdnadshavare att gå på jobb. Enligt förslaget har barnet rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 20 timmar, i den omfattning det är nödvändigt på grund av att föräldern eller någon annan vårdnadshavare är deltids- eller tillfälligt anställda, deltar i sysselsättande service, rehabilitering eller på grund av något annat motsvarande skäl.

Beslut om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik ska fattas med utgångspunkt i familjens regelmässiga livssituation. I eventuella tillfälliga och överraskande situationer ska man från fall till fall och flexibelt erbjuda småbarnspedagogik som överskrider det timantal som anges i beslutet.

Överläggningar om i vilken form och för hur lång tid den småbarnspedagogiska verksamheten ska erbjudas, ska ske med utgångspunkt i barnets och familjens situation och behov. Små-

RP 80/2015 rd

barnspedagogiken ska om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar. För att säkerställa barnets bästa föreslås det dock att det alltid ska anordnas en lika omfattande plats inom småbarnspedagogiken som enligt gällande lag, om det behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller av familjeskäl eller i övrigt är i enlighet med barnets bästa.

Till det gällande 4 mom. i 11 a § i dagvårdslagen fogas en bestämmelse om att rätten till samma vårdplats i daghemmet kvarstår om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare så önskar, även om vårdtiden för barnet ändras till följd av ändringar i omfattningen av den subjektiva rätten. Den föreslagna ändringen får inte leda till situationer där ett barn till följd av förändrad vårdtid flyttas t.ex. till en halvdagsgrupp i ett annat daghem. För barnet och dess familj vore det oskäligt om en ändring av vårdtiden medförde att platsen inom småbarnspedagogiken ändrades. När det gäller familjedagvård skulle en ovillkorlig bestämmelse om barnets rätt till samma plats dock kunna försvåra anordnandet av familjedagvården och minska familjedagvårdarens inkomster, eftersom det kunde innebära att ett barn i småbarnspedagogik på deltid skulle uppta en plats för ett barn i heldagsvård. Därför är ordalydelsen inte ovillkorlig i fråga om familjedagvården, utan där eftersträvar man, om möjligt, att barnet ska få behålla samma plats. Eftersom barnet garanteras samma daghemsplats, är det nödvändigt att i dagvårdsförordningen föreskriva att kommunen tillfälligt får avvika från de fastställda relationstalen och gruppstorlekarna i ett läge där tidpunkterna för barnets deltagande i den småbarnspedagogiska verksamheten förändras av sådana skäl som lagen om småbarnspedagogik föreskriver.

Kommunen är skyldig att erbjuda föräldrarna eller andra vårdnadshavare till barn som omfattas av rätten till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan minst två alternativa sätt som småbarnspedagogiken ordnas på. Småbarnspedagogik ska enligt förslaget inom ramen för det fastställda antalet timmar enligt föräldrarnas eller andra vårdnadshavares önskan antingen ordnas som småbarnspedagogik i halvdagsvård varje dag eller så att barnet får småbarnspedagogik under en del av veckan, t.ex. två eller flera dagar i veckan. Den föreslagna paragrafen begränsar inte möjligheterna att också komma överens om andra arrangemang. Den som ordnar småbarnspedagogiken ska enligt förslaget fatta närmare beslut om verksamhetstiderna för varje barn, med beaktande av barnets och dess vårdnadshavares önskemål.

I lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn föreslås det en ändring enligt vilken utgångspunkten är en stödnivå som är lägre än den i den gällande lagen. Detta motsvarar den föreslagna bestämmelsen i 11 a § i lagen om småbarnspedagogik enligt vilken den subjektiva rätten till småbarnspedagogik avser 20 timmar småbarnspedagogik per vecka. Enligt detta uppgår vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn till 64,16 euro på 2015 års nivå. Den större vårdpenningen på 174,38 euro betalas i regel då de grunder för undantag som anges i 11 a § i lagen om småbarnspedagogik gäller.

Beloppet av vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är 64,16 euro per månad, förutsatt att barnets förälder eller annan vårdnadshavare inte i ansökan har meddelat att barnet är berättigat till sådan småbarnspedagogik som omfattar mer än 20 timmar. I de situationer som avses i 11 a § 4 mom. ska rätten till sådan småbarnspedagogik som omfattar mer än 20 timmar påvisas genom ett beslut av kommunen.

I de situationer som avses i 11 b § 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik har barnet inte rätt till sådan småbarnspedagogik som ordnas utöver förskoleundervisning och grundläggande utbildning. I dessa situationer föreligger heller ingen rätt till stöd för privat vård av barn. Om barnet har rätt till sådan småbarnspedagogik som omfattar mer än 20 timmar, ska barnet ha rätt till ett stöd för privat vård av barn som uppgår till 64,16 euro, om barnet utöver förskoleundervisning eller grundläggande utbildning dessutom får privat vård.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Kommunernas kostnader kommer att minska när den del av de barn som nu får småbarnspedagogik som heldagsvård på grund av ändringarna i den subjektiva rätten till småbarnspedagogik överförs till småbarnspedagogik som omfattar 20 timmar i veckan i halvdagsvård och rätten till småbarnspedagogik för en del barn i förskoleundervisningsåldern framöver gäller skolloven inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

I bedömningen av propositionens ekonomiska konsekvenser har man använt sig av Statistikcentralens statistik över kommunernas ekonomi och verksamhet 2013, arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik 2015 samt social- och hälsovårdsministeriets utredning från 2004 över läget inom barndagvården för barn till föräldrar som stannar hemma (Kotona olevien vanhempien lasten päivähoidotilanne, 2004:16), som är den nyaste heltäckande utredningen på området.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets utredning från 2004 stannar 10,2 procent av föräldrarna till barn i heldagsvård på grund av föräldraledigt, arbetslöshet av eller någon annan anledning.

I propositionen föreslås att kommunen ska ordna småbarnspedagogik som heldagsvård med anledning av barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens situation, även då villkoren för heldagsvård inte uppfylls i övrigt. I beräkningarna som grundar sig på utredningen antas att rätten till heldagsvård av de här anledningarna kvarstår för 2,8 procent av barnen i heldagsvård.

Därtill kvarstår rätten till heldagsvård i två månaders tid när en förälder eller annan vårdnadshavare blir arbetslös. I beräkningarna har man beaktat att enligt arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik upphörde 42 procent av alla arbetslöshetsperioder under april 2015 inom två månader. Orsaken till att arbetslöshetsperioderna upphörde inte alltid att i frågavarande person sysselsattes eller började studera, utan det kunde t.ex. vara frågan om en föräldraledighet som började. I beräkningarna antas rätten till heldagsvård i och med ändringarna i den subjektiva rätten till småbarnspedagogik kvarstå för 0,7 procent av barnen.

Av ovan beskrivna anledningar har man i beräkningarna uppskatta att 6,7 procent eller ca 11 100 barn som för närvarande är i heldagsvård kommer att övergå till småbarnspedagogik 20 timmar per vecka.

Tabell 1. Andel barn i heldagsvård med en förälder som stannar hemma baserat på SHM:s utredning (2004:16)

	Andel av samtliga i heldagsvård, procent
Rätten till heldagsvård kvarstår p.g.a. barnets behov eller familjens omständigheter	2,8 %
Rätten till heldagsvård kvarstår, p.g.a. arbetslöshetsperiod som är kortare än 2 månader	0,7 %

RP 80/2015 rd

Rätten till småbarnspedagogik ändras och blir 20 timmar i veckan	6,7 %
Sammanlagt	10,2 %

I Fastlandsfinland fanns 166 109 barn i småbarnspedagogik som ordnas som heldagsvård 2013. Rätten till småbarnspedagogik uppskattas övergå från heldagsvård till deltidsvård för 6,7 % av barnen, vilket innebär ca 11 100 barn. Av dem uppskattas 15 % på basis av SHM:s utredning (2004:16) vara under tre år gamla. Därmed skulle det finnas ca 1 600 barn i åldern under tre år och ca 9 500 barn som fyllt tre år eller mer, och av dem uppskattas 9000 vara 3—5-åringar och 500 vara 6-7-åringar.

Av barnen under tre år uppskattas ca 1 600 överföras från småbarnspedagogik som heldagsvård till deltidsvård. Det blir inga inbesparingar med anledning av dem som överförs till halvdagsvård, personaldimensioneringen för barn under tre års ålder är $\frac{1}{4}$ i både heldags- och halvdagsvård. Däremot uppskattas inbesparingar uppstå för barn under tre års ålder i halvdagsvård, ifall kommunen kan ordna småbarnspedagogiken för dem som har halvdagsvård så att den fördelar sig jämt över olika dagar i veckan. I beräkningarna har inbesparingarna uppskattats uppgå till 20 procent, vilket motsvarar ca 300 barn.

Inbesparingen i kostnaderna för barn i åldern 3—5 år uppstår när uppskattningsvis 9 000 barn överförs från småbarnspedagogik som heldagsvård till deltidsvård och för 6-åringarnas del när uppskattningsvis 500 barn överförs från småbarnspedagogik som heldagsvård till deltidsvård.

Dessutom uppstår en kostnadsinbesparing för de barn som nu är i halvdagsvård och för vilkas del rätten till småbarnspedagogik kommer att gälla skolloven inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Ändringen gäller uppskattningsvis 1 000 barn.

Tabell 2. Uppskattning över antalet barn som påverkas av ändringen i rätten till småbarnspedagogik

Åldersgrupper	Uppskattat antal barn som överförs från småbarnspedagogik som heldagsvård till deltidsvård	Uppskattat antal barn vars rätt till småbarnspedagogik kvarstår under skolloven inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen	För vilka det inte väntas uppstå några kostnadsinbesparingar
2-åringar	1 600		1 300
3-5-åringar	9 000		
6-åringar	500	1 000	
Sammanlagt	11 100	1 000	1 300

Kostnaderna enligt statsandelssystemet uppgick i daghemsvård och familjedagvård till sammanlagt 2,4 miljarder euro 2013. I Fastlandsfinland var sammanlagt 209 981 barn i daghemsvård eller familjedagvård. Av dem var 79 procent i heldagsvård. För ett barn under tre års ålder uppgick de årliga kostnaderna för hel- och deltidsvård i snitt till 17 400 euro. De genom-

RP 80/2015 rd

snittliga kostnaderna för ett barn som fyllt tre i heldagsvård uppgick till uppskattningsvis 11 100 euro och i halvdagsvård till 5 700 euro. Kostnaderna varierar kommunvis.

Statudstödssystemet grundar sig på det kostnadsutfall kommunerna uppger. Eftersom kommunens lagstadgade uppgift minskar i omfattning på av ändringen i rätten till småbarnspedagogik, beaktas också den del av de genomsnittliga kostnaderna som kalkylmässigt bortfaller när rätten till småbarnspedagogik kommer att gälla deltidsvård eller, med undantag för skolloven, helt uteblir inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. De genomsnittliga kostnaderna på årsbasis har beräknats med utgångspunkt i Statistikcentralens statistik över kommunernas och samkommunernas ekonomiska statistik över kostnaderna för barndagsvård och familjedagsvård 2013. Antalet barn inom småbarnspedagogiken i heldags- och deltidsvård har beräknats enligt uppgifterna från Fastlandsfinland 2013. I kostnaderna som ligger till grund för beräkningen ingår de omkostnader kommunen förorsakas på grund av anordnandet av daghems- och familjedaghemsvård i enlighet med statsandelssystemet. I dem ingår personalkostnader, upphandling av service, hyres- och driftskostnader för lokaler samt ämnen, tillbehör och saker samt andra eventuella driftskostnader, men inte utgifter för investeringar. I enlighet med statsandelssystemet har som utgifter inte beaktats kommunernas och samkommunernas interna upphandling av service och inte heller utgiftsposter som motsvarar intäkterna från försäljning, hyror och bidrag.

De genomsnittliga årliga kostnaderna har beräknats så att kostnadsutfallet har vägts i enlighet med personaldimensioneringen, utifrån antagandet att antalet barn i relation till antalet personal i vårdande och uppfostrande uppgifter är det lagstadgade. Kostnadsinbesparingen har för de barn som överförs från heldags- till deltidsvård beräknats enligt skillnaden mellan kostnaderna för heldags- respektive deltidsvård på årsbasis. Kostnadsinbesparingen för småbarnspedagogik som inskränker sig till skolloven för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen utgående från antagandet att rätten till småbarnspedagogik i snitt begränsar sig 2,5 månader i året.

De sammanlagda inbesparingarna uppskattas uppstå i och med ändringen av rätten till småbarnspedagogik för ca 10 800 barn, vilket innebär att de totala inbesparingarna i enlighet med statsandelssystemet skulle uppgå till ca 62 miljoner euro per år. Den föreslagna ändringen skulle innebära en inbesparing i statsandelarna för den kommunala basservicen (moment 28.90.30). Lagen träder i kraft den 1 augusti 2016. År 2016 är inbesparingen ca 25,8 miljoner euro, varav statsandelen utgör ca 6,6 miljoner beräknat enligt en statsandelsprocent om 25,72 procent, och kommunernas egen finansiering utgör ca 19,2 miljoner euro. Den slutgiltiga statsandelsprocenten slås fast i anslutning till den statliga tilläggsbudgeten. Inbesparingarna för 2016 har beaktats i statsbudgeten för 2016. Från och med 2017 är inbesparingen 62 miljoner euro, varav statsandelen utgör ca 15,9 miljoner euro och kommunernas egen finansiering utgör ca 46,1 miljoner euro.

År 2013 fanns 19 procent av alla barn inom småbarnspedagogiken i familjedagsvård som ordnades av kommunen. Beräkningarna bygger på antagandet att antalet barn som övergår från småbarnspedagogik som heldagsvård till småbarnspedagogik 20 timmar i veckan sker i samma proportion såväl inom familjedagsvården som vid daghemmen. Familjedagsvårdarnas inkomster (lön och driftskostnader) påverkas av antalet barn och vårdtidens längd. Om vårdtiden för ett barn som varit i heldagsvård övergår till halvdagsvård, påverkar detta familjedagsvårdarens inkomster.

På kommunnivå påverkas kostnaderna för småbarnspedagogiken också av i vilken mån det frigörs vårdplatser där man kan placera nya barn. Enligt propositionen har varje barn rätt till samma daghemplats, ifall det sker förändringar i rätten till småbarnspedagogik som beror på

sådana situationer som anges i 11 a § mom. 1—4. Detta kan tillfälligt inverka på daghemsgrupperna i enskilda kommuner. I konsekvensbedömningen bör man emellertid beakta att rätten till samma daghemplats betyder samma daghem och inte samma daghemsgrupp. Kommunen kan i enlighet med ändringen i dagvårdsförordningen tillfälligt och för en kort tid avvika från de i förordningen föreskrivna relationstalen och från bestämmelsen om storleken på daghemsgrupperna i en situation där den för ett barn i lagen om småbarnspedagogik föreskrivna tiden inom småbarnspedagogiken ändras av sådana skäl som anges i lagen om småbarnspedagogik. I fall en förälder eller annan vårdnadshavare blir arbetslös, kvarstår barnets rätt till småbarnspedagogik i större omfattning än 20 timmar i veckan i två månaders tid från och med att arbetslöshetsperioden inleds, vilket är ägnat att minska antalet ändringar som gäller omfattningen av rätten till småbarnspedagogik.

Ändringen av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik påverkar den kommunalt anställda personalen, eftersom en del barn kommer att övergå från heldagsvård till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan. År 2013 uppgick daghemmens och familjedagvårdens personalutgifter till sammanlagt ca 1,7 miljarder euro, och utgjorde därmed 69 procent av alla driftskostnader för småbarnspedagogiken inom statsandelssystemet enligt Statistikcentralens statistik över kommunernas ekonomi. Ändringen av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik uppskattas inbringa inbesparingar som totalt uppgår till 62 miljoner euro, varav personalutgifterna enligt statistiken över kommunernas ekonomi står för ca 69 procent, dvs. 43 miljoner euro. Den föreslagna ändringen minskar den kommunala personalen inom småbarnspedagogiken vid daghemmen och inom familjedagvården. Dessutom uppskattas ändringen av rätten till småbarnspedagogik påverka antalet vikarier och övrig personal. Beroende på hur rätten till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan ordnas i kommunerna, kan antalet deltidsanställda eventuellt öka.

Enligt förslaget är rätten till småbarnspedagogik som heldagsvård en rättighet för dem som arbetar heltid och dem som är företagare eller studerande på heltid. I lägen där ett barn inte har rätt till småbarnspedagogik som heldagsvård, men dock till mer omfattande småbarnspedagogik än 20 timmar per vecka, är det möjligt att få till stånd vissa inbesparingar, vars inverkan inte inkluderats i uppskattningen av de totala inbesparingarna. Därtill uppstår inbesparingar i kostnader som inte omfattas av statsandelssystemet, såsom anläggningskostnader och andra investeringar.

Klientavgifterna för daghems- och familjedagvård utgjorde 14 procent av de totala kostnaderna år 2013. Kommunernas inkomster från avgifterna minskade med högst 1—2 procent på grund av övergångar från heldags- till deltidsvård. För en enskild familj skulle följden av att ett barn övergår från småbarnspedagogik som heldagsvård till deltidsvård vara att dagvårdsavgiften minskar enligt de kommunala avgiftsgrunderna.

De ovan nämnda ekonomiska konsekvenserna grundar sig på uppskattningar, och förslagets konsekvenser för enskilda kommuners del varierar. Man kan inte förutse hur enskilda familjer kommer att välja, och en del familjer skulle, liksom idag, inte använda sig av den av kommunen ordnade småbarnspedagogiken utan välja att sköta barnen hemma med hjälp av hemvårdsstöd eller stödet för privat vård i småbarnspedagogik som ordnas av privata serviceproducenter.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska framlägga en utredning över förutsättningarna för mer omfattande rätt till småbarnspedagogik om de anhåller om en plats inom småbarnspedagogiken för sitt barn. Detta bedöms endast öka kommunernas administrativa börda i ringa grad, eftersom föräldrarna och de övriga vårdnadshavarna måste också för närvarande enligt lagstiftningen ansöka om en plats inom småbarnspedagogiken för sitt barn inom utsatt tid in-

nan barnet behöver platsen, och kommunen kan samtidigt kräva att få en utredning. Föräldern eller en annan vårdnadshavare till barnet är skyldig att anmäla om förändringar som väsentligt inverkar på omfattningen av rätten till småbarnspedagogik. När lagen träder i kraft ska utredningar över behovet av utvidgad rätt till småbarnspedagogik som kommunerna ska behandla tillfälligt att bli större än normalt.

Enligt förslaget ska en plats i heldagsvård inom småbarnspedagogiken anordnas, om det är behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter, eller i övrigt är i enlighet med barnets bästa. Att reda ut barnets och hela familjens behov av stöd har redan tidigare hört till skyldigheterna för anordnandet av småbarnspedagogik.

År 2013 uppgick utgifterna för stödet för privat vård av barn till sammanlagt 105,3 miljoner euro, av vilka den lagstadgade andelen var 36,6 miljoner euro och andelen av kommundillägg 68,7 miljoner euro.

År 2014 betalades stöd för privat vård av barn i genomsnitt för 13 000 barn. Antalet barn som vårdades med stödet för privat vård av barn uppgick i genomsnitt till 17 000 barn per månad. Antalet stödtagare som hade en socialförmån såsom inkomstgrund för vårdtillägget uppgick till 400. De som hade en makes sociala förmån såsom grund för vårdtillägget var cirka 100 till antalet. I detta fall antar man att den sociala förmånen indikerar att åtminstone en av barnets föräldrar eller vårdnadshavare är hemma. I juni 2015 var det cirka 500 familjer som hade en social förmån som inkomst, medan antalet barn uppgick till cirka 660. Beloppet av vårdpenningen var cirka 174 euro per barn och vårdtillägget i genomsnitt cirka 134 euro per barn, varvid stödet för privat vård av barn för cirka 660 barn var sammanlagt cirka 2,4 miljoner euro.

Rätten till stöd till fullt belopp bedöms kvarstå för cirka 180 barn på grund av barnets utveckling, behovet av stöd eller familjens omständigheter, även om barnets ena förälder eller vårdnadshavare är hemma. På basis av den utredning som publicerades av social- och hälsovårdsministeriet 2004 (2004:16) är det uppskattningsvis 10,2 procent av barnen inom den kommunala småbarnspedagogiken på heltid som har den ena eller båda föräldrarna hemma. Uppskattningsvis 2,8 procent av barnen inom den kommunala småbarnspedagogiken på heltid bedöms ha rätt till småbarnspedagogik på heltid även i fortsättningen på grund av barnets utveckling, behovet av stöd eller familjens omständigheter, även om den ena eller båda föräldrarna är hemma. Motsvarande uppgifter om stödet för privat vård av barn finns inte att tillgå. Med grund i ovan nämnda utredning har det i kalkylerna bedömts att cirka 27 procent (2,8 % / 10,2 %) av de barn vars ena förälder eller vårdnadshavare är hemma kommer att ha rätt till fullt stöd också i fortsättningen på grund av barnets utveckling, behovet av stöd eller familjens omständigheter.

I kalkylen bedöms 480 barn få det nedsatta stödet för privat vård av barn i stället för fullt stöd. Det fulla beloppet av vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är 174,38 euro, och då det är nedsatt uppgår det till 64,16 euro. Som nedsatt utgör vårdpenningen hälften av det fulla vårdtillägget. Enligt kalkylernas uppskattningar kommer det nedsatta vårdtillägget i genomsnitt att vara cirka 67 euro per barn. I och med ändringen minskar kostnaderna för stödet för privat vård av barn med uppskattningsvis 1,014 miljoner euro per år, enligt antagandet att familjerna fortsätter inom den privata småbarnspedagogiken. Om en del av familjerna i stället övergår till den kommunala småbarnspedagogiken, minskar kostnaderna för stödet för privat vård av barn mera än den ovan nämnda uppskattningen, med då ökar kostnaderna för den kommunala småbarnspedagogiken på motsvarande sätt. Detta bedöms inte förändra kommunernas och statens bedömningar av inbesparingar.

Kommunerna kan dessutom komma att ändra villkoren för beviljandet av kommundraget enligt stödet för privat vård av barn, vilket inverkar på kommunernas kostnader.

Stödet för privat vård av barn söks hos Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten ska besluta om beviljandet av fullt stöd på basis av de uppgifter som sökanden lämnar in. Om den som ansöker om stöd ansöker om stöd till fullt belopp, ska denna i sin ansökan meddela omfattningen av arbetet, studierna, företagsverksamheten eller det egna arbetet samt lämna en utredning om detta eller i de situationer som avses i 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik lämna en sådan utredning om kommunens beslut om omfattningen av barnets småbarnspedagogik som Folkpensionsanstalten kräver. Folkpensionsanstaltens administrativa kostnader kommer i viss mån att öka när omfattningen av arbetet med besluten förändras jämfört med besluten om stödet för privat vård av barn. Även den ökande rådgivningen av kunder i samband med ansökandet om stöd för privat vård av barn, t.ex. i fråga om omfattningen av rätten till småbarnspedagogik, kommer i viss mån att öka Folkpensionsanstaltens administrativa kostnader.

För kommunen är det en ny uppgift att göra en bedömning och fatta beslut om de som ansöker om stöd för privat vård av barn i de fall när de vill ha fullt stöd på grund av barnets utveckling, behovet av stöd eller familjens omständigheter.

Detta bedöms öka kommunernas kostnader med cirka 16 700 euro. Enligt kalkylerna bedöms det på basis av SHM:s utredning (2004:16) att cirka 180 barn kommer att ha rätt till fullt stöd på grund av barnets utveckling, behovet av stöd eller familjens omständigheter. Dessutom kan det komma sådana ansökningar för behandling som får ett nekande beslut. Man kan dock utgå från att alla de familjer som har rätt till fullt stöd inte behöver ett nytt beslut varje år, och således kommer antalet ansökningar som ska behandlas att minska efter det första året. Kostnadsbedömningens beräkningar bygger på antagandet att antalet ansökningar som ska behandlas är i genomsnitt 180 per år. För behandlingen av varje ansökan bedöms det behövas 3 arbetstimmar, och lönekostnaderna bedöms vara 30,78 euro per arbetstimme. Lönekostnaden är uträknad med grund i Statistikcentralens lönestatistik över kommunsektorn, som baserar sig på daghemsföreståndarens löneuppgifter inklusive bikostnader.

När det gäller stödet för privat vård av barn uppgår de årliga totala inbesparingarna i utgifter som omfattas av statsandelssystemet till cirka 0,998 miljarder euro. Den föreslagna ändringen medför inbesparingar i statsandelarna för basservicen (moment 28.90.30). Lagen träder i kraft den 1 augusti 2016. År 2016 uppgår inbesparingen till 0,416 miljarder euro, varav statsandelen är cirka 0,107 miljarder euro beräknat med en statsandelsprocent på 25,72 procent, medan kommunernas självfinansieringsandel är cirka 0,309 miljarder euro. Från och med 2017 uppgår inbesparingen till 0,998 miljarder euro, varav statsandelen är cirka 0,257 miljarder euro och kommunernas självfinansieringsandel cirka 0,741 miljarder euro. Dessutom kan kostnaderna för kommundraget inom den privata vården eventuellt minska beroende på kommunernas verksamhet.

4.2. Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

I propositionen föreslås att den rätt till småbarnspedagogik vid ett daghem eller i familjedagvård som varje barn garanteras enligt lagen om småbarnspedagogik ändras så att varje barn har rätt till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan. Enligt förslaget har barnet inte rätt till småbarnspedagogik på deltid som ordnas utöver förskoleundervisning eller grundläggande utbildning, förutom under skolloven inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

RP 80/2015 rd

Varje barn föreslås dock ha rätt till småbarnspedagogik som heldagsvård ifall barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare antingen arbetar eller studerar på heltid, eller är sysselsatta som företagare eller i eget arbete på heltid. I dessa fall gäller inte heller rätten till deltidsvård utöver fortfarande ordnas som heldagsvård i två månaders tid eller pensioneras. Två månader ger föräldrarna eller andra vårdnadshavare möjlighet att aktivt söka arbete. Därtill föreslås att barnet vid behov ska ha rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 20 timmar om föräldern arbetar på deltid eller har ett tillfälligt arbete, deltar i sysselsättningsbefrämjande service, rehabilitering eller av någon annan motsvarande anledning.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska meddela kommunen om väsentliga förändringar som påverkar omfattningen av rätten till småbarnspedagogik. Förändringarna ska anmälas så snart som möjligt, så att anordnaren av småbarnspedagogiken kan se till att reservera personal och planera arbetsturena på vederbörligt sätt.

Enligt den föreslagna lagen ska det dock alltid ordnas småbarnspedagogik i nuvarande omfattning, om det behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter, eller om det annars är befogat med tanke på barnets bästa.

Vid ansökan om dagvårdsplats har det inte behövts någon motivering till behovet av småbarnspedagogik som heldagsvård. Till följd av förslaget bör kommunen redan när en plats inom småbarnspedagogiken söks få veta om familjens barn har rätt till en plats inom småbarnspedagogiken 20 timmar per vecka, mer omfattande småbarnspedagogik eller en plats i heldagsvård inom småbarnspedagogik eller om barnet har rätt till småbarnspedagogik utöver förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. När barnets vårdnadshavare ansöker om en plats, kan de ansöka om en plats som omfattats av mer omfattande rätt till småbarnspedagogik än 20 timmar i form av deltidsvård genom att presentera en utredning över förutsättningarna för att barnet ska få mer omfattande småbarnspedagogik eller heldagsvård. Kommunen får av grundad anledning även vid andra tidpunkter kräva att en utredning av ovan nämnda slag inlämnas.

Vid bedömningen av behovet av småbarnspedagogik som heldagsvård bör tröskeln för att ordna den på grund av barnets bästa, barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter vara låg och i princip ska det inte krävas expertutlåtanden eller andra motsvarande utredningar. Endast undantagsvis föreslås barnets vårdnadshavare eller kommunen kunna vara tvungna att vid behov skaffa ytterligare utredningar av exempelvis andra myndigheter. På motsvarande sätt gäller att om familjens omständigheter ändras medan barnet är i småbarnspedagogik, ska den enhet som ordnar småbarnspedagogiken tillsammans med barnets vårdnadshavare gå igenom den förändrade situationen och de ändringar som den medför.

Föräldrarnas situation på arbetsmarknaden kan växla med kort varsel, och förändringarna i anordnandet av småbarnspedagogiken bör kunna genomföras på ett flexibelt sätt. En förälder som blir arbetslös måste kunna ta emot arbete när det erbjuds. Den som är arbetslös måste liksom kunna delta i arbetskraftspolitiska åtgärder i form utbildningar och arbetspraktik, vilket tidsmässigt kan förutsätta att barnet har en plats i heldagsvård inom småbarnspedagogiken.

Enligt förslaget ändras bestämmelserna i dagvårdsförordningen (239/1973) gällande antalet barn och personal i vård- och uppfostringsuppgifter samt undantag från dem i 6 §. Enligt bestämmelsen kan kommunen göra undantag från det lagstadgade relationstalet och den gruppstorlek som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik i ett läge där barnets tid inom småbarnspedagogiken ändras av sådana skäl som anges i lagen om småbarnspedagogik. På grund

av den föreslagna ändringen i rätten till småbarnspedagogik får det göras tillfälliga och kortvariga undantag från relationstalen eller regleringen av gruppstorlekarna.

Definitionen av omfattningen av den småbarnspedagogik som ska ordnas för barnet ska enligt förslaget grunda sig på diskussioner och överläggningar med barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska presentera en utredning över förutsättningarna för småbarnspedagogiken vid de tidpunkter som kommunen bestämmer. Dessutom får kommunen av välgrundad anledning också annars kräva att en sådan utredning ska framläggas.

Inom småbarnspedagogiken bedöms t.ex. behovet av stöd för barn som behöver särskild vård och fostran, så liknande praxis hör också för närvarande till småbarnspedagogiken. Allmänt taget kräver förslaget dock att man utvecklar nya förfaranden. Att utveckla sådana går att förena med ändringar i bestämmelserna om delaktighet och påverkan för barnen och deras föräldrar och andra vårdnadshavare, med vars hjälp man betonar föräldrarnas och andra vårdnadshavares möjligheter att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken.

Den föreslagna ändringen möjliggör en flexibel kommunal planering, effektivt bruk av till buds stående medel och tagande i beaktande av klienternas önskemål. För att föräldrarnas önskemål ska kunna beaktas bör kommunen ordna småbarnspedagogik för de barn som har rätt till 20 timmar i veckan som deltidsvård så att den antingen erbjuds som halvdagsvård eller under en del av veckan. Barnets föräldrar eller de andra vårdnadshavare ska för deltidsvårdens del ha rätt att välja det alternativ som passar bäst för barnet och familjen. Oberoende av arrangemanget ska målen för småbarnspedagogiken som anges i 2 § i lagen om småbarnspedagogik uppnås även inom småbarnspedagogik på deltid.

Den föreslagna ändringen av rätten till småbarnspedagogik avses träda i kraft den 1 augusti 2016. Enligt förslaget ska föräldraledigheter eller vårdledigheter som en förälder har för att sköta ett annat barn i familjen samt rätten till småbarnspedagogik för ett barn vars föräldrar inte av annan anledning är på jobb eller studerar från och med den 1 augusti 2016 ändras så att den blir på deltid eller i halvdagsvård. Avtalen om småbarnspedagogik och klientavgifterna görs i regel vid ingången av verksamhetsåret, dvs. i augusti för hela verksamhetsåret till utgången av juli året därpå. Ändringssökande gällande beslut om antagning till småbarnspedagogik kan i och med förslaget öka en aning, liksom tillsyns- och rådgivande uppgifter i anslutning till småbarnspedagogiken vid regionförvaltningsverken.

Lagförslaget förutsätter att man gör vissa ändringar i Folkpensionsanstaltens informationssystem, och dessa ändringar kräver att det vidtas åtgärder innan lagen träder i kraft. Även behovet av sådana rådgivnings- och kundtjänster som gäller villkoren för beviljande av stöd för privat vård av barn bedöms öka i viss mån.

4.3. Samhälleliga konsekvenser

Lagen om barndagvård och lagen om småbarnspedagogik, som ersatt den, tillhör de mest centrala författningarna som gäller barn och deras omvärld. Den subjektiva rätten till dagvård har i lagen om barndagvård främst setts som en rätt för barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare att få en dagvårdsplats för sitt barn. När det gäller den samhälleliga betydelsen av dagvård har dagvårdens arbetspolitiska och socialpolitiska uppgift lyfts fram. Det har ansetts att dagvårdens uppgift är att erbjuda barnet en trygg miljö under den tid som föräldrarna arbetar och studerar och att i samarbete med andra tjänster för barn och familjer stödja barnfamiljerna. Sedan dagvården från ingången av 2013 ändrades så att den administrativt överfördes från att

ingå i socialservice under social- och hälsovårdsministeriets ledning och blev en del av utbildningssystemet som sorterar under undervisnings- och kulturministeriet, betonas i allt högre grad vid sidan av de tidigare fastställda samhälleliga uppgifterna för dagvården småbarnspedagogikens utbildningspolitiska betydelse, dvs. varje barns rätt till utbildning och kultur. Genom den småbarnspedagogik som erbjuds ska barnet genom handledning lära sig och rätten till lärande och inlärningsmöjligheter ska tryggas. Dessutom anses småbarnspedagogiken främja jämlikheten mellan barnen genom att förebygga uppkomsten av inlärningssvårigheter och utjämna utvecklingsmässiga skillnader och skillnader i social bakgrund hos dem.

Enligt gällande lagstiftning har det inte varit nödvändigt att lämna in en utredning av behovet av småbarnspedagogik som ordnas av kommunen, utan enligt 11 a § i lagen om småbarnspedagogik har barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare haft rätt att få en dagvårdsplats för barnet på de grunder som anges i paragrafen. Om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare har valt småbarnspedagogik som ordnas av kommunen för barnet, ändras rätten till småbarnspedagogik enligt förslaget till rätt till deltidsvård när familjens omständigheter förändras, t.ex. till följd av att ett andra barn föds i familjen eller på grund av att en förälder blir arbetslös. Dessutom föreslås att rätten småbarnspedagogik som heldagsvård ändras till rätt till småbarnspedagogik på deltid också för de barn vars ena eller båda föräldrar som av någon annan orsak står utanför arbetslivet eller som inte studerar på heltid eller är företagare i huvudsyssla. Samtidigt bör man dock se till att förslaget inte hindrar barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare från att gå på jobb eller sysselsätta sig och att det alltfjämt ska vara möjligt att ta emot ett jobb även med kort varsel.

Förslaget innebär en väsentlig förändring av den gällande rätten till småbarnspedagogik, men skulle fortfarande göra det möjligt för alla barn att delta i småbarnspedagogik minst 20 timmar i veckan. Genom förslaget tryggas därtill, i enlighet med gällande lag, rätten till småbarnspedagogik om det är behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller i övrigt är i enlighet med barnets bästa. Propositionen främjar en ekonomisk användning av de kommunala resurserna.

4.4. Konsekvenser för barnen

Enligt propositionen har alla barn lika rätt till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan. Dessutom ska småbarnspedagogik enligt förslaget ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar på heltid eller studerar på heltid eller verkar som företagare eller är sysselsatta i eget arbete på heltid.

Enligt förslaget ändras rätten till småbarnspedagogik för de barn vars förälder eller annan vårdnadshavare stannar hemma för att med stöd av vissa familjeledigheter och -förmåner vårda ett annat barn i familjen eller av någon annan anledning varken arbetar eller studerar. Om barnet får delta i småbarnspedagogiken i heldagsvård påverkas också av ifall barnets föräldrar studerar, är i arbetslivet eller arbetslösa eller eventuellt på rehabilitering eller om de är företagare eller om det finns andra barn i familjen, och i vilken ålder de andra syskonen är. Propositionen utesluter emellertid ingen från småbarnspedagogiken, och tryggar alltfjämt rätten till småbarnspedagogik som heldagsvård om det är nödvändigt med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller i övrigt är i enlighet med barnets bästa.

Förslaget ändrar även rätten till småbarnspedagogik för barn som får förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. Barn i förskoleundervisningsåldern har enligt förslaget dock rätt till småbarnspedagogik på deltid under skolloven inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Med tanke på barnets utveckling är det viktigt att det har stabila, kontinuerliga relationer till andra människor, och därför är bör man undvika upprepade förändringar i fråga om tiderna för småbarnspedagogiken och i synnerhet sådana som gäller barnets grupp på daghemmet eller inom familjedagvården, och se till att det inte blir alltför frekventa variationer och förändringar i barnets vardag. Förslaget om att samma daghemsplats kvarstår trots en ändring av vårdtiden tryggar också för barnets utveckling gynnsamma stabila och kontinuerliga mänskliga relationer och motverkar förändringar i vardagen. Också inom familjedagvården är det i enlighet med barnets bästa att alltid då detta rimligtvis är möjligt eftersträva att platsen inom småbarnspedagogiken ska vara densamma. I praktiken är det vårdnadshavarna som väljer om de vill använda sig av de småbarnspedagogiska tjänster som kommunen ordnar eller om barnet ska vårdas på något annat sätt.

I anslutning till förslaget till ändring av den subjektiva rätten har varje barns rätt till småbarnspedagogik fastställts till 20 timmar per vecka, vilket innebär fyra timmar per dag. Enligt förordningen om barndagvård får småbarnspedagogik i halvdagsvård uppgå till högst fem timmar per dag. Enligt förslaget är ett barn som får småbarnspedagogik 20 timmar i veckan därmed med avseende på den småbarnspedagogiska verksamhetens längd inte likställd med barn som har en mer omfattande rätt till småbarnspedagogik. Därmed påverkas barnets ställning i fråga om deltagande i småbarnspedagogiken framför allt av vårdnadshavarnas familje- och arbetsmarknadsmässiga situation.

Vid genomförandet av ändringen förutsätts kommunerna beakta barnets bästa samt de önskemål barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare för fram i fråga om den småbarnspedagogik som ordnas 20 timmar i veckan. Kommunen är skyldig att erbjuda varje barn möjlighet att i enlighet med föräldrarnas eller andra vårdnadshavares beslut delta i småbarnspedagogisk verksamhet antingen under en del av dagen eller en del av veckan. Kommunen har dock rätt att närmare fastställa regelbundna verksamhetstider inom småbarnspedagogiken för ett visst barn för en viss tid. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare föreslås ha rätt att välja det ur barnets och familjens synvinkel fördelaktigaste alternativet av dem som kommunen erbjuder.

Ur barnets perspektiv bör även småbarnspedagogik på deltid ordnas så att målen för småbarnspedagogiken som anges i lagen om småbarnspedagogik uppfylls lika högklassigt som inom heldagsvården. Vid anordnande av verksamhet enligt den föreslagna ändringen av rätten till småbarnspedagogik, är det barnets bästa som ska ställas i första rummet. Att barnet regelbundet deltar i småbarnspedagogisk verksamhet innebär att det på det hela taget får en gynnsam start med tanke på utveckling och lärande, förebyggande av inlärningssvårigheter, utveckling av kamratskap samt med tanke på att nå målen för småbarnspedagogiken.

Stödet till barn och familjer genom småbarnspedagogiska tjänster och eventuella andra tjänster, t.ex. social- och hälsovårdstjänster, ska vara flexibelt, och den utredning över behovet av rätt till småbarnspedagogik som heldagsvård som eventuellt bör framläggas får inte leda till utdragna processer eller stigmatisering av barnet, familjen, mamman eller pappan. När behov uppstår, bör nödvändigt stöd och förändringar av vårdtiderna genomföras på ett flexibelt sätt.

Eftersom småbarnspedagogiken är en tjänst som på längre sikt medför besparingar i och med att behovet av barnskydd och andra korrigerande tjänster minskar, bör tröskeln för att ordna småbarnspedagogik som heldagsvård vara låg. Ändringen får inte leda till att man blir tvungen att ansöka om heldagsvård genom att bli klient hos barnskyddet eller via andra tjänster, som t.ex. socialväsendet eller familjerådgivningen. Ändringen får inte heller leda till att ett barn i onödan flyttas från en plats till en annan inom småbarnspedagogiken när en förälders eller annan vårdnadshavares sysselsättningsläge förändras.

Andelen barn inom småbarnspedagogiken av alla barn i åldern 1—6 år har under de senaste tio åren varierat mellan 59 och 63 procent. Förslaget om att överföra barn inom småbarnspedagogiken som heldagsvård till att ge dem rätt till småbarnspedagogik 20 timmar i veckan gäller ca 11 100 barn, dvs. 6,6 procent av samtliga barn inom småbarnspedagogiken.

Förslaget ändrar rätten till stöd för privat vård av barn när det gäller de barn vars förälder eller andra vårdnadshavare stannar hemma för att vårda ett annat barn i familjen med stöd av vissa familjeledigheter och familjeförmåner eller inte arbetar eller studerar av någon annan orsak. Huruvida ett barn är berättigat till småbarnspedagogik på heltid och till det därtill hörande högsta stödet för privat vård av barn är beroende av om barnets föräldrar studerar, arbetar, är arbetslösa eller eventuellt deltar i rehabilitering eller är företagare, och om det i samma familj finns andra barn samt vilken deras ålder är.

Förslaget ändrar rätten till småbarnspedagogik och rätten till stöd för privat vård av barn även när det gäller barnen inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

I och med ikraftträdandet av lagreformerna finns det en risk för att barnen inom den privata och kommunala småbarnspedagogiken inte behandlas jämlikt i förhållande till varandra. I regeringspropositionen föreslås det bestämmelser enligt vilka rätten till samma dagvårdsplats ska kvarstå när det gäller daghem och så långt möjligt när det gäller familjedagvården, även om omfattningen av småbarnspedagogiken ändras till följd av de föreslagna ändringarna. För att verksamheten ska bli lönsam kan den som producerar privat vård eventuellt besluta att dess enhet endast ska ta in eller behålla sådana barn som har rätt till småbarnspedagogik på heltid. Om omfattningen av rätten till småbarnspedagogik ändras, kan man t.ex. bli tvungen att ändra en sådan vårdplats där ett barn vårdas med stödet för privat vård av barn t.ex. så att platsen flyttas från den privata sektorn till den kommunala sektorn. Beroende på situationen och i enskilda fall kan ändringen av vårdplatsen strida mot både barnets och familjens intressen. Det bör dock observeras att lagen fortfarande garanterar rätten till småbarnspedagogik på heltid och därmed rätten till det högre stödet för privat vård av barn, om det behövs på grund av barnets utveckling, behovet av stöd eller familjens omständigheter eller om det annars är i enlighet med barnets bästa. Lagen ska inte heller utesluta ett barn från småbarnspedagogiken, utan den rätt som barnet har att få en kommunal plats inom småbarnspedagogiken, som ingår i den subjektiva rätten, ska vara tryggad.

En ojämlik ställning mellan barn inom privat vård och barn inom kommunal vård kan dock uppstå i en situation då barnet är berättigat till småbarnspedagogik enbart på deltid och föräldern eller vårdnadshavaren till ett barn inom den privata småbarnspedagogiken kan behålla barnets heltidsplats inom småbarnspedagogiken genom att själv betala mera för platsen. Den möjligheten finns inte inom den kommunala småbarnspedagogiken.

En eventuell minskning av utbudet på tjänster inom den privata sektorn inverkar på familjernas möjlighet att välja en lämplig vårdplats till sitt barn i kommunen och utanför kommungränserna.

4.5. Konsekvenser för jämställdheten

Propositionen har sannolikt olika konsekvenser för kvinnor och män. Traditionellt är sysselsättningsgraden för män något högre än för kvinnor. År 2013 var sysselsättningsgraden för män i åldern 20—59 år i snitt 79 procent och för kvinnor 77 procent.

Det är oftast kvinnor som tar hand om barn som vårdas hemma, så ändringen i rätten till småbarnspedagogik kommer uppskattningsvis framför allt att påverka kvinnornas situation på ar-

bestmarknaden. Kvinnor utnyttjar föräldraledigheter och -förmåner i högre grad än män. År 2014 lyfte 91,7 procent av mammorna föräldradagpenning, medan pappornas andel uppgick till 8,3 procent. Andelen familjer där pappan skötte barnet med hjälp av hemvårdsstöd uppgick till 5,7 procent.

Av mammorna till barn under 3 år var drygt en tredjedel de facto i förvärsarbete, knappt en tredjedel var familjelediga från arbetet och cirka en fjärdedel vårdade barnen hemma utan att ha ett anställningsförhållande. Andelen förvärsarbetande mammor stiger tämligen snabbt med barnets ålder, och för mammor med barn i skolåldern är sysselsättningsgraden nästan den samma som för pappor med barn i samma ålder. Sysselsättningsgraden för papporna varierar däremot nästan inte alls beroende på barnens ålder. Mammornas sysselsättningsgrad varierar enligt antalet barn, medan pappornas sysselsättningsgrad inte påverkas av antalet barn.

Anställningar på viss tid är vanligare bland kvinnor än bland män, och även deltidsanställningarna är vanligare bland kvinnor än bland män.

Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökningar fanns det 324 000 arbetslösa i maj 2015. Arbetslöshetsnivån uppgick till 11,8 procent, Bland föräldrar till barn under skolåldern var arbetslösheten något vanligare bland mammor än bland pappor.

Ändringarna i rätten till småbarnspedagogik och till stöd för privat vård av barn kommer att minska efterfrågan på småbarnspedagogisk service och därigenom antalet arbetsplatser. Eftersom största delen av personalen inom småbarnspedagogiken är kvinnor, påverkar det minskade antalet arbetsplatser att kvinnor mer än män. En eventuell ökning av andelen deltidsarbetande till följd de föreslagna ändringarna i rätten till småbarnspedagogik påverkar förtjänstnivån för personalen inom småbarnspedagogiken, som är en låglönebransch, och därmed i synnerhet kvinnornas förtjänstnivå.

4.6. Konsekvenser för företagen

På nationell nivå bedöms konsekvenserna för företagens del vara ringa. Samtidigt kan de ekonomiska konsekvenserna för enskilda företag dock vara mer betydande, om det t.ex. finns många barn inom företagets verkningsradie som påverkas av den föreslagna ändringen av rätten till småbarnspedagogik. Största delen av servicen inom småbarnspedagogiken ordnas i kommunal regi. Av samtliga barn som deltog i småbarnspedagogisk verksamhet i kommunal regi, fanns 96 procent i kommunens egna daghem eller familjedagvård. Bara 4 procent av barnen befann sig i daghem som kommunen upphandlat hos den privata sektorn.

Ändringen kan även påverka användningen av stödet för privat vård, och därigenom småbarnspedagogik som ordnas av serviceproducenter på den privata sidan. År 2013 vårdades 4,6 procent av alla barn under 7 år inom den privata barndagvården.

Stödet för privat vård av barn kompenserar avgifterna för den småbarnspedagogik som de privata producenterna ordnar för barn. Om barnets förälder eller vårdnadshavare vill bevara heltidsplatsen inom småbarnspedagogiken i en situation där barnet är berättigat till det lägre stödet för privat vård av barn, kommer denna att vara tvungen att betala en större andel av utgifterna för den privata vården än förut. I vissa kommuner betalas det för närvarande inget kommundillägg för privat vård då ett barn får vård under 25 timmar. Om villkoren för kommundillägget inte skulle ändras så att det betalas kommundillägg för ett barn som är berättigat till småbarnspedagogik omfattande 20 timmar, skulle lagändringarna i fråga om stödet för privat vård av barn eventuellt inverka negativt på användningen av tjänsterna inom den privata småbarnspedagogiken. Ändringen kunde då leda till att många övergår från den småbarnspedago-

gik som ordnas av privata producenter till den kommunala småbarnspedagogiken, och således minska den privata sektorns verksamhet.

5. Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och material

Förslaget om ändring av lagen om småbarnspedagogik har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet. Propositionen om ett förslag till ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med sakkunniga vid Folkpensionsanstalten. I samband med beredningen har man förhandlat med sakkunniga vid undervisnings- och kulturministeriet samt representanter för Kommunförbundet.

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte den 7 december 2012 en arbetsgrupp för en översyn av lagstiftningen om småbarnspedagogiken. Tidsfristen för arbetet löpte ut den 28 februari 2014. Arbetsgruppen hade till uppgift att i enlighet med regeringsprogrammet bereda förslag till lagstiftning om barndagvården och att bedöma de ekonomiska och samhällliga konsekvenserna och andra konsekvenser av förslagen.

I det förslag som arbetsgruppen överlämnade den 21 mars 2014 föreslogs inte att den subjektiva rätten till dagvård ska begränsas. Förslaget till begränsning av den subjektiva rätten till dagvård i enlighet med det strukturpolitiska programmet för statsminister Katainens regering diskuterades i arbetsgruppen. En majoritet av arbetsgruppen stödde oförändrad rätt till barndagvård.

Propositionen har behandlats i sådana förhandlingar med Undervisningssektorns fackorganisation OAJ som avses i lagen om rätt till förhandlingsrätt för innehavare av kommunala tjänster (389/1944) den 7 oktober 2015.

Propositionen har behandlats av delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning den 14 oktober 2015.

5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

Undervisnings- och kulturministeriet skickade den 15 april 2014 ut ett utkast till regeringsproposition som hade beretts i enlighet med det strukturpolitiska programmet för statsminister Katainens regering. Det är dock nödvändigt med ett nytt remissförfarande, eftersom förslaget skiljer sig markant från det tidigare utkastet till proposition. Förslaget var på remissförfarande den 28 augusti- den 25 september 2015. Remissvar begärdes av 38 instanser, och av dem svarade 36. Följande instanser har yttrat sig om detta förslag: justitieombudsmannens byrå vid riksdagen, justitiekanslerns kansli, justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, Regionförvaltningsverket för Södra Finland, Regionförvaltningsverket för Östra Finland, Regionförvaltningsverket för Lappland, Regionförvaltningsverket för Sydvästra Finland, Regionförvaltningsverket för Västra och Inre Finland, Regionförvaltningsverket för Norra Finland, Utbildningsstyrelsen, Institutet för Hälsa och välfärd, barnombudsmannen, jämställdhetsombudsmannen, diskrimineringsombudsmannen, delegationen för jämställdhetsärenden, Riksomfattande handikapprådet, Helsingfors stad, Jyväskylä stad, Villmanstrand stad, Uleåborgs stad, Tammerfors stad, Åbo stad, Akava rf, **Finlands** Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Finlands näringsliv rf, Kommunarbetsgivarna, Kyrkostyrelsen, Centralförbundet för barnskydd rf, Finlands social och hälsa rf, Finlands kommunförbund rf, och Företagarna i Finland rf.

RP 80/2015 rd

Dessutom inkom yttranden från följande 21 instanser: Rådet för Finlands yrkeshögskolors rektorer Arene rf, Professorerna vid Jyväskylä universitet, Finländska sällskapet för barndomsforskning rf., Specialbarntädgårdslärarna i Finland - SVEOT rf, Fackförbundet Pro, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, Barntädgårdsläraarnas förbund rf, Undervisningssektorns fackorganisation OAJ, Löntagaorganisationen Pardia rf, Fackorganisationen för högutbildad inom socialbranschen Talentia rf, Social- och hälsovårdens fackorganisation Tehy, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer rf, Sällskapet för forskning i etniska relationer och internationell migration ETMU rf, De dövas förbund rf, Kuus daghem, Nätverket för Stjärnfamiljer, Kvinnosaksförbundet Unionen rf, Suomen elokuva ja mediatyöntekijät SET ry, Handikappforum rf, Väestöliitto och Förbunde för ensamstående föräldrar rf.

Utöver detta har utlåtanden om förslagen till en lag om stöd för hemvård och privat vård av barn lämnats till social- och hälsovårdsministeriet av följande instanser: Akava, Fackförbundet Pro, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Finlands Kommunförbund, justitiekanslern, riksdagens biträdande justitieombudsman, justitieministeriet, Centralförbundet för barnskydd, Mannerheims Barnskyddsförbund, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Helsingfors stad, Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Uleåborgs stad, Villmanstrands stad, Kyrkostyrelsen, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Utbildningsstyrelsen, Regionförvaltningsverket i Norra Finland, Delegationen för jämställdhetsärenden och Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation-TVY rf.

Undervisnings- och kulturministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet ordnade utöver remissförfarandet ett hörande den 29 september 2015. Dit inbjöds 36 instanser, och representanter för 17 av dem infann sig: finansministeriet, kristdemokraternas riksdagsgrupp, Esbo stad, Helsingfors stad, Enare kommun, Borgå stad, Vanda stad, Folkpensionsanstalten, Sosiaalialan työntajajat ry (socialbranchens arbetsgivarförbund), Barntädgårdsutbildningarna vid universitetet - Helsingfors universitet, Nätverket för småbarnsfostran vid yrkeshögskolorna, Finlands föräldraförbund rf, arbetsgruppen Vain kaksi kättä (Bara två händer), Pilke päiväkodit Oy, Suomen Tenava päiväkodit Oy, Touhula Varhaiskasvatus Oy och Vihreä Willa Oy.

En del yttranden understödde och andra motsatte sig förslaget. En del av remissvaren ansåg att de föreslagna förändringarna är motiverade i syfte att balansera den offentliga ekonomin och ansåg att 20 timmar småbarnspedagogik i veckan är tillräckligt för att målen med småbarnspedagogiken ska nås, med beaktande av att varje barn vid behov också tryggas rätten till mer omfattande småbarnspedagogik. Delvis understöddes prövningsrätten för kommunen gällande de föreslagna ändringarna, men andra önskade också en tydligare reglering. Propositionen ansågs öka den administrativa bördan. Förslaget ansågs försätta familjerna i ojämlik ställning och försvaga kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Man ställde sig skeptisk till de uppskattade ekonomiska konsekvenserna av förslaget.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om småbarnspedagogik

5 §. Enligt 5 § i dagvårdslagen (36/1973) utfärdas genom förordning närmare bestämmelser om antalet barn som vårdas i daghem och familjedaghem och om antalet personer som deltar i vård- och uppfostringsuppgifter. Bestämmelser om ovan nämnda saker ingår i 6 och 8 § i förordningen om barndagvård (239/1973). Enligt förslaget ska bemyndigandet att utfärda förordning preciseras. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs att daghem och familjedaghem ska ha nödvändigt antal sådan personal som avses i 4 a § i lagen, så att de syften som föreskrivs för småbarnspedagogiken uppfylls. Enligt 4 a § i dagvårdslagen tillämpas på behörighetsvillkoren för personal inom barndagvården lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den, sådana de lyder den 1 januari 2013. Närmare bestämmelser om personalen i vårdande och uppfostringsuppgifter samt dimensioneringen av personalen i relation till antalet barn, tillfälliga undantag från personaldimensioneringen, på vilket sätt man i dimensioneringen av personalen ska beakta barn som är i behov av särskild vård och fostran samt personalstrukturen kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Med personalstrukturen avses till vilken del personalen vid daghemmet eller familjedaghemmet ska utgöras av personal som har behörighet enligt 7,8 och 11 § i lagen om behörighet för yrkeskunnig personal inom socialvården. Enligt förslaget kan bestämmelser om dimensioneringen av personalen i fråga om barn under tre år och barns som fyllt tre år utfärdas separat. Avsikten med bemyndigandet är inte att ändra bestämmelserna i den gällande förordningen om barndagvård, utan att på saklig grund begränsa förordningsutfärdarens prövningsrätt. När man stiftar en förordning ska de aspekter som nämns i paragrafen säkerställas, så att målen för småbarnspedagogiken kan nås genom ifrågavarande personaldimensionering och –struktur.

11 a § Enligt 11 § i lagen om småbarnspedagogik ska kommunen se till att det finns tillgång till småbarnspedagogik som anordnas eller övervakas av kommunen i den omfattning och i sådan form som behovet inom kommunen förutsätter. Denna allmänna skyldighet för kommunen att anordna dagvård kompletteras av den s.k. subjektiva rätt till småbarnspedagogik som föreskrivs i 11 a §. Med subjektiva rätt till småbarnspedagogik avses kommunens ovillkorliga skyldighet att ordna en plats inom småbarnspedagogiken för den som uppfyller de villkor som föreskrivs i lagen. Efter det att lagen om småbarnspedagogik trädde i kraft den 1 augusti 2015, föreskrivs inte längre om barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares rätt till en plats inom barndagvården, utan kommunen ska se till att varje barn får av kommunen anordnad småbarnspedagogik inom en sådan plats inom småbarnspedagogiken som avses i 1 § 2 eller 3 mom. i den lagen. Enligt regeringens proposition (RP 341/2014) har kommunen skyldighet att ordna småbarnspedagogik inte ändrats i förhållande till skyldigheten att ordna barndagvård enligt den lag som tidigare var i kraft. En vedertagen tolkning av 11 a § i dagvårdslagen har varit att bestämmelserna garanterar föräldrarna en ovillkorlig rätt att få kommunal heldagsvård utan att föräldrarna behöver lägga fram någon närmare utredning av behovet av heldagsvård. Enligt 4 § i förordningen om barndagvård får vårdtiden för barn i heldagsvård i allmänhet fortgå i en fortsättning högst tio timmar per dygn. Den subjektiva rätten har inte ansetts omfatta rätten till dygnetruntvård, dvs. vård som tillhandahålls på kvällar, nätter, veckoslut eller helger, utan anordnandet av sådan vård är behovsprövat.

Enligt förslaget ska 11 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik fortfarande innehålla bestämmelser om huvudregeln om den subjektiva rätten till småbarnspedagogik. Omfattningen

RP 80/2015 rd

av den subjektiva rätten ändras dock enligt förslaget jämfört med gällande lag. Enligt förslaget ska kommunen i regel ordna 20 timmar småbarnspedagogik i veckan. Rätten till 20 timmar småbarnspedagogik ska enligt förslaget inte förpliktiga barnet att delta i småbarnspedagogik, utan barnets deltagande grundar sig alltså på barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares eget val. Kommunen ska fortfarande se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare innan den i lagen om den grundläggande utbildningen (628/1998) avsedda läroplikten börjar får en av kommunen anordnad plats inom småbarnspedagogiken för barnet antingen i ett daghem eller i familjedagvård efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) får betalas. Enligt 9 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen betalas moderskapspenning för 105 vardagar. Rätten till moderskapspenning uppkommer tidigast 50 och senast 30 vardagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten. Enligt 9 kap. 10 § i sjukförsäkringslagen betalas föräldrapenning i regel för högst 158 vardagar omedelbart efter moderskapspenningens period. Detta innebär att en plats inom småbarnspedagogiken ska ordnas när barnet är cirka nio månader gammalt. Enligt 25 § i lagen om grundläggande utbildning börjar läroplikten det år då barnet fyller 7 år. Till 11 b § i lagen fogas enligt förslaget bestämmelser om anordnade av småbarnspedagogik för barn som, innan de uppnått läropliktig ålder, deltar i förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen i enlighet med lagen om grundläggande utbildning.

Det ska fortfarande föreskrivas att småbarnspedagogik inte ska ordnas under den tid som den faderskapspenning enligt 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen som ska betalas utanför moderskaps- och föräldrapenningens period får betalas. Enligt 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen betalas faderskapspenning sammanlagt för högst 54 vardagar, dock så att under moderskaps- och föräldrapenningens period betalas faderskapspenning sammanlagt för högst 18 vardagar.

I det gällande 11 a § 1 mom. ingår en bestämmelse om att småbarnspedagogiken om möjligt ska anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar. Enligt förslaget kvarstår den gällande lydelsen, men momentet flyttas så att det blir paragrafens 7 mom.

Syftet med småbarnspedagogiken anges i det nya 2 a § i lagen om småbarnspedagogik. Vid anordnandet av småbarnspedagogik ska man enligt förslaget se till att dessa mål nås när ett barn deltar i småbarnspedagogisk verksamhet som omfattar 20 timmar i veckan. För att förvissa sig om att dessa mål nås, ska man enligt 7 § i lagen för varje barn på ett daghem eller i familjedagvård göra upp en individuell plan för småbarnspedagogik, där man på ett stödjande sätt skriver in målen för barnets utveckling, lärande och välmående, samt åtgärder för att genomföra dessa. Dessutom skrivs barnets behov av stöd, stödåtgärder och hur de ska genomföras in i planen.

Oberoende av att den subjektiva rätten till småbarnspedagogik i regel föreslås omfatta 20 timmar i veckan, ska den dimensioneras så att den anpassas efter barnets och familjens faktiska behov. I paragrafens 2-4 mom. föreskrivs enligt förslaget om situationer där ett barn har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 20 timmar i veckan. Omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik fastställs enligt förslaget genom kommunens beslut och med utgångspunkt i familjens huvudsakliga livssituation. Kommunen ska tillfälligt och i överraskande situationer flexibelt kunna erbjuda barnet den småbarnspedagogik som behövs i ifrågasvarande situation, också utöver det antal timmar som anges i beslutet. Vid behov ska det gå att uppdatera ett beslut om omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn i och med att familjens livssituation förändras.

I 11 a § 2 mom. föreslås bestämmelser om de situationer där ett barn på grund av föräldrarnas eller andra vårdnadshavares arbete eller studier de facto behöver sådan småbarnspedagogik i

heldagsvård i enlighet med gällande lag. Enligt förslaget ska småbarnspedagogik ordnas som heldagsvård om samtliga barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare antingen arbetar på heltid eller studerar på heltid eller är sysselsatta som företagare eller i eget arbete på heltid.

Enligt 2 mom. ska småbarnspedagogik emellertid fortfarande ordnas i två månaders tid från och med att den rådande situationen upphört, till exempel i och med att ett anställningsförhållande upphört. Därmed ska t.ex. en kortare period av arbetslöshet inte innebära att barnet går miste om sin plats inom småbarnspedagogiken i heldagsvård, vilket för sin del bidrar till att uppmuntra till aktivt sökande efter ett nytt jobb under dessa två månaders tid. Däremot föreslås det att rätten till småbarnspedagogik omedelbart ändras så att den är i enlighet med paragrafens 1 mom. i det fall en av barnets föräldrar eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att vårda ett annat i familjen bosatt barn och det till denne kan betalas moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller om han eller hon får hemvårdsstöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) för ett annat barn i familjen bosatt barn, eller om han eller hon är vårdledig enligt arbetsavtalslagen (55/2001) eller tjänstledig enligt lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003), statstjänstemannalagen (750/1994) eller kyrkolagen (1054/1993) för att vårda ett annat i familjen bosatt barn. Enligt förslaget ändras rätten till småbarnspedagogik i enlighet med 1 mom. utan en två månaders tidsfrist även om en förälder eller annan vårdnadshavare till barnet pensionerar sig, oberoende av i enlighet med vilken lag pensionen gäller och om det handlar om folkpension eller arbetspension. I dessa fall föreligger inte det slags oförutsebarhet och behov av en anpassningsperiod som ofta är förbunden med att bli arbetslös.

Vid definitionen av småbarnspedagogik som heldagsvård i bestämmelsen föreslås att man använder sig av definitionerna i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Arbetsförhållandet ska vara på heltid och det ska också handla om arbete som de facto görs på heltid för att rätten till småbarnspedagogik ska gälla heldagsvård. Arbete i tjänsteförhållande likställs med arbete i arbetsförhållande. Med heltidsarbete avses enligt 1 kap. 5 § 4 mom. arbete som utförs i ett anställningsförhållande där arbetstiden överstiger 80 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Ifall arbetstiden är kortare än så är det frågan om deltidarbete, och i så fall är omfattningen av rätten till småbarnspedagogik i princip i enlighet med 1 mom. Av ett arbetsförhållande kan man också förutsätta kontinuitet, dvs. arbetsförhållandet ska gälla tillsvidare eller så ska arbetsförhållandet till sin karaktär tydligt vara något annat än tillfälligt. Det är inte motiverat att tidsfristen på två månader ska börja från början efter en period i arbetslivet som kan karakteriseras som tillfällig. Utarbetandet av ett beslut om ett nytt berättigande till småbarnspedagogik på grund av en kortvarig period i arbetslivet och återigen vid behov om två månader skulle också öka den administrativa bördan onödigt mycket. Under barnets förälders eller någon annan vårdnadshavares tillfälliga perioder i arbetslivet ska barnet enligt förslaget flexibelt få delta i småbarnspedagogik i den omfattning som behövs i enlighet med 3 mom. som ingår i denna bestämmelse.

Även om arbetstagaren regelbundet har ett arbetsförhållande som är på heltid, kan det under den tiden arbetsförhållandet gäller finnas perioder när arbetstiden måste anses vara på deltid eller det inte alls finns någon skyldighet att arbeta. I sådana situationer föreslås att omfattningen av rätten till småbarnspedagogik är i enlighet med 1 mom. Sådana situationer är utöver ovan nämnda föräldraledigheter t.ex. alternerings- eller tjänsteledigheter, avstängning från tjänsteutövning eller permitteringar, vilka också kan genomföras utan att arbetstiden förkortas. Arbetsgivaren och arbetstagaren kan också komma överens om att arbetstagaren inte är skyldig att delta i arbetet under uppsägningstiden.

Enligt 2 kap. 5 § i lagen om i lagen om utkomstskydd för arbetslösa anses en person sysselsätta sig om företagare i huvudsyssla om arbetets omfattning är så stort att det hindrar personen från att ta emot ett arbete på heltid. Personer som sysselsätter sig i eget arbete är t.ex. egenvårdare och freelance-redaktörer och -konstnärer. En heltidsstuderande definieras för sin del i 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och det grundar sig på studierna, beroende på examensmålen och hur omfattande studier det gäller. Kommunalt anställd personal inom småbarnspedagogiken kan inte anses ha förutsättningar eller resurser för att avgöra om en studerande, företagare eller person i eget arbete gör det på heltid eller på deltid, och till den delen bör man vid behov söka sig till en utomstående bedömning, t.ex. be någon myndighet inom arbets- och näringsförvaltningen om ett arbetspolitiskt utlåtande i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

I enlighet med sådana situationer som avses i 2 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, då den arbetssökande utan lön deltar i sedvanligt allmännyttigt frivilligarbete eller i sedvanligt talkoarbete eller utan lön arbetar i ett företag eller i sådana uppgifter som allmänt utförs i ett anställningsförhållande eller i form av företagsverksamhet, ska rätten till småbarnspedagogik enligt förslaget fastställas enligt 11 a § 1 mom., eftersom det inte är frågan om ett anställningsförhållande.

Barnet har därtill rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som föreskrivs i 1 mom. i den omfattning som behövs på grund av att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller av någon annan motsvarande orsak. Omfattningen av rätten till småbarnspedagogik får inte göra det svårare att ta emot ett arbete eller utföra det och inte heller göra det svårare att delta i sysselsättande service, rehabilitering eller andra motsvarande tjänster. Enligt förslaget bedöms omfattningen av antalet timmar i småbarnspedagogik från fall till fall. I bedömningen beaktas också nödvändiga reser.

Enligt bestämmelsen kan det röra sig om familjens regelmässiga livssituation eller gälla en tillfällig, också därtill överraskande situation. En förälder till barnet kan ha en regelbunden deltidsanställning, t.ex. tre dagar i veckan åtta timmar om dagen eller varje dag fyra timmar per dag. När en förälder är på deltidspension, t.ex. så att hon eller han har heldagsjobb varannan vecka, bör man enligt förslaget också ordna småbarnspedagogik som heldagsvård under arbetsveckorna. Enligt förslaget ska man beakta familjens belägenhet när kommunen fattar beslut om rätten till småbarnspedagogik, och den regelmässiga omfattningen av den definieras enligt detta. Även om en förälder eller någon annan vårdnadshavare till barnet skulle arbeta mindre än 80 procent av den arbetstid som tillämpas på en heltidsanställds maximitid och arbetet således definitionsmässigt vore på deltid, ska arbetet dock vara möjligt att utföra, och omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik ska anpassas till familjens förhållanden från fall till fall.

Vid behov ska småbarnspedagogik tillfälligt ordnas i större omfattning än vad som föreskrivs i 1 mom. och över det antal timmar som har fastställts för i frågavarande barn i beslutet om omfattningen av rätten för detta barns del. En sådan situation kan uppstå t.ex. då en förälder som annars är hemma får ett kortvarigt anställningsförhållande, och barnet av den anledningen har behov av mer omfattande småbarnspedagogik.

Enligt 1 kap. 5 § 15 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avses med sysselsättningsfrämjande service jobbsökarträning, karriärträning, prövning, arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga, med arbetslöshetsförmån stödda studier enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012), frivilliga studier enligt 22—24 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om

arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001). Den som får sådana förmåner som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är skyldig att vid behov söka sig till och ta del av dessa tjänster. Den offentliga arbetskraftsservice som erbjuds arbetssökande är av väldigt varierande omfattning och de kan räcka från några få timmar till flera veckor. Till exempel anses en arbetssökandes studier på eget initiativ som understöds med arbetslöshetsförmån dock som sådana heltidsstudier som avses i lagen om arbetslöshetsskydd, och således har barnet i sådana fallet i alla fall rätt till småbarnspedagogik som heldagsvård. Övriga sysselsättningsbefrämjande åtgärder är till exempel de olika slags sakkunnigbedömningar samt vägledning för yrkesval och karriär som avses i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012!)

Rehabilitering ordnas i enlighet med flera olika lagar, av flera olika aktörer och på ett flertal olika sätt. Det kan röra sig om yrkesinriktad, medicinsk eller social rehabilitering. Lagstiftningen om rehabilitering är framför allt lagen om Folkpensionsantaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, de lagar som omnämns i 13 och 18 § i den lagen, hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) samt arbetspensionslagarna. I 19 § i lagen om Folkpensionsantaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner föreskrivs om penningförmån för den tid som sådan enligt den lagen kan beviljas för annan rehabilitering. Sådan är bl.a. den anpassningsträning som finansieras av Penningautomatföreningen, till den del den motsvarar den anpassningsträning som avses i 8 § 1 mom. i lagen om stöd som beviljas på grund av handikapp (380/1987).

Behovet av mer omfattande småbarnspedagogik än enligt paragrafens 1 mom. ska enligt förslaget alltid bedömas från fall till fall med utgångspunkt i familjens omständigheter. Föräldrarnas livssituation kan variera stort, t.ex. kan växlingarna mellan perioder i arbetslivet och perioder av arbetslöshet ske också med kort varsel. Med tanke på varje barns rätt till en trygg och kvalitativt högtstående småbarnspedagogik är det oerhört viktigt med kontinuerliga och stabila människorelationer. Därför ska anordnandet av småbarnspedagogik enligt förslaget vara flexibelt och ändringar beträffande vårdtiderna alltid ske så att man bedömer varje familj skilt för sig. Kommunerna har alltid rätt att ordna mer omfattande småbarnspedagogik än lagen kräver.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs enligt förslaget att det för barnet dock alltid ska ordnas småbarnspedagogik som heldagsvård, om det behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller i övrigt är i enlighet med på barnets bästa. När rätten till småbarnspedagogik enligt förslaget ändras så att den ska utgå från 20 timmar i veckan, ska man vid behov bedöma ett barns behov av mer omfattande rätt till småbarnspedagogik. Den som anordnar verksamheten ska tillsammans med familjen överväga vilket behovet är och orsakerna till behovet. Det föreslås att man från fall till fall ska bedöma vilken slags utredning som behövs för att avgöra ärendet. När småbarnspedagogik erbjuds med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter ska tröskeln för att ordna småbarnspedagogik som heldagsvård vara låg, och i princip ska det inte krävas expertutlåtanden eller motsvarande utredningar för att få den. Om föräldrarnas uppfattning om behovet av en plats i heldagsvård inom småbarnspedagogiken trots allt skiljer sig från kommunens uppfattning, kan det bli nödvändigt att av t.ex. myndigheter eller sakkunniga inom social- och hälsovårdsbranschen skaffa utlåtanden om behovet av heldagsvård inom småbarnspedagogiken. Ändringar i omfattningen av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik får dock inte leda till att det för att barnet ska få småbarnspedagogik i den omfattning som avses i den gällande lagen vore nödvändigt att ansöka om det som en stödåtgärd inom barnskyddets öppenvård eller genom socialväsendet eller familjerådgivningen, vilket vore ett långsamt och dyrt alternativ för barnet, familjen och kommunen.

RP 80/2015 rd

Enligt förslaget är kommunen skyldig att ordna småbarnspedagogik som heldagsvård, om det behövs med tanke på barnets bästa. I paragrafen räknas dock inte upp skälen till att kommunen förpliktigas att ordna småbarnspedagogik som heldagsvård. Barnet kan ha behov av sådant stöd när det gäller den fysiska utvecklingen, kunskapsutvecklingen, utvecklingen av färdigheter, den emotionella utvecklingen, den sociala utvecklingen eller någon annan motsvarande utveckling eller inläring, som kan stödjas effektivare inom småbarnspedagogiken än hemma. Också när det gäller familjens omständigheter kan det finnas sådana faktorer som med tanke på barnets bästa motiverar en mer omfattande dagvård. Det kan vara fråga om t.ex. föräldrarnas mentala problem eller rusmedelsbruk. Rätt till småbarnspedagogik enligt den gällande lagen om småbarnspedagogik kan också ges för att förebygga problem i familjen. Om det t.ex. i familjen föds flera barn på samma gång (flerlingsfamiljer), kan dagvård för de äldre syskonen förebygga utmattning hos en förälder. En motsvarande situation kan uppstå om det i familjen föds ett barn som prematur, ett barn med funktionsnedsättning eller ett sjukt barn, eller om den förälder som är hemma eller ett annat barn i familjen har en långvarig sjukdom eller en funktionsnedsättning. Ett behov av mer omfattande rätt till småbarnspedagogik kan också uppstå t.ex. när det gäller invandrare, eftersom en mer omfattande rätt till småbarnspedagogik kan stödja barnets språkliga utveckling, utveckling av vänskapsförhållanden och barnets och familjens integration. Ett behov av mer omfattande rätt till småbarnspedagogik kan också uppstå till följd av exempelvis barnets skolmognadsutveckling eller ett behov att träna barnets färdigheter att fungera i grupp. Det är viktigt att överväga behovet av en mer omfattande rätt till småbarnspedagogik ur ett vitt perspektiv med beaktande av barnets och familjens helhetssituation, utan att stämpla och anklaga barnet och familjen samt genom att bevara dagvårdstjänsternas ställning som en av de centrala formerna av barnskydd. I sista hand är det barnets bästa som ska betonas när ärendet prövas.

Enligt serviceprincipen i 7 § i förvaltningslagen (434/2003) ska möjligheterna att utträta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service. En nära förbunden bestämmelse till denna princip är den allmänna bestämmelsen om rådgivning i 8 § i den lagen, enligt vilken myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ska ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttet av ärenden. I 5 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), som alltjämt tillämpas på småbarnspedagogiken till den del något annat inte föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik, ingår dessutom bland annat bestämmelser om socialvårdspersonalens skyldighet att för klienten utreda hans eller hennes rättigheter och skyldigheter samt olika alternativ och deras verkningar liksom också andra omständigheter som är av betydelse för klientens sak.

Kommunen ska med stöd av ovan nämnda bestämmelser ge barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare rådgivning och handledning till stöd för deras val och beslutsfattande samt i samråd med barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare kartlägga olika alternativ och för varje klient eftersträva att hitta sådana tjänster som är i enlighet med hans eller hennes behov. Rådgivning och handledning kan också ges när ovan nämnda personer söker sig till dessa tjänster, men också när barnet och föräldrarna redan befinner sig inom ramen för tjänsterna inom småbarnspedagogiken. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare förmår inte nödvändigtvis själva på eget initiativ kräva att i enlighet med 1 mom. få mer omfattande småbarnspedagogik för sitt barn eller lämna in en utredning som i tillräckligt hög grad motiverar deras krav. Kommunen ska också för sin del se till att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare har kännedom om de olika servicealternativ som står till buds och hur man ansöker om dem. Det beror också från fall till fall på vilken information eller en hurdan utredning som behövs för till exempel en bedömning i enlighet med 4 mom. Kommunen är skyldig att vid behov be en klient komplettera sin ansökan och instruera denne om på vilket sätt den ska kompletteras.

Därtill bidrar bestämmelserna i socialskyddslagen (1301/2014), där de kommunala myndigheterna inom socialvården åläggs att i samarbete ge akt på och främja barns välfärd, vid behov anmäla till andra myndigheter om klientens stödbehov samt i vissa fall utreda behovet av vård och stöd för barn i klientens omvårdnad, till att stödja såväl personalen inom småbarnspedagogiken som familjerna och främjar tillgången till småbarnpedagogiska tjänster i den omfattning som behövs.

Beslut om antagande till småbarnspedagogik och om omfattningen av rätten till småbarnspedagogik sker genom förvaltningsbeslut. Beslutet fattas av det organ som avses i 11 d § i lagen om småbarnspedagogik eller av tjänsteinnehavare som är underställd detta organ. I 30 a och 31 § föreskrivs om ändringssökande i ärenden som gäller beslut om antagning till småbarnspedagogik. Enligt förslaget får man yrka på rättelse i enlighet med nämnda paragrafer, eller, till den del beslutet gäller omfattningen av rätten till småbarnspedagogik, även överklaga beslutet. Rätten till ändringssökande ska enligt förslaget även gälla sådana beslut genom vilka omfattningen av rätten till småbarnspedagogik senare ändras.

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) avses med barnets vårdnadshavare barnets föräldrar eller de som anförtrotts vårdnaden om barnet. Det är barnet som har subjektiv rätt till en plats inom småbarnspedagogiken enligt 11 a §. Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt bestämmer barnets vårdnadshavare om vård, uppfostran och boningsort samt övriga personliga angelägenheter. I s.k. ombildade familjer kan det uppstå en situation där maken eller maken till barnets förälder, dvs. en person som inte är förälder eller vårdnadshavare till barnet, stannar hemma för att vårda ett annat barn i familjen. Om t.ex. barnets föräldrar i en sådan situation fortfarande har gemensam vårdnad, har maken eller maken till föräldern i princip inga juridiska rättigheter eller skyldigheter när det gäller detta barn. Barnets vårdnadshavare kan givetvis i sådana situationer välja hur barnets vård ska ordnas.

När barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare bor åtskilt, framför allt när det är fråga om s.k. delat boende, kan det bli aktuellt att bedöma behovet av omfattningen av småbarnspedagogik barnet separat, ur vardera föräldrarnas synvinkel. Det är fråga om delat boende till exempel när barnet varannan vecka är hos umgängesföräldern och varannan vecka hos den förälder som är boendeförälder enligt vårdnadsbeslutet eller vårdnadsavtalet. Om umgängesföräldern stannar hemma t.ex. som moderskaps- och föräldraledig, för att vårda ett annat barn i familjen, har det äldre barnet rätt till småbarnspedagogik enligt 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik. Om den förälder som barnet bor hos varannan vecka arbetar, behöver barnet trots allt en plats inom småbarnspedagogiken som heldagsvård. I sådana fall ska barnets behov bedömas som en helhet, så att onödiga förändringar undviks. Om föräldrarna bor på olika orter ska bedömningen göras individuellt, med beaktande av föräldrarnas boningsort och behov.

Med avseende på den omfattning av rätten till småbarnspedagogik som beskrivits ovan saknar det betydelse hur kommunen ordnar tjänsten, dvs. om kommunen själv producerar den eller det sker genom upphandling eller genom att serviceanvändaren ges en servicesedel. Kommunen kan alltid besluta att även erbjuda småbarnspedagogik i större omfattning än vad 11 a § i lagen om småbarnspedagogik påbjuder, men är i så fall skyldig att se till att klienterna behandlas på lika villkor. Alla som befinner sig i samma situation måste ges möjlighet att på lika villkor få småbarnspedagogik i större omfattning än vad lagen föreskriver.

Varje barn har rätt till småbarnspedagogik i enlighet med paragrafens 1 mom., och man kan inte kräva att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare förelägger en utredning över detta behov. Ifall barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ansöker om en mer omfattande rätt till småbarnspedagogik än så, bör de sakförhållanden som inverkar på omfattningen av rättig-

heten utredas, så att kommunen kan fatta ett beslut i ärendet. Framläggandet av utredningen är i dessa situationer i enlighet med förvaltningsrättsliga principer på barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares ansvar. Enligt förslaget ska mer omfattande småbarnspedagogik tillfälligt och i överraskande situationer ordnas på ett flexibelt sätt utan att det behövs någon skriftlig utredning. I paragrafens 5 mom. föreslås en bestämmelse om att kommunen inom de tidsfrister den bestämmer kräva en utredning över att behovet av mer omfattande småbarnspedagogik än enligt 1 mom. alltjämt föreligger. Med tanke på kommunens ordnande av småbarnspedagogik är det motiverat att granska omfattningen av rätten till småbarnspedagogik till exempel en gång i året. Av grundad anledning, till exempel då det är uppenbart att förutsättningarna för mer omfattande småbarnspedagogik för barnet inte längre uppfylls, ska kommunen enligt förslaget från fall till fall kunna kräva att en utredning framläggs också vid andra tidpunkter än inom nämnda tidsfrister. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare är enligt förslaget skyldiga att utan dröjsmål anmäla förändringar i de avseenden som avses i 2-4 mom. som kan uppskattas påverka omfattningen av rätten till småbarnspedagogik för barnet. Skyldigheten att framlägga nämnda utredning gäller endast situationer där rätten till småbarnspedagogik är mer omfattande än vad som föreskrivs i 1 mom.

Paragrafens 6 mom. motsvarar i sak 11 a § 2 mom. i gällande lag om småbarnspedagogik, förutom den lagtekniska ändringen att man i stället för den tidigare hänvisningen till 1 mom. hänvisar till de nya 2—4 momenten. Om barnet deltar i småbarnspedagogik som kommunen ordnar i ett daghem eller familjedagvård, ska det i princip inte vara möjligt att för barnet få stöd i enlighet med lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska i sig fortfarande kunna välja om barnet deltar i småbarnspedagogik i kommunal regi eller om de vårdar barnet hemma och får stöd för hemvård, eller om barnet ska delta i småbarnspedagogik som ordnas av en privat serviceproducent, och föräldrarna får stöd för privat vård så som närmare bestäms i lagen om stöd för vård av barn. Det ska också fortfarande vara möjligt att välja att t.ex. familjens alla barn i rätt ålder för småbarnspedagogik vårdas hemma och att då få stöd för hemvård, om familjen har åtminstone ett barn under tre år. De föreslagna ändringarna av den subjektiva rätten förändrar inte den valfrihet som föreskrivs i 6 mom. och i 3 § 1 mom. i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn.

Paragrafens 7 mom. motsvarar enligt förslaget den gällande paragrafens 3 mom., men bemyndigandet att utfärda förordning flyttas till paragrafens sista moment. En sådan plats för barnet inom småbarnspedagogiken som avses i 11 a § ska sökas inom utsatt tid innan barnet behöver platsen. I 2 § i dagvårdsförordningen ska fortsättningsvis finnas bestämmelser om ansökan om plats inom småbarnspedagogik och om tidsfrister. Avsikten är att inte ändra de ansökningstider som avses i den gällande bestämmelsen.

Till paragrafens 8 mom., som motsvarar den gällande paragrafens 4 mom., föreslås följande tillägg som beror på ändringarna i den subjektiva rätten till småbarnspedagogik. Det föreslås inga ändringar när det gäller bestämmelsen om rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken under faderskapspenningsperioden. Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken under faderskapspenningsperioden föreskrivs i lag (905/2012) och motiveringen finns i regeringens proposition (RP 111/2012 rd). Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår även om den tid barnet har rätt till småbarnspedagogik ändras på det sätt som föreskrivs i 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik. Om barnet redan deltar i heldagsvård i småbarnspedagogik i enlighet med 11 a § 1 mom. är det med tanke på barnet och familjen oskäligt ifall barnets plats inom småbarnspedagogiken ändras till följd av ändringarna i den subjektiva rätten. På samma sätt är det ändamålsenligt att ett barn får fortsätta i sin välkända småbarnspedagogiska omgivning när småbarnspedagogiken i enlighet med 20 mom. ändras till heldagsvård till följd av barnets behov eller familjens omständigheter. I momentet finns

bestämmelser om att barnets rätt till samma plats i daghemmet och om möjligt i familjedagvården ska kvarstå. Bestämmelsen om att samma plats för barnet i ett daghem kvarstår, innebär att barnet inte mot föräldrarnas eller vårdnadshavarnas vilja kan flyttas till exempelvis till en grupp för barn i halvdagsvård i ett annat daghem. Däremot kan man göra förändringar inom daghemmet, och ska i så fall beakta de i 2 a § konstaterade möjligast stabila relationerna för växelverkan mellan barnen och personalen inom småbarnspedagogiken samt barnets bästa. Att låta barnet behålla platsen ska bedömas skilt för varje daghem, oberoende av vilken typs enheter kommunens daghemsnätverk har organiserats i. Bestämmelsen hindrar inte i övrigt nödvändiga omorganiseringar av grupperna och enheterna inom småbarnspedagogiken.

Inom familjedagvården, dvs. hos en familjedagvårdare eller på i gruppfamiljedaghem ska barnets rätt till samma plats om möjligt kvarstå. Bestämmelser om antalet barn per familjedagvårdare ingår i 8 § i dagvårdförordningen. Anställningsvillkoren för den kommunala dagvårdspersonalen följer det allmänna kommunala tjänste- och arbetskollektivavtalet jämte bilaga 12 (AKTA 2014—2016). I praktiken påverkas lönen och ersättningarna för framför allt dagvårdare som arbetar i sitt eget hem av om det handlar om barn i heldagsvård eller halvdagsvård eller i vård på deltid. Därför kan det inte anses motiverat att utsträcka garantin för att barnets plats inom småbarnspedagogiken kvarstår till familjedagvården. Däremot ska man eftersträva att barnets plats kvarstår, men i orimliga situationer föreslås att det ska vara möjligt att i och med att ett barns rätt till småbarnspedagogik minskar flytta över det till exempel till ett daghem.

I paragrafens 9 mom. föreslås närmare bestämmelser om anordnande av den småbarnspedagogik som omfattar 20 timmar som avses i 1 mom. Kommunen ska erbjuda barnets föräldrar eller andra anhöriga minst två alternativa sätt på vilket den erbjuder småbarnspedagogik 20 timmar i veckan, varav det ena ska ge möjlighet att delta i småbarnspedagogik 4 timmar per dag och det andra ska gälla en del av veckan. Med småbarnspedagogik en del av veckan avses två eller flera dagar i veckan i heldagsvård eller ett alternativ där småbarnspedagogik som heldags- och deltidsvård kombineras med varandra. I bestämmelsen föreskrivs inte mer detaljerat om småbarnspedagogik som ordnas under en del av veckan. De barn som omfattas av småbarnspedagogik enligt paragrafens 1 mom., kan enligt förslaget delta i småbarnspedagogisk verksamhet till exempel två dagar i veckan åtta timmar per dag och fyra timmar på deltid. Det kan också vara motiverat att i syfte att undvika resor till och från småbarnspedagogiken varje dag ordna den under två eller tre dagar i veckan som heldagsvård. Oberoende av hur den ordnas, ska både småbarnspedagogik i halvdagsvård eller under en del av veckan ordnas i enlighet med de mål som anges för småbarnspedagogiken i 2 a § i lagen om småbarnspedagogik.

Att tiderna för verksamheten bestäms för en viss tid möjliggör att verksamheten kan planeras och ordnas på ett sätt som är förutsägbart såväl ur anordnarnas som för familjernas synpunkt sett, med hänsyn till bestämmelserna om relationstalen mellan personal och barn samt bestämmelserna om gruppstorlekarna i lagen om småbarnspedagogik. Kommunen och barnets vårdnadshavare även kan gemensamt komma överens om andra arrangemang. Kommunen får bestämma att de regelbundna verksamhetstiderna med veckodags och klockslags noggrannhet. Kommunen ska erbjuda verksamhetstiderna och ta barnets föräldrars önskemål i beaktande. Även om regelbundna verksamhetstider fastställs bindande för en viss tid, får kommunen fortsättningsvis från fall till fall bevilja sådana flexibla lösningar som behövs och är motiverade med tanke på barnets rätt till småbarnspedagogik. I beslutsfattandet ska man enligt förslaget dessutom beakta barnets bästa så som föreskrivs i det nya 11 a § 1 mom. som trätt i kraft den 1 augusti 2015.

11 b §. Enligt 11 b § i den gällande lagen om småbarnspedagogik ska man när småbarnspedagogik ordnas se till att barn inom småbarnspedagogiken har möjlighet att delta i förskoleundervisning.

Enligt gällande 11 a § 1 mom. ska barnet när det innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning börjar deltar i den förskoleundervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning eller när barnet i enlighet med 25 § 2 mom. börjar den grundläggande utbildningen ett år innan den tidpunkt som föreskrivs i samma paragrafs 1 mom., har barnet rätt till småbarnspedagogik på deltid. Läroplikten börjar det år barnet fyller sju år. Förskoleundervisningen året innan läroplikten börjar har genom lag 1040/2014 ändrats så att den är obligatorisk. Ett barn som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. ska delta i förskoleundervisningen det år läroplikten börjar. Därtill har ett barn som omfattas av förlängs läroplikt rätt att få förskoleundervisning det år barnet fyller fem år. Enligt 27 § har barnet på vissa villkor rätt att börja i den grundläggande utbildningen ett år tidigare än föreskrivet. I det fallet är barnet inte skyldigt att delta i förskoleundervisningen. Utbildningsanordnaren får också på vissa villkor ge barnet tillstånd att börja den grundläggande utbildningen ett år tidigare än föreskrivet. I det fallet har barnet rätt att även få förskoleundervisning det år läroplikten börjar.

Enligt förslaget fogas till paragrafen ett nytt 2 mom. om att småbarnspedagogik inte ska ordnas när barnet innan nämnda läroplikt börjar deltar i den förskoleundervisning eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. Den föreslagna bestämmelsen gäller barn som omfattas av småbarnspedagogik 20 timmar i veckan. Småbarnspedagogik ska enligt förslaget dock innan läroplikten börjar anordnas på deltid, ifall barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik enligt 11 a § 1 mom. Ett barn som omfattas av rätten till småbarnspedagogik i heldagsvård att utöver förskoleundervisning och grundläggande utbildning ha rätt till småbarnspedagogik på deltid ska enligt förslaget motsvara den rätt barnet har enligt gällande lag. Omfattningen av rätten till småbarnspedagogik på deltid för ett sådant barn som omfattas av rätten till småbarnspedagogik på deltid i enlighet med den föreslagna 11 a § 3 mom. i nämnda situationer ska på motsvarande sätt fastställas enligt behov. Så som för närvarande ska barnet under förskoleundervisningens och den grundläggande utbildningens skollov kunna delta i småbarnspedagogisk verksamhet i enlighet med 11 §.

1.2 Lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att hela paragrafen om lagens tillämpningsområde revideras så att den bättre än för närvarande beskriver syftet med stöden för vården av barn samt stödssystemets basstruktur. Stödet för hemvård av barn och stödet för privat vård av barn utgör alternativ till den dagvård som kommunen ordnar. De omfattar en vårdpenning och ett inkomstbundet vårdtillägg. Den flexibla vårdpenningen och partiella vårdpenningen främjar familjernas ekonomiska möjligheter till att arbeta på deltid vid sidan av vården av barnen. Stöd för hemvård och privat vård av barn kan betalas förhöjt med ett kommuntillägg, om den kommun som ansvarar för finansieringen fattar ett sådant beslut.

2 §. Definitioner. Namnet på lagen om barndagvård (36/73) ändrades till lagen om småbarnspedagogik genom en lagändring som trädde i kraft den 1 augusti 2015, varvid begreppet småbarnspedagogik togs i bruk i lagen. För att klargöra regleringen ska hänvisningen i lagens 2 § 2 punkt till lagen om barndagvård ändras så att den motsvarar det nya namnet på lagen, nämligen lagen om småbarnspedagogik.

3 §. Val av vårdform. Hänvisningen i paragrafens 1 mom. ändras så att den motsvarar de nya bestämmelser som föreslås i lagen om småbarnspedagogik.

Ordalydelsen i paragrafens 1 mom. ska specificeras så att det är möjligt att få flexibel eller partiell vårdpenning även om barnet vårdas inom den kommunala småbarnspedagogiska verksamheten, om villkoren för beviljandet av stödet uppfylls i övrigt. Ändringen har inga sakliga konsekvenser.

Det föreslås att paragrafens 5 mom. slopas som obehövt. Sådana situationer som avses i detta moment förekommer inte i praktiken. Om barnet vårdas inom den kommunala småbarnspedagogiska verksamheten, har barnet på basis av 3 § 1 mom. inte rätt till stöd för hemvård eller privat vård av barn.

4 §. Vårdpenning. Beloppen av de stöd som avses i paragrafen ändras för tydlighetens skull till 2015 års nivå. I paragrafens 2 mom. ändras ordet "kolmivuotias" till "kolmevuotias" för att bättre motsvara allmänspråket. Det svenska ordet ändras inte. Paragrafens 3 mom. ändras så att beloppet av stödet för privat vård av barn i framtiden motsvarar den bestämmelse som föreslås i 11 a § 1 mom. enligt vilken alla barn i fortsättningen ska ha rätt till småbarnspedagogisk verksamhet omfattande 20 timmar. Den ändring som föreslås i 4 § 3 mom. i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn innebär således, liksom den föreslagna ändringen i 11 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik, att det som stöd för privat vård av barn i regel betalas ett nedsatt stöd på 64,16 euro. På motsvarande sätt ska stöd för privat vård av barn i regel inte betalas alls i sådana fall där rätten till sådan småbarnspedagogisk verksamhet som ordnas utöver förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen inte föreligger i en sådan situation som beskrivs i 11 b § 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik. Om barnet har rätt till sådan småbarnspedagogisk verksamhet som omfattar mer än 20 timmar, har man utöver förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen dessutom rätt att få ett nedsatt stöd för privat vård av barnet.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det när det större stödet på 174,38 euro för privat vård betalas. I paragrafen hänvisas det till 11 a § 2—4 mom. i lagen om småbarnspedagogik där det föreskrivs om barnets rätt till sådan småbarnspedagogisk verksamhet som omfattar mer än 20 timmar. Rätt till större vårdpenning inom stödet för privat vård av barnet föreligger om barnets föräldrar eller en annan vårdnadshavare arbetar eller studerar på heltid, arbetar i eget företag eller är sysselsatta i eget arbete, eller arbetar på deltid så att barnet har behov av småbarnspedagogik över 20 timmar per vecka.

Efter att den situation som nämns i momentet är över ska den större vårdpenningen inom stödet för privat vård betalas i ytterligare två månader, t.ex. efter att ett arbetsförhållande har upphört. Således leder t.ex. kortvarig arbetslöshet inte till att man förlorar det större stödet för privat vård. Beloppet av stödet för privat vård ändras dock i enlighet med 3 mom. omedelbart om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare stannar hemma för att sköta ett av familjens andra barn och således kan få den moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller partiell föräldrapenning som avses i sjukförsäkringslagen, om denna får stöd för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996), om denna tar ut vårdledighet enligt arbetsavtalslagen (55/2001) eller om denna är tjänstledig för att vårda sitt barn enligt lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003), tjänstemannalagen (750/1994) eller kyrkolagen (1054/1993). Stödet för privat vård av barn ändras i enlighet med 3 mom. och utan tiden på två månader även då föräldern eller en annan vårdnadshavare går i pension, oberoende av vilken lag som reglerar pensionen eller om det är fråga om folkpension eller arbetspension.

Vid bestämmandet av de villkor i bestämmelsen som gäller det större stödet för privat vård av barn ska man använda de definitioner som finns i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Föräldern eller en annan vårdnadshavare ska ha ett arbetsförhållande på heltid,

eller ett sådant arbetsförhållande på deltid som ger barnet rätt till småbarnspedagogik omfattande över 20 timmar per vecka. Arbete i ett tjänsteförhållande är jämförbart med arbete i ett arbetsförhållande.

Även om arbetstagaren står i ett arbetsförhållande på heltid som är regelbundet, kan det i arbetsförhållandet ingå sådana perioder när t.ex. skyldigheten att arbeta inte gäller alls. I dessa situationer uppgår vårdpenningen inom det privata stödet för barn till 64,16 euro enligt 3 mom. Så är fallet t.ex. vid alternerings- och tjänsteledighet, avstängning från tjänsteutövning och permittering, som kan genomföras också genom förkortad arbetstid. Arbetsgivaren och arbetstagaren kan också avtala om att arbetskyldigheten inte gäller under uppsägningstiden.

Enligt 2 kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa anses en person vara sysselsatt på heltid som företagare eller på motsvarande sätt i eget arbete, om den arbetsinsats som verksamheten kräver är så stor att den hindrar honom eller henne att ta emot heltidsarbete. Sysselsatta i eget arbete är t.ex. egenvårdarna, freelance-redaktörerna och konstnärerna. Heltidsstudier definieras däremot i 2 kap. 10 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och bygger, beroende på studierna i fråga, på huruvida studierna leder till examen eller på studiernas omfattning.

I sådana situationer enligt 2 kap. 4 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa där en person deltar utan lön i sedvanligt allmännyttigt frivilligarbete, i sedvanligt talkoarbete eller arbetar utan lön i ett företag eller i sådana uppgifter som allmänt utförs i ett anställningsförhållande eller som företagsverksamhet, ska rätten till stöd för privat vård av barn bestämmas enligt 4 § 3 mom., eftersom det inte är fråga om ett arbetsförhållande.

Med stöd av 4 mom. ska ett barn ha rätt till större vårdpenning inom stödet för privat vård då barnet har rätt till småbarnspedagogik omfattande över 20 timmar per vecka på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare arbetar på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller någon annan motsvarande orsak. Ett barn är dessutom berättigat till större vårdpenning om barnet enligt ett beslut av kommunen har konstaterats ha en sådan rätt till småbarnspedagogik på heltid som avses i 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

Enligt 1 kap. 5 § 15 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avser sysselsättningsfrämjande service, jobbsökarträning, karriärträning, prövning, arbetskraftsutbildning och arbetssökandes frivilliga, med arbetslöshetsförmån stödda studier enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012), frivilliga studier enligt 22—24 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001). Den förmånstagare som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är förpliktad att söka sig till och att delta i dessa tjänster vid behov. De offentliga arbetskraftstjänster som erbjuds för arbetssökande är av varierande omfattning och deras längd varierar från några timmar till flera veckor. T.ex. de arbetssökandes frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmån anses som studier på heltid enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, vilket innebär att barnet i dessa situationer har rätt till det större stödet för privat vård trots allt. Andra sysselsättningsfrämjande åtgärder är t.ex. de i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice avsedda bedömningar som görs av sakkunniga samt yrkes- och arbetslivsrådgivningen.

Det ordnas rehabilitering på basis av flera olika lagar, av flera olika instanser och av många olika former. Rehabilitering kan vara yrkesrelaterad, medicinsk eller social. De centrala lagarna om rehabilitering är lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005) och de lagar som nämns i 13 och 18 § i den samt hälso-

RP 80/2015 rd

och sjukvårdslagen (1326/2010), socialvårdslagen (1301/2014) och arbetspensionslagarna. I 19 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner föreskrivs det om annan rehabilitering under vilken det kan beviljas rehabiliteringspenning enligt lag. Till detta hör bl.a. den av Penningautomatföreningen finansierade anpassningsträningen, till den del den motsvarar anpassningsträning enligt 8 § 1 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987).

4 a §. *Det beslut om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik som påverkar nivån på stödet för privat vård av barn.* I nya 4 a § föreskrivs det att kommunen är skyldig att ge ett beslut om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik i sådana situationer som avses i 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

5 §. *Vårdtillägg.* Det föreslås att beloppen av de stöd som avses i paragrafen ändras till 2015 års nivå. Hänvisningen till lagen om barndagvård i paragrafens 3 mom. föreslås bli ersatt med en hänvisning till lagen om småbarnspedagogik på basis av motiveringen i 2 §. Det föreslås att den hänvisning till 4 § 4 mom. i lagen om barndagvård som finns i paragrafens 4 mom. ska ändras så att den motsvarar den föreslagna ändringen i 4 § och således hänvisar till 4 § 3 mom. Då beloppet av vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är 64,16 euro per månad ska beloppet av vårdtillägget utgöra hälften av det belopp som vårdtillägget annars skulle uppgå till.

22 §. *Ändringssökande.* I fråga om rätten att söka ändring genom besvär ska det till paragrafens 4 mom. fogas en bestämmelse som motsvarar 30 och 31 § i lagen om småbarnspedagogik, enligt vilken rätt att söka ändring genom besvär inte föreligger till den del Folkpensionsanstaltens beslut gäller omfattningen av rätten till småbarnspedagogik. Ändring genom besvär får sökas i ett beslut av kommunen som gäller omfattningen av rätten till småbarnspedagogik på det sätt som föreskrivs i 30 a och 31 § i lagen om småbarnspedagogik. Trots att det har sökts ändring genom besvär i ett beslut om rätten till småbarnspedagogik får Folkpensionsanstalten bevilja ett mindre stöd för privat vård av barnet, om de övriga villkoren för beviljandet av stödet för privat vård av barnet uppfylls.

23 §. *Skyldighet att lämna uppgifter.* Enligt 23 § 1 mom. i den gällande lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ska den som ansöker om stöd och den som sökanden har angivit som stödtagare anmäla till Folkpensionsanstalten om alla sådana förändringar som inverkar på stödet. När det gäller detta motsvarar den gällande bestämmelsen den föreslagna bestämmelsen i 11 a § i lagen om småbarnspedagogik, enligt vilken barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska meddela kommunen genast då de har fått kännedom om väsentliga förändringar i de omständigheter som inverkar på omfattningen av rätten till småbarnspedagogik. Hänvisningen till lagen om barndagvård i paragrafens 2 mom. föreslås bli ersatt med en hänvisning till lagen om småbarnspedagogik på basis av motiveringen i 2 §. I momentet föreslås det en bestämmelse om att kommunerna är skyldiga att anmäla sådana förändringar i fråga om ett barns rätt till småbarnspedagogik som de känner till och som inverkar på nivån på det stöd för privat vård av barn som betalas av Folkpensionsanstalten.

24 §. *Utlämnande och användning av uppgifter i vissa fall.* I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. enligt vilket Folkpensionsanstalten har rätt att lämna ut sådana uppgifter som den fått om eventuella omständigheter som inverkar på ett barns rätt till småbarnspedagogik.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Med stöd av bestämmelserna i 5 § och 11 a § 10 mom. om bemyndigande att utfärda förordning i lagen om småbarnspedagogik föreslås nödvändiga tillägg till förordningen om barndag-

vård. Utöver vad som föreskrivs i 2 § i den gällande förordningen, borde kommunen utan dröjsmål ska ordna en sådan plats enligt ett mer omfattande behov av vård inom småbarnspedagogiken så snart den fått kännedom om det förändrade behovet, ifall barnets vårdbehov utvidgas på det sätt som anges i 11 a § 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik. Detta vore befogat så att de ändringar som föreslås i rätten till småbarnspedagogik inte ska försvåra i synnerhet att sysselsätta sig eller deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. På grund av vad som ovan anförts angående förslaget att behålla barnets plats inom småbarnspedagogiken vore det dessutom befogat att ändra bestämmelserna i 6 § i förordningen om relationstalet mellan antalet barn och personal samt om undantag från detta. Enligt förslaget ska man i förordningen föreskriva att kommunen får avvika från det föreskrivna relationstalet och från bestämmelsen om gruppstorlekar i en situation där barnets tider inom småbarnspedagogiken förändras av sådana skäl som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik. Undantag från relationstalen och de föreskrivna gruppstorlekarna på grund av ändringar i rätten till småbarnspedagogik får vara av tillfällig och kortvarig natur.

3 Ikraftträdande

Dessa lagar föreslås träda i kraft den 1 augusti 2016.

Därtill föreslås att det i förtydligande syfte föreskrivs att kommunen får upphäva och fatta nya beslut i sådana beslut som, med stöd av de bestämmelser som gällde innan denna lags ikraftträdande angående den rätt som föreskrivs i 11 a §, har fattats av ett sådant kommunalt organ som avses i 11 d § eller av en tjänsteinnehavare som är underställd detta organ. Barnets rätt till samma plats inom småbarnspedagogiken på daghemmet och om möjligt inom familjedagvården kvarstår dock, om barnets deltagningstid inom småbarnspedagogiken vid denna lags ikraftträdande ändras på det sätt som anges i 1—4 mom. Omfattningen av rätten till småbarnspedagogik kan undersökas, och beslut om rätten till småbarnspedagogik kan ändras i enlighet med den nya lagen för dem, för vars del beslut har fattats innan den föreslagna lagens ikraftträdande.

Ändringen av lagen om småbarnspedagogik avses träda i kraft den 1 augusti 2016. Det ändamålsenliga är att ändringen av stödet för privat vård av barn träder i kraft vid samma tidpunkt. Detta innebär att alla de stöd för privat vård av barn som har beviljats före det ska justeras från och med den 1 augusti 2016 så att de motsvarar den nya lagen.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 6 § i grundlagen (731/1999) är alla lika inför lagen. I regeringens proposition om revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) konstateras det att paragrafen inte bara uttrycker kravet på rättslig jämlikhet utan också tanken på faktisk jämställdhet. Genom lag kan medborgare eller medborgargrupper inte utan allmänt godtagna grunder, dvs. godtyckligt, ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla medborgare ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har betydelse både då man beviljar medborgarna förmåner och rättigheter enligt lag och då man ålägger dem skyldigheter. Men det är också typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet. Grundlagsutskottet har i sin praxis uttryckligen understrukit att inga skarpa gränser för lagstiftningens prövning kan härledas ur jämlikhetsprincipen då reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (RP 309/1993 rd och de utlåtanden av grundlagsutskottet som nämns där samt t.ex. GrUU 59/2002 rd, GrUU 1/2006 rd,

RP 80/2015 rd

GrUU 38/2006 rd, GrUU 28/2009 rd, GrUU 64/2010 rd, GrUU 2/2011 rd, GrUU 12/2011 rd, GrUU 11/2012 rd).

Grundlagsutskottet har behandlat problematik gällande jämlikhet i samband med reformen av lagstiftningen om stöd för vård av små barn (RP 208/1996 rd, GrUU 39/1996 rd). Den föreslagna ordalydelsen i propositionen om klientavgifterna inom barndagvården skulle ha inneburit att det hade varit möjligt att bevilja befrielse från avgift för heldagsvård för bl.a. dem som arbetar, för studerande och för dem som är arbetsoförmögna, men lagen skulle ha förbjudit att denna möjlighet utnyttjas exempelvis när det gäller arbetslösa. I grundlagsutskottets utlåtande konstateras det att det föreslagna lagstiftningskomplexet är avsett att för sin del sporra folk att arbeta eller syssla med annan produktiv verksamhet. Enligt utlåtandet har sysselsättnings- och arbetslöshetslagstiftningen också i övrigt gått i den riktningen att arbetslösa förutsätts ta emot och aktivt försöka hitta arbete, även kortvarigt, i möjligaste mån sysselsätta sig själva och ta till vara de chanser till utbildning som erbjuds. Enligt utskottet diskriminerade förslaget på denna punkt arbetslösa och stred därmed mot 5 § 2 mom. i regeringsformen. Utskottet ansåg att lagförslaget dock kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, om exempelvis det föreslagna nya 2 mom. i 11 § stryks, varvid möjligheten att låta bli att ta ut avgiften eller sänka den bestäms enligt den redan existerande allmänna bestämmelsen i 11 § 1 mom. Bestämmelsen ströks vid riksdagsbehandlingen.

Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden dryftat jämlikheten och godtagbara grunder också i samband med bl.a. olika former av utkomstskydd för arbetslösa. Grundlagsutskottet har i ett utlåtande ansett att särbehandling förutsätter godtagbara grunder som uttryckligen baserar sig på en utredning av särbehandlingens effekter, och utskottet har påpekat att t.ex. enbart ställandet av en åldersgräns i anslutning till sparåtgärder inte utgör en sådan godtagbar grund (se t.ex. GrUU 17/1996 rd och GrUU 35/2012 rd).

Jämlikhetsbestämmelsen kompletteras av diskrimineringsförbudet enligt 6 § 2 mom. i grundlagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Momentet förbjuder dock inte all åtskillnad mellan människor, även om åtskillnaden bygger på en av de särskilt nämnda grunderna i diskrimineringsbestämmelsen. Det väsentliga är om det är möjligt att motivera åtskillnaden på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna. Kraven på motiveringen är höga i all synnerhet när det gäller de uppräknade förbjudna grunderna för åtskillnad. Bestämmelsen utgör inget hinder för nödvändig positiv särbehandling för att trygga den faktiska jämlikheten, det vill säga åtgärder som förbättrar ställningen och förhållandena för en viss grupp, t.ex. kvinnor, barn och minoriteter (RP 309/1993 rd).

Enligt 6 § 3 mom. i grundlagen ska barn bemötas som jämlika individer och ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Utgångspunkten är därför att de grundläggande fri- och rättigheterna också omfattar barn. I praktiska situationer kan frågan dock komma att återföras till vem som för barnets talan i frågor som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna. I motiveringen till regeringens proposition (RP 309/1993 rd) konstateras det uttryckligen att man genom bestämmelsen vill betona att barn ska bemötas som jämlika i förhållande till den vuxna befolkningen, som personer som i princip har samma grundläggande fri- och rättigheter som de vuxna, och som inbördes jämlika. Bestämmelsen understryker dessutom att varje barn ska bemötas som en individ, inte enbart som ett passivt objekt för åtgärder.

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja

befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Även om barndagvården inte längre från och med ingången av 2013 är socialservice i enlighet med socialvårdslagen, ska tolkningen av 19 § 3 mom. i grundlagen fortsättningsvis beaktas vid bedömningen av bestämmelser som gäller dagvårdsservice. I motiveringen till regeringens proposition (RP 309/1993 rd) konstateras det att bestämmelsen inte definierar hur social- och hälsovårdstjänsterna ska ordnas, men av bestämmelsen följer dock att man genom lagstiftning ska trygga tillgången till tillräckliga tjänster. Också de andra bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter, såsom jämlikhet och förbudet mot diskriminering, inverkar på tillgången till och sättet att ordna tjänster. Bestämmelsen knyter inte heller ordnandet av social- och hälsovårdstjänster till den nuvarande lagstiftningen, utan förutsätter att tillräckliga tjänster tryggas för alla enligt vad som närmare bestäms i lag. Då man avgör om tjänsterna ska anses tillräckliga, kan utgångspunkten enligt motiveringen vara en sådan nivå på tjänsterna som ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället.

Bestämmelsen om det allmännas förpliktelse att stödja personer som har omsorg om barn så att de har möjlighet att trygga barnets välfärd och individuella utveckling betonar att det huvudsakliga ansvaret för barnets utveckling och uppfostran ligger hos familjen, särskilt hos barnets föräldrar och andra som enligt lag ansvarar för omvårdnaden av barnet. Det är en uppgift för det allmänna att stödja personer som ansvarar för omsorgen om barnet. I regeringens propositionen (RP 309/1993 rd) nämns barndagvårdssystemet som ett exempel på ett stödssystem. I motiveringen betonas också att barnets välfärd ska förstås i vid bemärkelse som både materiell och psykisk välfärd. Bestämmelsen ska därmed granskas tillsammans med de andra grundläggande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, närmast rätten till utbildning. Rätten till individuell uppväxt understryker vikten av att man beaktar barnets behov.

Efter att den första fasen av revisionen av lagen om småbarnspedagogik kom i kraft den 1 augusti 2015, föreskriver lagen om barns rätt till småbarnspedagogik. Med begreppet småbarnspedagogik ville man understryka småbarnspedagogikens ställning i systemet för fostran och utbildning. Efter att rätten till dagvård ändrats till rätten till småbarnspedagogik bör vid analys av rättigheter och skyldigheter betonas tydligare de kulturella rättigheterna enligt grundlagens 16 § förutom grundlagens 19 §.

I 16 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs att det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, ska säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Från individens synpunkt innebär rättigheten ett erkännande av principen om utbildning under hela livstiden. Eftersom det gäller en mycket mera omfattande rättighet än rätten till grundläggande utbildning, tryggas den inte som en subjektiv rättighet utan enligt vad som närmare regleras i lag (RP 309/1993 rd).

Finland har förbundit sig att iaktta bestämmelserna i Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (FördrS 59—60/1991, nedan barnkonventionen). I Finland trädde konventionen i kraft 1991. Barnkonventionen förpliktar konventionsstaterna att tillförsäkra barnen rätt till skydd och omvårdnad, en del av samhällets resurser och rätt att delta i beslutsfattande som gäller dem själva och i samhällslivet. De rättigheter som är inskrivna i barnkonventionen bör tillgodoses i hela barnbefolkningens och i varje barns liv. Enligt konventionen avses med barn varje människa under 18 år. Centrala principer i konventionen är förbudet mot diskriminering, barnets bästa, barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling samt beaktandet av barnets åsikter. Enligt konventionen ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention.

RP 80/2015 rd

Enligt artikel 3 i konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet. För detta ändamål ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder. Enligt artikel 18 ska konventionsstaterna göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. För att garantera och främja de rättigheter som anges i konventionen ska konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran och säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till. Enligt artikel 28 erkänner konventionsstaterna barnets rätt till utbildning, vilket inkluderar småbarnspedagogiken.

I propositionen föreslås att den subjektiva rätten till småbarnspedagogik ändras till 20 timmar i veckan. Inte heller ska barnet enligt förslaget ha rätt till småbarnspedagogik på deltid utöver förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. Småbarnspedagogik ska enligt förslaget ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare antingen arbetar på heltid eller studerar på heltid eller är sysselsatta som företagare eller i eget arbete samt utöver detta i två månaders tid sedan nämnda situation upphört, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att vårda ett annat i familjen bosatt barn eller pensionerar sig. Barnet har därtill rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 20 timmar i den omfattning som är nödvändig på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare arbetar på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsbefrämjande service, rehabilitering eller någon annan motsvarande orsak. I propositionen föreslås det att det alltid ska anordnas en plats för barnet inom småbarnspedagogiken som till sin omfattning motsvarar en plats enligt den gällande lagen, om det behövs med tanke på barnets utveckling, behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter, eller i övrigt är i enlighet med barnets bästa. Ifall barnets rätt till småbarnspedagogik är mer omfattande än 20 timmar i veckan, ska det för barnet, utöver förskoleundervisning eller grundläggande utbildning, ordnas småbarnspedagogik på deltid.

Propositionen kan inte anses vara problematisk med avseende på 16 § 2 mom. eller 19 § 3 mom. i grundlagen. Förslaget möjliggör fortfarande deltagande i småbarnspedagogik antingen i halvdagsvård eller under en del av veckan. Propositionen garanterar också att barnets individuella behov beaktas. Barnets bästa är utslagsgivande när behovet av service bedöms. Den betydelsefulla grunden för att de pedagogiska och övriga mål ska förverkligas i småbarnspedagogiken även för barn som deltar i småbarnspedagogik under en del av dagen eller en del av veckan, är stadgan om den individuella planen för förverkligandet av mål för barnets fostran, undervisning och vård i lagen om småbarnspedagogik som kom i kraft den 1 augusti 2015. Den individuella planen görs för alla barn i daghem eller familjedagvård. Den individuella planen ska ange målen för småbarnspedagogiken på ett sätt som stöder barnets utveckling, lärande och välbefinnande samt åtgärderna för att nå dessa mål. I planen ska barnets behov av stöd, stödåtgärder och genomförandet av dessa skrivas in. Barnet och dess vårdnadshavare ska delta i utarbetandet av planen. Enligt lagen ska planen vid behov uppdateras, t.ex. när rätten till småbarnspedagogik ändras.

Småbarnspedagogik på deltid i form av halvdagsvård eller under en del av veckan bör också anses vara en tillräcklig tjänst som stöder föräldrarna med beaktande av att utgångspunkten

både för barnkonventionen och för 19 § 3 mom. i grundlagen är att huvudansvaret för barnets utveckling och uppfostran ligger hos barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Jämlikheten enligt 6 § i grundlagen ska bedömas ur familjens, föräldrarnas och barnets synvinkel. Propositionen ställer föräldrarna i olika ställning beroende på om de är i anställningsförhållande, företagare, studerande, sysselsatta i eget arbete, arbetslösa, på olika föräldraledigheter, pensionerade eller står utanför dessa kategorier. Enligt den lag om småbarnspedagogik som trädde i kraft den 1 augusti 2015 är småbarnspedagogik en rättighet som tillkommer barnet. Däremot påverkar barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares livssituation omfattningen av den småbarnspedagogik barnet behöver. I förslaget garanteras varje barn rätt till 20 timmar småbarnspedagogik i veckan. En mer omfattande rätt grundar sig på orsaker i anslutning till föräldrarnas arbets- eller studiesituation, barnets utveckling, behov av stöd eller familjens omständigheter som motiverar behovet av mer omfattande småbarnspedagogik.

Förslagets paragraf om barnets rätt till småbarnspedagogik med regeln om två månaders tidsfrist i situationer där barnets föräldrars sysselsättning eller studier upphör, försätter föräldrar i olika livssituationer i olika ställning. Med tanke på systemet med grundlagsenliga fri- och rättigheter är det dock godtagbart att en förälder eller annan vårdnadshavare som inte arbetar eller studerar har möjlighet att aktivt sträva att sysselsätta sig och vid behov arbeta eller utveckla och upprätthålla sin arbetsförmåga utan hinder av omfattningen av barnets subjektiva rätt till småbarnspedagogik. När det är frågan om att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att vårda ett annat barn i familjen med stöd av en lagstadgad ledighet eller förmån eller pensionerar sig, strävar han eller hon inte aktivt att sysselsätta sig efter det att sysselsättningen upphört, och då finns det ingen grund för nämnda två månaders tidsfrist.

Barn ska behandlas jämlikt som individer. Propositionen försätter barnet i olika ställning beroende på deras föräldrars eller andra vårdnadshavares livssituation. Regleringen måste dock anses godtagbar med tanke på systemet med de grundlagsstadgade fri- och rättigheterna. Den lagstadgade miniminivån på servicen är enligt förslaget densamma för varje barn. Mer omfattande småbarnspedagogik ska enligt förslaget ordnas för de barn som de facto behöver det. Barnets bästa är utgångspunkten för anordnandet av småbarnspedagogik, och de mål som anges i 2 a § i lagen om småbarnspedagogik ska uppnås. För varje barn utarbetas en sådan individuell plan för småbarnspedagogik som beskrivs ovan. Gällande lagstiftning och stödssystem har dock erbjudit alternativ för att ordna vården av barnet: ett barn i åldern för småbarnspedagogik kan få delta i småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller så kan det vårdas hemma eller delta i småbarnspedagogik som ordnas av en privat serviceproducent på det sätt som föreskrivs i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. I själva verket deltar barn också för närvarande i småbarnspedagogik på olika sätt, beroende på vilket beslut deras föräldrar eller andra vårdnadshavare har fattat.

Den föreslagna bedömningen av behovet av mer omfattande småbarnspedagogik enligt 11 a § 1 mom. ska ske från fall till fall i kommunen. Följden av den föreslagna regleringen är att bestämmelserna eventuellt tolkas och tillämpas på lite olika sätt i olika kommuner. Bedömningen av förutsättningarna enligt det föreslagna 11 a § 4 sker alltid från fall till fall, och till denna del kan man inte ta in exakta bestämmelser om saken i lagen. Beslutsfattandet ska emellertid grunda sig på lag, och kommunens ekonomiska resurser eller de budgetanslag som anvisats för småbarnspedagogiken får inte påverka beslutsfattandet, eftersom om de förutsättningar som föreskrivs i lagen uppfylls är det frågan om barnets subjektiva rätt. När kommunen anordnar av småbarnspedagogik ska den alltid beakta barnets bästa och målen för småbarnspedagogiken. Enligt 7 a § i lagen om småbarnspedagogik ska man för varje barn göra upp en individuell plan för småbarnspedagogik som bland annat ska ange målen och åtgärderna för ge-

nomförandet av barnets småbarnspedagogik samt barnets behov av stöd, stödåtgärder och hur de ska genomföras för att uppnå målen. I beslut som gäller rätten till småbarnspedagogik ingår dessutom rätt till ändringssökande och regionförvaltningsverken övervakar för sin del att verksamheten som kommunerna bedriver sker lagenligt. Den föreslagna regleringen bör därmed anses vara godtagbar i enlighet med bestämmelsen om likställdhet i grundlagens 6 §.

Riksdagen har i samband med stiftandet av den nya lagen om småbarnspedagogik förutsatt att regeringen följer upp konsekvenserna av lagen i sin helhet samt konsekvenserna med tanke på kvalitet och gruppstorlekar. Regeringen bör överlämna en utredning över detta till kulturutskottet våren 2017. Dessutom avser regeringen att följa upp konsekvenserna av de föreslagna ändringarna i rätten till småbarnspedagogik med tanke på barnens välfärd och utveckling samt möjligheterna för familjerna och personalen inom småbarnspedagogiken att stödja barnets utveckling. I bedömningen beaktas också övriga projekt som har effekter på anordandet av småbarnspedagogik och barnfamiljernas ställning. Samtidigt utvärderas hur syftet med lagen om småbarnspedagogik och grunderna för planen för småbarnspedagogiken som Utbildningsstyrelsen fastställer uppfylls. Avsikten är att utredningen ska göras så att den är klar år 2019.

Enligt 80 § i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet. Dagvårdslagen och dagvårdsförordningen är från 1973, och bemyndigandena att utfärda förordningar motsvarar inte till alla delar kraven enligt gällande lagstiftning. Också dagvårdsförordningen innehåller delvis sådana bestämmelser där de grundläggande bestämmelserna saknas på lagnivå eller där bestämmelserna bör tas in på lagnivå. I denna proposition föreslås att det bemyndigande om utfärdande av förordning som ingår i 5 § i lagen om småbarnspedagogik kompletteras så att bestämmelser om personaldimensioneringen och personalstrukturen även framledes kan utfärdas i förordningen om barndagvård. Bemyndigandena att utfärda förordningar och en översyn av författningsnivån i sin helhet ska göras i samband med en eventuell totalreform av författningarna om småbarnspedagogik.

Liksom barndagvårdssystemet enligt vedertagen praxis har ansetts vara ett sådant stödsystem som uppfyller syftet i 19 § 3 mom. i grundlagen (RP 309/1993 rd, s.71-), kan även stödet för hemvård och stödet för privat vård av barn anses uppfylla syftet i 19 § 3 mom. i grundlagen. I förarbetet med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna har man i fråga om begreppet grundläggande utkomst, som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen, ansett att begreppet är oberoende av den gällande sociallagstiftningen och alltså inte direkt hör samman med vissa befintliga förmånssystem (RP 309/1993 rd, s.70/II, GrUB 25/1994 rd, s. 10/II). Grundlagsutskottet har konstaterat att denna princip även gäller förhållandet mellan 19 § 3 mom. i grundlagen och de gällande stödsystemen (GrUU 11/1995 rd, GrUU 25/2012 rd). Då riktlinjerna för socialskyddet läggs upp och förmånerna dimensioneras kan man ta hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och den offentliga ekonomin, men den stödförpliktelse som avses i grundlagen måste betraktas som en helhet (GrUU 25/2012 rd). Således är 19 § 3 mom. i grundlagen i sig inget hinder för att inskränka tillämpningsområdet för de befintliga stödsystemen eller att sänka nivån på förmånerna, men detta får inte äventyra uppfyllandet av den stödförpliktelse som avses i bestämmelsen. Inte heller anses konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (FördrS 6/1976) innehålla något ovillkorligt försämringsförbud, men enligt den kommitté som övervakar efterlevnaden av konventionen ska försämringsförbud baseras på mycket omsorgsfull prövning och vara godtagbara med tanke på både de rättigheter som erkänns i konventionen som helhet och de resurser som staten har till sitt förfogande (ESK-kommittén, allmän rekommendation nr 3, kapitel 9).

Om den föreslagna ändringen genomförs, innebär den en avsevärd minskning av stödet för privat vård av barn jämfört med nuläget. Detta ändrar dock inte den synvinkel enligt vilken det enligt 19 § 3 mom. i grundlagen är barnets förälder eller andra vårdnadshavare som ska bära huvudansvaret för barnets emotionella omsorg och uppfostran, och att det allmänna endast ska ansvara för att stödja dem i denna uppgift. Således är det i detta sammanhang också viktigt att stödet för privat vård av barnet är väsentligt högre om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar eller studerar på heltid, är företagare eller är i eget arbete. De föreslagna ändringen kan således inte anses vara problematisk med tanke på 19 § 3 mom. i grundlagen.

Bestämmelsen i 19 § 3 mom. i grundlagen gällande rätten till individuell uppväxt understryker vikten av att man beaktar barnets behov (RP 309/1993 rd, s. 71-). Detta uppfylls genom bestämmelsen i 4 § 4 mom. i den föreslagna lagen, enligt vilken stödet för privat vård av barn ska vara högre om det är motiverat enligt 11 a § i lagen om småbarnspedagogik på grund av barnets utveckling, behovet av stöd eller familjens omständigheter eller om det annars är i enlighet med barnets bästa.

De ändringar som föreslås till lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn ska även bedömas med tanke på 6 § i grundlagen. Beloppet av stödet för privat vård av barn ska vara beroende av föräldrarnas ställning på arbets- eller utbildningsmarknaden, vilket kan anses såsom en sådan i 6 § 2 mom. i grundlagen avsedd annan orsak som gäller hans eller hennes person. Genom bestämmelsen om förbudet mot diskriminering förbjuds dock inte all slags särbehandling av människor. Det väsentliga är huruvida det är möjligt att motivera åtskillnaden på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna. I grundlagsutskottets praxis har man utöver godtagbarheten i fråga om åtskillnaden även fäst uppmärksamhet vid att den metod som väljs ska vara rätt proportionerad (GrUU 23/2012 rd). När man bedömer förslag som gäller reglering av stödet för privat vård av barn utifrån grundlagens allmänna jämlikhetsklausul samt förbud mot diskriminering är det viktigt att stödet för privat vård av barn fastställs enligt barnets faktiska behov av vård och med beaktande av barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares möjligheter att tillgodose barnets behov av omsorg och vård. I detta sammanhang är det betydelsefullt att det enligt det ovan nämnda och enligt 19 § 3 mom. i grundlagen är föräldrarna eller de andra vårdnadshavarna som bär huvudansvaret för barnets uppfostran och välfärd. Det kan också hänvisas till att det i artikel 18.3 i konventionen om barnets rättigheter förutsätts att en konventionsstat vidtar alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till. Enligt konventionen förutsätts det således inte att det allmänna ska ordna dessa tjänster för de barn som inte har förvärvsarbetande föräldrar.

Den åtskillnad som görs i förslaget kan konstateras vara godtagbar på grund av att den i avgörande grad och på ett sätt som kan godtas enligt systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna bygger på skillnaderna i de omständigheter som gäller barnets vårdnadshavare. Den åtskillnad som görs i förslaget kan inte heller anses vara orimlig eller oproportionerlig.

Propositionen torde kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På de grunder som anförs ovan ska propositionen fortfarande anses trygga tillräckliga tjänster inom småbarnspedagogiken som stöd för barnens föräldrar eller andra vårdnadshavare med beaktande av att tjänsterna alltid ska ordnas i den omfattning som förutsätts enligt gällande lag, om barnets bästa förutsätter det. Det är dock önskvärt att grundlagsutskottet behandlar propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om småbarnspedagogik

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om småbarnspedagogik (36/1973) 5 och 11 a § sådana de lyder, av dem 5 § i lag 451/1990 och 11 a § i lag 580/2015, samt
fogas till 11 b §, sådan den lyder i lag 1290/1999, ett nytt 2 mom. som följer:

5 §

I ett daghem och inom familjedagvården ska finnas det antal sådana anställda som avses i 4 a § som krävs för att de föreskrivna målen för småbarnspedagogiken ska kunna nås. Närmare bestämmelser om antalet anställda i daghemmet eller inom familjevården i vård- och fostringsuppgifter i relation till antalet barn, tillfälliga avvikelser i personaldimensioneringen och på vilket sätt barn som behöver särskild vård och fostran ska beaktas i fråga om antalet anställda samt personalstrukturen utfärdas genom förordning av statsrådet. Därtill kan bestämmelser om personaldimensioneringen för barn som är under tre år och för barn som fyllt tre år utfärdas separat.

11 a §

Kommunen ska, utöver vad som bestäms i 11 §, se till att barnet innan läroplikten börjar enligt lagen om grundläggande utbildning får 20 timmar småbarnspedagogik i veckan inom ramen för en sådan av kommunen anordnad plats inom småbarnspedagogiken som avses i 1 § 2 eller 3 mom. efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken den faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

Med avvikelse från 1 mom. ska småbarnspedagogik ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar eller studerar på heltid eller är sysselsatta på heltid som företagare eller i eget arbete. När ovan nämnda situation upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att vårda ett annat i familjen bosatt barn eller pensioneras.

Därtill har barnet rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som anges i 1 mom. i den omfattning det behövs på grund av att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare är deltids- eller tillfälligt anställda, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller av någon annan motsvarande anledning.

Kommunen ska dock ordna småbarnspedagogik som heldagsvård för barnet om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det i övrigt är i enlighet med barnets bästa.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska inom de tidsfrister som kommunen anger lämna in en utredning över förutsättningarna för att barnet ska få småbarnspedagogik i större omfattning än 1 mom. föreskriver. Dessutom kan kommunen av grundad anledning även vid andra tidpunkter kräva att de inlämnar en utredning av ovan nämnda slag. Barnets föräldrar el-

ler andra vårdnadshavare ska så snart de fått vetskap om dem och utan dröjsmål till kommunen anmäla sådana väsentliga förändringar som påverkar omfattningen av rätten till småbarnspedagogik.

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett i 1—4 mom. avsett barn som inte för ordnande av vården av barnet väljer en plats inom småbarnspedagogiken som kommunen anordnar enligt denna paragraf, har för ordnande av barnets vård eller småbarnspedagogik på något annat sätt rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) så som närmare bestäms i den lagen.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som önskar en sådan plats inom småbarnspedagogiken som avses i denna paragraf för sitt barn, ska innan barnet behöver platsen inom utsatt tid inlämna en ansökan om detta. Småbarnspedagogiken ska om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår även om barnet inte får småbarnspedagogik under de avsnitt av faderskapspenningssperioden som avses i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen. Frånvaro som beror på avsnitt av faderskapspenningssperioden ska anmälas till platsen inom småbarnspedagogiken senast två veckor före den planerade periodens början. Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken vid daghemmet och i mån av möjlighet i familjedagvården kvarstår även om barnets tider inom småbarnspedagogiken ändras på det sätt som anges i 1—4 mom.

Kommunen ska erbjuda barn som omfattas av den rätt till småbarnspedagogik som avses i 1 mom. möjlighet att enligt barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares beslut delta i småbarnspedagogik antingen under en del av dagen eller en del av veckan. Kommunen ska inom utsatt tid för varje barn för en viss tid fatta närmare beslut om dess regelbundna tider inom småbarnspedagogiken.

Närmare bestämmelser om sådana ansökningar till småbarnspedagogik och om de tidsfrister inom vilka barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska ansöka om en plats för barnet inom småbarnspedagogiken i enlighet med 7 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 § b

Oberoende vad som föreskrivs i 11 a § 1 mom. ska småbarnspedagogik inte ordnas för barnet när det deltar i sådan förskoleundervisning eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. I sådana fall ska småbarnspedagogik dock ordnas på deltid om barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 11 a § 1 mom. föreskriver.

Denna lag träder i kraft den 20 .

En kommun får upphäva och fatta nya beslut i sådana beslut som med stöd av de bestämmelser som gällde innan denna lags ikraftträdande om den rätt som föreskrivs i 11 a § som har fattats av ett sådant kommunalt organ som avses i 11 d § eller en sådan detta organ underlydande tjänsteinnehavare. Barnets rätt till samma plats inom småbarnspedagogiken vid daghemmet och om möjligt inom familjedagvården kvarstår dock, om barnets tider inom småbarnspedagogiken vid denna lags ikraftträdande ändras på det sätt som anges i 1—4 mom.

2.

Lag

om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 3 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1225/2013,
ändras 1 §, 2 § 2 punkten, 3 § 1 mom., 4 § 2—4 mom., 5 §, 22 § 4 mom. och 23 § 2 mom., av dem 3 § 1 mom. och 4 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1225/2013, 4 § 3 mom. sådant det lyder i lag 763/2008, 4 § 4 mom. sådant det lyder i lag 882/2002 och 23 § 2 mom. sådant det lyder i lag 693/2002, samt
fogas till lagen en ny 4 a § och till 24 §, sådan den lyder i lag 693/2002, ett nytt 3 mom., som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det om de ekonomiska stöd med vilka barnets föräldrar och andra vårdnadshavare får stöd för ordnande av vården av barnet samt för att kombinera arbete och familjeliv.

De stöd som betalas med stöd av denna lag är stöd för hemvård av barn, stöd för privat vård av barn, flexibel vårdpenning och partiell vårdpenning. Stödet för hemvård av barn och stödet för privat vård av barn omfattar en vårdpenning och ett inkomstbundet vårdtillägg.

De belopp av vårdpenningen och vårdtillägget som anges i denna lag kan höjas med ett kommuntillägg, om den kommun som ansvarar för finansieringen av stödet fattar ett sådant beslut.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *vårdproducent* en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt 28 § 1 mom. lagen om småbarnspedagogik (36/1973) och som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,

3 §

Val av vårdform

Det stöd för hemvård av barn och stöd för privat vård av barn som avses i denna lag fås på det villkor att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte väljer en sådan plats inom

RP 80/2015 rd

småbarnspedagogiken enligt 11 a § 1—4 mom. eller 11 b § 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik som ordnas av kommunen och att barnet faktiskt är bosatt i Finland.

4 §

Vårdpenning

Vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn är per kalendermånad 342,53 euro för ett barn under tre år i familjen och 102,55 euro för varje följande barn under tre år samt 65,89 euro för varje annat barn. För ett adoptivbarn som fyllt tre år och som är berättigat till stöd betalas vårdpenning emellertid som för ett barn under tre år.

Vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är 64,16 euro per kalendermånad för varje barn i familjen som är berättigat till den småbarnspedagogik som avses i 11 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik eller till den småbarnspedagogik som avses i 11 b § 2 mom. i den lagen.

Vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är dock 174,38 euro per kalendermånad för varje sådant barn i familjen vars föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar på heltid på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) eller som studerar, arbetar i eget företag eller är sysselsatta i eget arbete på heltid. Efter att den situation som nämns ovan är över är barnet fortfarande berättigat till stöd för privat vård enligt detta moment i två månader, med undantag av då barnets förälder eller en annan vårdnadshavare stannar hemma för att vårda ett annat barn i familjen eller går i pension. Rätten till en vårdpenning enligt stödet för privat vård av barn som uppgår till 174,38 euro gäller även under den tid då barnet har rätt till småbarnspedagogik omfattande över 20 timmar per vecka på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare arbetar på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller motsvarande, eller om barnet enligt ett beslut av kommunen har konstaterats ha rätt till småbarnspedagogik på heltid enligt 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

4 a §

Det beslut om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik som påverkar nivån på stödet för privat vård av barn

Det beslut enligt 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik som gäller barnets rätt till småbarnspedagogik på heltid, som avses i 4 § 4 mom. i denna lag, fattas av kommunen.

5 §

Vårdtillägg

Vårdtillägg enligt stödet för hemvård av barn betalas för ett barn i familjen som är berättigat till vårdpenning enligt stödet för hemvård av barn. Vårdtilläggets fulla belopp är 183,31 euro per kalendermånad.

Vårdtillägg enligt stödet för privat vård av barn betalas för varje barn i familjen. Vårdtilläggets fulla belopp är 146,64 euro per barn per kalendermånad.

Vårdtillägg betalas till fullt belopp då familjens månadsinkomster inte överskrider en inkomstgräns som bestäms enligt familjens storlek. Om inkomsterna överskrider inkomstgränsen, minskar vårdtilläggets fulla belopp med en procentandel av de överskridande inkomsterna

RP 80/2015 rd

som bestäms enligt familjens storlek. Då inkomstgränsen bestäms beaktas i familjens storlek högst två av familjens barn, som därtill ska omfattas av rätten att välja dagvårdsplats enligt 11 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

Familjens storlek, personer Inkomstgräns euro/mån. Sänkingsprocent

2	1 160	11,5
3	1 430	9,4
4	1 700	7,9

I det fall som avses i 4 § 3 mom. är vårdtillägget till stödet för privat vård av barn dock hälften av det belopp som vårdtillägget annars skulle uppgå till.

22 §

Ändringssökande

Ändring får inte sökas genom besvär i Folkpensionsanstaltens beslut om beviljande av stöd till den del beslutet gäller ett sådant beslut av kommunen som gäller omfattningen av småbarnspedagogiken och som avses i 11 a § eller 11 b § i lagen om småbarnspedagogik eller grunderna för bestämmande av kommundillägg enligt 20 § i denna lag. Ändring genom besvär i ett sådant beslut av kommunen som gäller omfattningen av småbarnspedagogiken ska sökas i enlighet med 30 a och 31 § i lagen om småbarnspedagogik.

23 §

Skyldighet att lämna uppgifter

Kommunen ska, utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter, avgiftsfritt underrätta Folkpensionsanstalten, om

- 1) ett barn som har rätt till stöd får en i 1 § 2 eller 3 mom. i lagen om småbarnspedagogik avsedd plats inom småbarnspedagogiken,
 - 2) den småbarnspedagogik som avses ovan upphör,
 - 3) barnets rätt till småbarnspedagogik ändras så att det påverkar beloppet av stödet för privat vård av barn,
 - 4) kommunen känner till att barnet är i sådan anstalts- eller familjevård som avses i 19 § i denna lag, eller
 - 5) barnet har flyttat till en annan kommun,
- samt om andra möjliga omständigheter som påverkar utbetalningen av stödet eller stödets belopp och som kommunen känner till.

24 §

Utlämnande och utnyttjande av uppgifter i vissa fall

Folkpensionsanstalten har, utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter, rätt att avgiftsfritt till kommunen lämna ut sådana uppgifter som den fått och som eventuellt påverkar omfattningen av ett barns rätt till småbarnspedagogik.

RP 80/2015 rd

Denna lag träder i kraft den 20 . Denna lag ska tillämpas på alla de stöd för privat vård av barn som gäller tiden efter den 1 augusti 2016.

De belopp som anges i 4 och 5 § i denna lag motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de stöd som betalades ut i januari 2015 har beräknats.

Helsingfors den 22 oktober 2015

Statsminister

Juha Sipilä

Undervisnings- och kulturminister Sanni Grahn-Laasonen

1.

Lag

om ändring av lagen om småbarnspedagogik

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om småbarnspedagogik (36/1973) 5 och 11 a § sådana de lyder, av dem 5 § i lag 451/1990 och 11 a § i lag 580/2015, samt
fogas till 11 b §, sådan den lyder i lag 1290/1999, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

5 §
Angående det antal barn som vårdas i daghem och familjedaghem samt om den personal som deltar i vård- och fostringsuppgifter stadgas närmare genom förordning.

11 a §
Kommunen ska, utöver vad som bestäms i 11 §, se till att barnet får en sådan av kommunen anordnad plats inom småbarnspedagogiken som avses i 1 § 2 eller 3 mom. efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas, dock inte under den tid för vilken den faderskapspenning enligt 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen som ska betalas utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden får betalas, och att barnet kan få delta i den småbarnspedagogiska verksamheten tills det såsom läropliktigt enligt lagen om grundlägg-

Föreslagen lydelse

5 §
I ett daghem och inom familjedagvården ska finnas det antal sådana anställda som avses i 4 a § som krävs för att de föreskrivna målen för småbarnspedagogiken ska kunna nås. Närmare bestämmelser om antalet anställda i daghemmet eller inom familjevården i vård- och fostringsuppgifter i relation till antalet barn, tillfälliga avvikelser i personaldimensioneringen och på vilket sätt barn som behöver särskild vård och fostran ska beaktas i fråga om antalet anställda samt personalstrukturen utfärdas genom förordning av statsrådet. Därtill kan bestämmelser om personaldimensioneringen för barn som är under tre år och för barn som fyllt tre år utfärdas separat.

11 a §
Kommunen ska, utöver vad som bestäms i 11 §, se till att barnet *innan läroplikten börjar enligt lagen om grundläggande utbildning får 20 timmar småbarnspedagogik i veckan inom ramen för* en sådan av kommunen anordnad plats inom småbarnspedagogiken som avses i 1 § 2 eller 3 mom. efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. *Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken den faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap.*

RP 80/2015 rd

Gällande lydelse

gande utbildning inleder den grundläggande utbildningen. Småbarnspedagogiken ska dock anordnas under en del av dagen, när barnet innan det har nått den i lagen om grundläggande utbildning nämnda läropliktsåldern deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning eller när barnet i enlighet med 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning inleder sin grundläggande utbildning ett år tidigare än vad som anges i 1 mom. i den paragrafen. Småbarnspedagogiken ska om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

Föreslagen lydelse

7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

Med avvikelse från 1 mom. ska småbarnspedagogik ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som anges i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar eller studerar på heltid eller är sysselsatta på heltid som företagare eller i eget arbete. När ovan nämnda situation upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att vårda ett annat i familjen bosatt barn eller pensioneras.

Därtill har barnet rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som anges i 1 mom. i den omfattning det behövs på grund av att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare är deltids- eller tillfälligt anställda, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller av någon annan motsvarande anledning.

Kommunen ska dock ordna småbarnspedagogik som heldagsvård för barnet om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det i övrigt är i enlighet med barnets bästa.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska inom de tidsfrister som kommunen anger lämna in en utredning över förutsättningarna för att barnet ska få småbarnspedagogik i större omfattning än 1 mom. föreskriver. Dessutom kan kommunen av grundad anledning även vid andra tidpunkter kräva att de inlämnar en utredning av ovan nämnda slag. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska så snart de fått vetskap

Gällande lydelse

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett i 1 mom. avsett barn som inte för ordnande av vården av barnet väljer en plats inom småbarnspedagogiken som kommunen anordnar enligt 1 mom., har för ordnande av barnets vård eller småbarnspedagogik rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) så som närmare bestäms i den lagen.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare, som önskar en sådan plats inom småbarnspedagogiken som avses i denna paragraf för sitt barn, ska innan barnet behöver platsen inom utsatt tid inlämna en ansökan om detta. *Genom förordning av statsrådet får det utfärdas närmare bestämmelser om hur en plats inom småbarnspedagogiken ska sökas samt om den tid inom vilken barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska göra detta.*

Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår även om barnet inte får småbarnspedagogik under de avsnitt av faderskapspenningssperioden som avses i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen. Frånvaro som beror på avsnitt av faderskapspenningssperioden ska anmälas till platsen inom småbarnspedagogiken senast två veckor före den planerade periodens början.

Föreslagen lydelse

om dem och utan dröjsmål till kommunen anmäla sådana väsentliga förändringar som påverkar omfattningen av rätten till småbarnspedagogik.

Föräldrarna till eller andra vårdnadshavare för ett i 1—4 mom. avsett barn som inte för ordnande av vården av barnet väljer en plats inom småbarnspedagogiken som kommunen anordnar enligt *denna paragraf*, har för ordnande av barnets vård eller småbarnspedagogik på något annat sätt rätt att få stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) så som närmare bestäms i den lagen.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som önskar en sådan plats inom småbarnspedagogiken som avses i denna paragraf för sitt barn, ska innan barnet behöver platsen inom utsatt tid inlämna en ansökan om detta. *Småbarnspedagogiken ska om möjligt anordnas i den form som barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.*

Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår även om barnet inte får småbarnspedagogik under de avsnitt av faderskapspenningssperioden som avses i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen. Frånvaro som beror på avsnitt av faderskapspenningssperioden ska anmälas till platsen inom småbarnspedagogiken senast två veckor före den planerade periodens början. *Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken vid daghemmet och i mån av möjlighet i familjedagvården kvarstår även om barnets tider inom småbarnspedagogiken ändras på det sätt som anges i 1—4 mom.*

Kommunen ska erbjuda barn som omfattas av den rätt till småbarnspedagogik som avses i 1 mom. möjlighet att enligt barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares beslut delta i småbarnspedagogik antingen under en del av dagen eller en del av veckan. Kommunen ska inom utsatt tid för varje barn för en viss tid fatta närmare beslut om dess regelbundna tider inom småbarnspedagogiken.

Närmare bestämmelser om sådana ansökningar till småbarnspedagogik och om de tidsfrister inom vilka barnets föräldrar eller

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

andra vårdnadshavare ska ansöka om en plats för barnet inom småbarnspedagogiken i enlighet med 7 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet.

11 b §

Oberoende vad som föreskrivs i 11 a § 1 mom. ska småbarnspedagogik inte ordnas för barnet när det deltar i sådan förskoleundervisning eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. I sådana fall ska småbarnspedagogik dock ordnas på deltid om barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 11 a § 1 mom. föreskriver.

Denna lag träder i kraft den 20 .

En kommun får upphäva och fatta nya beslut i sådana beslut som med stöd av de bestämmelser som gällde innan denna lags ikraftträdande om den rätt som föreskrivs i 11 a § som har fattats av ett sådant kommunalt organ som avses i 11 d § eller en sådan detta organ underlydande tjänsteinnehavare. Barnets rätt till samma plats inom småbarnspedagogiken vid daghemmet och om möjligt inom familjedagvården kvarstår dock, om barnets tider inom småbarnspedagogiken vid denna lags ikraftträdande ändras på det sätt som anges i 1—4 mom.

2.

Lag

om ändring av lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 3 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1225/2013,
ändras 1 §, 2 § 2 punkten, 3 § 1 mom., 4 § 2—4 mom., 5 §, 22 § 4 mom. och 23 § 2 mom., av dem 3 § 1 mom. och 4 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1225/2013, 4 § 3 mom. sådant det lyder i lag 763/2008, 4 § 4 mom. sådant det lyder i lag 882/2002 och 23 § 2 mom. sådant det lyder i lag 693/2002, samt
fogas till lagen en ny 4 a § och till 24 §, sådan den lyder i lag 693/2002, ett nytt 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag stadgas om rätt till ekonomiskt stöd för ordnande av vård av barn som ett alternativ till en dagvårdsplats enligt 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård (36/73).

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *vårdproducent* en enskild person eller en sammanslutning som har gjort en anmgnan enligt 28 § 1 mom. lagen om barndagvård och som bedriver barndagvårdsverksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs det om de ekonomiska stöd med vilka barnets föräldrar och andra vårdnadshavare får stöd för ordnande av vården av barnet samt för att kombinera arbete och familjeliv.

De stöd som betalas med stöd av denna lag är stöd för hemvård av barn, stöd för privat vård av barn, flexibel vårdpenning och partiell vårdpenning. Stödet för hemvård av barn och stödet för privat vård av barn omfattar en vårdpenning och ett inkomstbundet vårdtillägg.

De belopp av vårdpenningen och vårdtillägget som anges i denna lag kan höjas med ett kommuntillägg, om den kommun som ansvarar för finansieringen av stödet fattar ett sådant beslut.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *vårdproducent* en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt 28 § 1 mom. *lagen om småbarnspedagogik* (36/1973) och som bedriver *småbarnspedagogisk verksamhet* mot ersättning, eller

RP 80/2015 rd

Gällande lydelse

arbetsavtal om barndagvård med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,

3 §

Val av vårdform

Stöd enligt denna lag betalas på det villkor att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte väljer en dagvårdsplats enligt 11 a § 1 mom. i lagen om barndagvård i Finland och att barnet faktiskt är bosatt i Finland.

4 §

Vårdpenning

Vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn är per kalendermånad 314,28 euro för ett barn under tre år i familjen och 94,09 euro för varje följande barn under tre år samt 60,46 euro för varje annat barn. För ett adoptivbarn som fyllt tre år och som är berättigat till stöd betalas vårdpenning emellertid så som för ett barn under tre år.

Vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är 160,00 euro per kalendermånad för varje barn i familjen.

Utan hinder av 3 mom. är vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn dock 58,87 euro per kalendermånad, om barnet deltar i sådan dagvård eller sådan förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning som avses i 3 § 3 mom. eller om barnet i enlighet med 25 § 2 mom. eller 27 § lagen om grundläggande utbildning inleder den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som bestäms i 25 § 1 mom. i sagda lag.

Föreslagen lydelse

en person som har ingått arbetsavtal om *småbarnspedagogik* med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,

3 §

Val av vårdform

Det stöd för *hemvård av barn och stöd för privat vård av barn som avses i denna lag* fås på det villkor att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte väljer *en sådan plats inom småbarnspedagogiken enligt 11 a § 1—4 mom. eller 11 b § 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik som ordnas av kommunen* och att barnet faktiskt är bosatt i Finland.

4 §

Vårdpenning

Vårdpenningen enligt stödet för hemvård av barn är per kalendermånad 342,53 euro för ett barn under tre år i familjen och 102,55 euro för varje följande barn under tre år samt 65,89 euro för varje annat barn. För ett adoptivbarn som fyllt tre år och som är berättigat till stöd betalas vårdpenning emellertid som för ett barn under tre år.

Vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är 64,16 euro per kalendermånad för varje barn i familjen *som är berättigat till den småbarnspedagogik som avses i 11 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik eller till den småbarnspedagogik som avses i 11 b § 2 mom. i den lagen.*

Vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är dock 174,38 euro per kalendermånad för varje sådant barn i familjen vars föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar på heltid på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) eller som studerar, arbetar i eget företag eller är sysselsatta i eget arbete på heltid. Efter att den situation som nämns ovan är över är barnet fortfarande berättigat till stöd för privat vård enligt detta moment i två månader, med undantag av då barnets förälder eller en annan vårdnadshavare stannar hemma för

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

att vårda ett annat barn i familjen eller går i pension. Rätten till en vårdpenning enligt stödet för privat vård av barn som uppgår till 174,38 euro gäller även under den tid då barnet har rätt till småbarnspedagogik omfattande över 20 timmar per vecka på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare arbetar på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller motsvarande, eller om barnet enligt ett beslut av kommunen har konstaterats ha rätt till småbarnspedagogik på heltid enligt 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

4 a §

Det beslut om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik som påverkar nivån på stödet för privat vård av barn

Det beslut enligt 11 a § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik som gäller barnets rätt till småbarnspedagogik på heltid, som avses i 4 § 4 mom. i denna lag, fattas av kommunen.

5 §

Vårdtillägg

Vårdtillägg enligt stödet för hemvård av barn betalas för ett barn i familjen som berättigar till vårdpenning enligt stödet för hemvård av barn. Vårdtilläggets fulla belopp är 168,19 euro per kalendermånad.

Vårdtillägg till stödet för privat vård betalas för varje barn i familjen. Vårdtilläggets fulla belopp per barn är 134,55 euro per kalendermånad.

Vårdtillägg betalas till fullt belopp då familjens månadsinkomster inte överskrider en inkomstgräns som bestäms enligt familjens storlek. Om inkomsterna överskrider inkomstgränsen, minskar vårdtilläggets fulla belopp med en procentandel av de överskridande inkomsterna som bestäms enligt familjens storlek. Då inkomstgränsen bestäms beaktas i familjens storlek högst två av familjens barn, som därtill skall omfattas av rätten att välja dagvårdsplats enligt 11 a § lagen om barndagvård.

Familjens storlek, personer Inkomstgräns

5 §

Vårdtillägg

Vårdtillägg enligt stödet för hemvård av barn betalas för ett barn i familjen som är berättigat till vårdpenning enligt stödet för hemvård av barn. Vårdtilläggets fulla belopp är 183,31 euro per kalendermånad.

Vårdtillägg enligt stödet för privat vård av barn betalas för varje barn i familjen. Vårdtilläggets fulla belopp är 146,64 euro per barn per kalendermånad.

Vårdtillägg betalas till fullt belopp då familjens månadsinkomster inte överskrider en inkomstgräns som bestäms enligt familjens storlek. Om inkomsterna överskrider inkomstgränsen, minskar vårdtilläggets fulla belopp med en procentandel av de överskridande inkomsterna som bestäms enligt familjens storlek. Då inkomstgränsen bestäms beaktas i familjens storlek högst två av familjens barn, som därtill ska omfattas av rätten att välja dagvårdsplats enligt 11 a § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

Familjens storlek, personer Inkomstgräns

RP 80/2015 rd

Gällande lydelse

euro/mån. Sänkingsprocent

2 1 160 11,5

3 1 430 9,4

4 1 700 7,9

I det fall som avses i 4 § 4 mom. är vårdtillägget till stödet för privat vård av barn dock hälften av det belopp som vårdtillägget annars skulle uppgå till.

22 §

Ändringssökande

Ändring får inte sökas genom besvär i folkpensionsanstaltens beslut om beviljande av stöd till den del beslutet gäller grunderna för bestämmande av kommuntillägg enligt 20 §.

23 §

Skyldighet att lämna uppgifter

Kommunen skall utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter avgiftsfritt underrätta Folkpensionsanstalten, om ett barn som har rätt till stöd får en i 1 § 2 eller 3 mom. lagen om barndagvård avsedd dagvårdsplats, om sådan vård upphör eller om kommunen känner till att barnet är i anstalts- eller familjevård som avses i 19 § i denna lag eller har flyttat till en annan kommun, samt om andra möjliga omständigheter som påverkar utbetalningen av stödet eller stödets belopp och som kommunen känner till.

Föreslagen lydelse

euro/mån. Sänkingsprocent

2 1 160 11,5

3 1 430 9,4

4 1 700 7,9

I det fall som avses i 4 § 3 mom. är vårdtillägget till stödet för privat vård av barn dock hälften av det belopp som vårdtillägget annars skulle uppgå till.

22 §

Ändringssökande

Ändring får inte sökas genom besvär i Folkpensionsanstaltens beslut om beviljande av stöd till den del beslutet gäller *ett sådant beslut av kommunen som gäller omfattningen av småbarnspedagogiken och som avses i 11 a § eller 11 b § i lagen om småbarnspedagogik* eller grunderna för bestämmande av kommuntillägg enligt 20 § i denna lag. *Ändring genom besvär i ett sådant beslut av kommunen som gäller omfattningen av småbarnspedagogiken ska sökas i enlighet med 30 a och 31 § i lagen om småbarnspedagogik.*

23 §

Skyldighet att lämna uppgifter

Kommunen ska, utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter, avgiftsfritt underrätta Folkpensionsanstalten, om

1) ett barn som har rätt till stöd får en i 1 § 2 eller 3 mom. i *lagen om småbarnspedagogik* avsedd plats inom småbarnspedagogiken,^{x2} 2) *den småbarnspedagogik som avses ovan upphör,*

3) *barnets rätt till småbarnspedagogik ändras så att det påverkar beloppet av stödet för privat vård av barn,*

4) kommunen känner till att barnet är i sådan anstalts- eller familjevård som avses i 19 § i denna lag, eller

5) barnet har flyttat till en annan kommun, samt om andra möjliga omständigheter som påverkar utbetalningen av stödet eller stödets belopp och som kommunen känner till.

RP 80/2015 rd

Gällande lydelse

24 §

Utlämnande och utnyttjande av uppgifter i vissa fall

Föreslagen lydelse

24§

Utlämnande och utnyttjande av uppgifter i vissa fall

Folkpensionsanstalten har, utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter, rätt att avgiftsfritt till kommunen lämna ut sådana uppgifter som den fått och som eventuellt påverkar omfattningen av ett barns rätt till småbarnspedagogik.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Denna lag ska tillämpas på alla de stöd för privat vård av barn som gäller tiden efter den 1 augusti 2016.*

De belopp som anges i 4 och 5 § i denna lag motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de stöd som betalades ut i januari 2015 har beräknats.